

**T.C.
Fırat Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı**

**İLKÖĞRETİM DÜZEYİNDEKİ SEÇMELİ DERSLERİN SEÇİM
KRİTERLERİNİN ÖĞRETMEN VE OKUL YÖNETİCİSİ GÖRÜŞLERİNE
GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Aytaç ÖZÜT

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Murat TUNCER

Elazığ, 2014

T.C.
Fırat Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı

Aytaç ÖZÜT' ün hazırlamış olduğu “İlköğretim Düzeyindeki Seçmeli Derslerin Seçim Kriterlerinin Öğretmen ve Okul Yöneticisi Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” başlıklı tez, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun tarih ve sayılı kararı ile oluşturulan jüri tarafından tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda yüksek lisans tezini oy birliği ile başarılı saymıştır.

Jüri Üyeleri:

İmza:

1. Doç. Dr. Burhan AKPINAR
2. Yrd. Doç. Dr. Necmi GÖKYER
3. Yrd. Doç. Dr. Murat TUNCER

F. Ü. Eğitim Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun tarih ve sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Doç. Dr. Mukadder BOYDAK ÖZAN

Eğitim Bilimler Enstitüsü Müdürü

BEYANNAME

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde hazırlamış olduğum " İlköğretim Düzeyindeki Seçmeli Derslerin Seçim Kriterlerinin Öğretmen ve Okul Yöneticisi Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi " adlı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

Aytaç ÖZÜT

.../.../...

ÖNSÖZ

Araştırmamın tüm aşamalarında bilgilerinden yararlandığım ve görüşlerini tez çalışmamın her aşamasında benden esirgemeyen tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Murat TUNCER' e teşekkürü bir borç bilirim.

Tez çalışmam sırasında verilerin bilgisayar ortamına aktarılmasında ve düzenlenmesinde beraber çalıştığım öğretmen arkadaşlarım Ahmet GÖRAL, Abdulmecit DENER ve Ali YILDIZ'a ayrıca manevi desteklerini üzerimden hiç eksik etmeyen öğretmen arkadaşım sevgili Ahmet BİLMEZ' e teşekkürlerimi sunarım.

Ve en nihayetinde beni bu günlere getiren sevgili halam Ayşe ÖZÜT'e ve aileme şükranlarımı sunar teşekkürü bir borç bilirim.

Aytaç ÖZÜT

Elazığ, 2014

ÖZET

Yüksek lisans Tezi

İlköğretim Düzeyindeki Seçmeli Derslerin Seçim Kriterlerinin Öğretmen ve Okul Yöneticisi Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

Aytaç ÖZÜT

Fırat Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı

Elazığ, 2014, Sayfa: XV+96

Bilim ve teknoloji açısından hızlı gelişmelerin gerçekleştiği bir çağda yaşamaktayız. Bu hızlı değişim birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da bazı değişimleri zorunlu kılmış, sektörlerin beklentilerine uygun bireyleri teknolojik gelişmelere göre yetiştirmek eğitim kurumlarının başlıca sorunları arasında yer almıştır. Eğitim kurumları bu görevleri ders içi ve ders dışı faaliyetler yoluyla gerçekleştirmeye çalışmaktadırlar. Derslerin veriliş biçimleri dikkate alındığında ise zorunlu ve seçmeli dersler olmak üzere iki boyutta yapılan çalışmalar ile bireyler yaşama hazır hale getirilmeye çalışılmaktadır. Eğitim sistemimizde zorunlu derslerin yanında demokratik anlayışa uygun seçmeli derslerin bulunması bu düşüncüyü desteklemektedir. Seçmeli derslere ilişkin bir diğer düşünce öğrencileri hayata hazırladığı; ilgi ve yeteneklerini ortaya çıkarmada faydalı olduğu yönündedir.

Seçmeli dersler ortaokul seviyesinden başlayarak lisede ve üniversitede devam etmektedir. Bu derslerin özgürce seçimi ve verimli işlenmesi çok önemlidir. Uzman personel eksikliği, derslerin sürekli olarak değişmesi, araç-gereç sıkıntısı gibi nedenler seçmeli derslere yüklenen misyonun yerine getirilip getirilmediği gibi bir soruyu akla getirmektedir. Araştırma bu problem durumundan yola çıkılarak planlanmış, seçmeli derslere ilişkin bazı boyutlar öğretmen ve yönetici görüşlerine göre değerlendirilmiştir. Araştırma tarama modeline göre Elazığ ve Bingöl il merkezleri ve bu iki ilin bazı

ilçelerin okullarında görev yapan 230 öğretmen ve 15 okul yöneticisi üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak Demirbaş (2008) tarafından geliştirilen “seçmeli derslerin seçim kriterlerinin belirlenmesi” anketi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında ulaşılan bulgulardan birkaçı aşağıda verilmiştir.

- Anket maddelerine yönelik öğretmen görüşleri cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde yapılan karşılaştırmalarda herhangi bir anlamlı farklılık gözlenmemiştir.
- Okulların öğretim şekli değişkeni açısından yapılan karşılaştırmalarda ise yatılı ve ikili öğretim şekli arasında anlamlı fark görülmüş olup bu anlamlı fark yatılı okul öğretim şekli lehine gözlenmiştir
- Öğretmenlere ve yöneticilere göre okuldaki araç-gereç, mekân eksikliği seçmeli derslerin yürütülmesinde öncelikli sorundur.
- Öğretmenlerin okullarda seçmeli derslerin belirlenmesinde dikkate alınan faktörlere ilişkin görüşleri incelendiğinde; seçmeli derslerin belirlenmesinde birinci sırada “okulun imkânları” görüşü ağır basarken, yöneticilere göre bu “öğrenci istekleri” olarak belirtilmiştir.
- Gerek öğretmenler gerekse okul yöneticileri tarafından birinci sırada tercih edilen derse girecek öğretmen seçiminde girilecek dersin “öğretmen branşına uygunluğuna” dikkat edildiği görülmektedir.
- Ayrıca öğretmenlerin çoğunun branşı dışında seçmeli derslere girdiği belirlenmiştir.

Araştırma sonucunda aşağıdaki öneriler geliştirebilir;

- Gerek Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) gerekse Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından seçmeli ders seçimini engelleyen “araç ve mekan eksikliği” olumsuzluğu giderilmeye çalışılmalıdır
- Öğretmenlik mesleği alan bilgisi gerektiren bir meslektir. Bu nedenle ilgili alanlara göre seçmeli dersleri verebilecek öğretmen istihdamının bir an önce yapılması gerekmektedir.
- Her sınıf düzeyinde seçmeli derslere yer verilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Seçmeli Dersler, ilköğretim, bilgi toplumu, eğitim, 4+4+4

ABSTRACT

Master Thesis

Evaluation of Primary School Levels Elective Lessons Evaluation Criterias to Teachers and School Managers

Aytaç ÖZÜT

The University of Firat

The Institute of Educational Sciences

The Department of Curriculum and Instruction

ELAZIĞ, 2014, Pages: XV+96

In the way of science & technology, we are living in an age in which rapid – improvement occurs. This rapid–improvement pin down some changes in many branches as well as in education. Coach the Individuals suitable to segments’ expectation to technological development is in the main problems of educational institutions. Educational institutions tries to carry out these duties by classes within and extracurricular activities. When the lessons splitting up issue taken into consideration, with two dimensions studies, individuals are made to get ready for the life. Besides the compulsory lessons in our educational system, elective lessons’ existence convenient to self-governing grasp support this idea. Yet another idea related to elective lessons is towards to prepare the students to real life and is useful to reveal their interests and skills.

Elective lessons start with secondary schools and continue at high school and universities. These lessons free elections and taught productively is very important. The lack of expert staff, the ceaselessly changes on lessons, the lack of instruments’ trouble brings to mind if the mission taken over responsibility on elective lessons fulfilled or not. Search is planned by this problem. The dimensions related to the elective lessons evaluated to the teachers and executives ‘views. Research-browsing model is

performed on Elazığ and Bingöl city centers and some counties of these two provinces 230 teachers and 15 school managers. On the research- elective lessons election criteria assigning-questionnaire is used which is developed by Demirbaş (2008) as a data collection device. Some of the finding reached on the research are given below :

- When the teachers' views intended to questionnaire items searched related to gender –variety in comparison ,no meaningful difference watched for .
- In comparison, In terms of teaching style varieties of the schools, between the boarding schools and dual teaching meaningful difference is seen and this meaningful difference is in favour of boarding schools.
- To the teachers and the managers, the lack of instruments and places at school are of top priority to perform the elective lessons.
- While to the teachers' views searched about elective lessons designation at first schools' facilities dominates, to managers this stated as students' wills.
- Both by teachers and by school managers on the elections of the teachers, the lessons' suitability of the branch of the teacher is paid attention.
- Besides, the result is; teachers teaches lesson at elective lessons with the exception of his/her branch.

At the end of the research offers can be developed below:

- Both by National Education Ministry and National Education Management lack of instrument and place problem should be eliminated which hinder elective lesson election.
- Since teaching profession necessitates specialty, expert teacher employment who will teach on elective lessons should be done immediately.
- At all class level elective lessons should be available.

Key words: Elective lessons, primary school, information society, education, 4+4+4.

İÇİNDEKİLER

ONAY	I
BEYANNAME	II
ÖN SÖZ	III
ÖZET	IV
ABSTRACT	VI
İÇİNDEKİLER	VIII
TABLOLAR LİSTESİ	XII
KISALTMALAR LİSTESİ	XV
BİRİNCİ BÖLÜM	1
I. GİRİŞ	1
1.1. Problem	2
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Sayıtlılar	4
1.5. Sınırlılıklar	4
İKİNCİ BÖLÜM	5
II. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ÇALIŞMALAR	5
2.1. Bilgi Toplumu	5
2.2. Bilgi Toplumunda Eğitim Programları	5
2.3. Bilgi Toplumunda Okul ve Öğrenci	7
2.4. Bilgi Toplumunda Öğretmenlerin Yetiştirilmesi	9
2.5. Seçmeli Ders Nedir?	10
2.6. Seçmeli Derslerin Önemi	10
2.7. Seçmeli Derslerin Gelişimi ve Milli Eğitim Şuralarında Alınan Bazı Kararlar	11
2.8. Seçmeli Ders Uygulamaları	13

2.9. Demokrasi ve Seçmeli Dersler	14
2.10. Seçmeli Derslerde Öğretmen İhtiyacı	15
2.11. Programların Esnekliği ve Seçmeli Dersler	16
2.12. Özgür Düşünce ve Seçmeli Dersler	17
2.13. Meslek Seçimi ve Seçmeli Dersler.....	17
2.14. Çoklu Zeka ve Seçmeli Dersler	19
2.15. Toplumsallaşma ve Seçmeli Ders.....	20
2.16. Bilgi Çağında Seçmeli Dersler.....	21
2.17. Ülkemizde ve Kalkınmış Ülkelerde Seçmeli Dersler ve Gelişimi	22
2.18. Zorunlu Seçmeli Ders.....	23
2.19. Seçmeli Dersler Nasıl Seçiliyor?.....	24
2.20. Ortaokullarda Okutulan Bazı Seçmeli Derslere Genel Bir Bakış.....	25
2.20.1. Medya Okuryazarlığı	26
2.20.2. Zeka Oyunları Seçmeli Dersi.....	27
2.20.3. Seçmeli Din Dersleri.....	28
2.20.4. Seçmeli Bilişim Teknolojileri Dersi.....	29
2.20.5. Seçmeli Sanat Etkinlikleri Dersi.....	30
2.20.6. Seçmeli Spor Etkinlikleri Dersi	30
2.20.7. Seçmeli Yabancı Dil Dersi	31
2.20.8. Seçmeli Kürtçe Dersi	32
2.20.9. Seçmeli Satranç Dersi.....	33
2.20.10. Seçmeli Düşünme Eğitimi Dersi.....	33
2.21. 6287 Sayılı Kanun (4+4+4) ve Seçmeli Dersler	33
2.22. 6287 Sayılı Kanunun (4+4+4) Öncesi ve Sonrası Seçmeli Derslerde Meydana Gelen Değişiklikler.....	35
2.23. İlköğretim Okullarındaki Seçmeli Dersler ve Bağlı Olduğu Alanlar	40

2.24. 2012-2013 Eğitim Öğretim Yılında Seçilen Bazı Seçmeli Derslerin Sayıları.....	42
2.25. 6287 Sayılı Kanun (4+4+4) Sonrası Seçmeli Derslere İlişkin Değerlendirme.....	42
2.26. 2012' de Yeni Seçmeli Derslerin Seçimi	43
2.27. İlgili Araştırmalar.....	43
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	47
III. YÖNTEM	47
3.1. Araştırma Modeli.....	47
3.2. Evren ve Örneklem	47
3.3. Veri Toplama Araçları.....	49
3.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması	49
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	51
IV. BULGULAR VE YORUMLAR	51
4.1. Araştırma Kapsamındaki İlköğretim Okullarına ve Bu Okullarda Görev Yapan Öğretmenlere, Okul Müdürlerine Ait Bilgiler.....	51
4.2. İlköğretim Okullarında Seçmeli Derslerin Belirlenmesine İlişkin Bulgu ve Yorumlar	51
4.3. Öğretmenlerin Seçmeli Dersler Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar...	55
4.4. Öğretmenlerin Seçmeli Dersler Hakkındaki Olumsuzluklarla İlgili Görüşleri.....	58
4.5. Okul Müdürlerinin Seçmeli Dersler Hakkındaki Olumsuzluklarla İlgili Görüşleri	57
4.6. Öğretmen ve Okul Müdürlerinin ilköğretim Okullarında Seçilemeyen Dersler Hakkındaki Görüşlerine Ait Bulgu ve Yorumlar	58
4.7. İlköğretim Okullarında Seçmeli Derslere Girecek Öğretmenlerin Nasıl Tespit Edildiğine Dair Bulgu ve Yorumlar	60
4.8. Öğretmenlerin Seçmeli Derslerle İlgili Hizmet İçi Eğitime Katılmalarına Ait Bulgular ve Yorumlar	61
4.9. Öğretmen ve Okul Müdürlerinin Seçmeli Derslerin Hangi Sınıf Düzeyinde Başlatılmasıyla İlgili Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar	62

4.10. Öğretmenlerin Seçmeli Derslerin Daha İyi İşlenmesine Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	65
4.11. Seçmeli Derslerin Öğretmen ve Yönetici Görüşlerine Göre Değerlendirilmesinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	66
4.12. Seçmeli Derslerin Değerlendirilmesinde Öğretmen Görüşlerinin Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırılması.....	70
BEŞİNCİ BÖLÜM	81
V. SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER	81
5.1. Sonuçlar.....	81
5.2. Öneriler.....	84
5.3. Yeni Araştırmalar İçin Öneriler	85
KAYNAKLAR	86
ÖZGEÇMİŞ.....	96

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Yabancı Dillerin Ülkemizdeki Öncelik Sırası.....	32
Tablo 2: 6287 Sayılı Kanun (4+4+4) Öncesi Ortaokullarda Sunulan Seçmeli Dersler ...	35
Tablo 3: 6287 Sayılı Kanun (4+4+4) Sonrası Ortaokullarda Sunulan Seçmeli Dersler	38
Tablo 4: 6287 Sayılı Kanunun (4+4+4) Öncesi ve Sonrasının Karşılaştırılması	39
Tablo 5: Seçmeli Derslerin verildiği Sınıflar ve İlgili Alanları	40
Tablo 6: Araştırmanın Yürütüleceği Okullar	47
Tablo 7: Araştırmaya Katılan Öğretmenlere ve Okul Müdürlerine Ait Kişisel Bilgiler .	48
Tablo 8: Örneklem Kapsamındaki Öğretmenlerin ve Okul Müdürlerinin Branşlar İtibarıyla Dağılımları	49
Tablo 9: İlköğretim Okullarında Spor Salonu, Bilgisayar laboratuvarı, Resim Odası ve Müzik Odası Bulunma Oranları	50
Tablo 10: İlköğretim Okullarında Seçmeli Derslerde Ek Ders Ücreti Karşılaştırıldığında Görevlendirilen Öğretmenlerin Oranları	50
Tablo 11: Öğretmenlerin ve Okul Müdürlerinin Seçmeli Derslere Girme Oranları	51
Tablo 12: Okul Müdürlerine Göre Okullarında Seçmeli Derslerin Belirlenmesinde Dikkate Alınan Faktörlere İlişkin Önem Sırası ve Puanlar	51
Tablo 13: Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Okullarında Seçmeli Derslerin Belirlenmesinde Dikkate Alınan Faktörlere İlişkin Önem Sırası ve Ağırlıklı Puanlar.....	54
Tablo 14: İlköğretim Okullarında Seçmeli Derslerin Seçilme Oranlarıyla İlgili Bulgu ve Yorumlar	53
Tablo 15: Öğretmenlerin Girmekte Oldukları Seçmeli Derslerin Branşlarına Uygunluğu Konusundaki Görüşleri	54

Tablo 16: Öğretmenlerin Seçmeli Derslerle İlgili Olarak Herhangi Bir Olumsuzluk Yaşayıp Yaşamadıklarıyla İlgili Görüşleri	54
Tablo 17: Seçmeli Derslerde Olumsuzluk Oluşturan Sebepler Hakkında Öğretmen Görüşleri	57
Tablo 18: Öğretmenlerin Seçmeli Derslerle İlgili Olarak Yaşanan Olumsuzlukların Sebepleriyle İlgili Görüşleri	57
Tablo 19: Yabancı Dil Dersine Giren Öğretmenlerin Branşlara göre Dağılımları	58
Tablo 20: Sınıf ve Branş Öğretmenlerinin Girmekte Oldukları Seçmeli Derslerle İlgili Olarak Herhangi Bir Olumsuzluk Yaşayıp Yaşamadıklarıyla İlgili Görüşleri	59
Tablo 21: Okul Müdürlerinin Seçmeli Derslerle İlgili Olarak Okullarında Herhangi Bir Olumsuzluk Yaşayıp Yaşamadıklarıyla İlgili Görüşleri	59
Tablo 22: Okul Müdürlerinin Seçmeli Derslerle İlgili Olarak Okullarında Yaşanan Olumsuzlukların Sebebi/sebepleriyle İlgili Görüşleri	60
Tablo 23: Öğretmen ve Okul Müdürlerinin Okullarının Koşulları Nedeniyle Açamadıkları Seçmeli Derslerle İlgili Görüşler	60
Tablo 24: Öğretmen ve Okul Müdürlerinin Okullarında Farklı Seçmeli Derslerin Açılmamasının Sebepleriyle İlgili Görüşleri	61
Tablo 25: Öğretmen ve Okul Müdürlerinin Öğretmenler Kurulunda Belirlenen Seçmeli Derslere Girecek Öğretmenlerin Tespitinde Göz Önünde Bulundurulmuş Kriterlerle İlgili Görüşleri	62
Tablo 26: Öğretmenlerin Okutmakta Oldukları Seçmeli Derslerle İlgili Hizmet İçi Eğitime Katılma Oranları	63
Tablo 27: Öğretmenlerin Girmekte Oldukları Seçmeli Derslerle İlgili Hizmet İçi Eğitim İhtiyaçlarıyla İlgili Görüşleri	64
Tablo 28: Seçmeli Derslerin verilmeye Başlanmasını Düşündükleri Sınıf Düzeyi ile İlgili Öğretmen ve Okul Müdürü Görüşleri	65
Tablo 29: Öğretmenlerin Seçmeli Derslerin Daha İyi İşlenmesine Yönelik Görüşleri ..	65
Tablo 30: Seçmeli Derslerin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	66

Tablo 31: Öğretmenlerin anket maddelerine verdikleri cevapların dağılımı	67
Tablo 32: Yönetici Görüşlerine Göre Seçmeli Derslerin Değerlendirilmesine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	68
Tablo 33: Yöneticilerin Anket Maddelerine verdikleri Cevapların Dağılımı	69
Tablo 34: Seçmeli Derslerin Değerlendirilmesinde Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları	70
Tablo 35: Mann Witney U Testi Sonuçları	72
Tablo 36: Seçmeli Derslerin Değerlendirilmesinde Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları	72
Tablo 37: Seçmeli Derslerin Değerlendirmesinde Öğretmen Görüşlerinin Okulların Bulunduğu İl Değişkenine Göre İncelendiği Mann Witney U Testi Sonuçları	74
Tablo 38: Seçmeli Derslerin Değerlendirmesinde Öğretmen Görüşlerinin Okulların Öğretim Şekli Değişkenine Göre Karşılaştırıldığı ANOVA Analizi Bulguları.	75
Tablo 39: Okulların Öğretim Şeklinin Öğretmen Görüşlerine Etkisinin Kruskal Walls H Testi Sonuçları	78
Tablo 40: Seçmeli Derslerin Değerlendirmesinde Öğretmen ve Yönetici Görüşlerinin Birbirine Göre Karşılaştırıldığı Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları	78

KISALTMALAR

MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
TTKB	Talim Terbiye Kurumu Başkanlığı
EARGED	Eğitimi Araştırma Geliştirme Dairesi Başkanlığı
PKMB	Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı
AKT	aktaran

BİRİNCİ BÖLÜM

I. GİRİŞ

Çağımıza uygun gelişmelere ayak uydurabilmek son derece önemlidir. Bu da eğitim sisteminin çağı yakalaması ve sonraki çağlarda bile kendini gösterebilmesiyle mümkün olmaktadır. Günümüzde, problemlerin üstesinden gelebilecek yeterli sayıda ve kalitede insan gücüne sahip olmak; bilgiyi nasıl kullanacağını öğreten ve çağı yakalayan hatta çağın ötesinde işleve sahip bir eğitim sisteminin varlığı ile mümkün olabilecektir. Hızlı teknolojik gelişmelerin sonucunda, bireylerin sadece bir alanda bilgilenmiş olarak değil günümüz toplumlarının hızlı gelişimine ayak uydurabilecek, çeşitli becerilerle donatılmış çok yönlü bireyler olarak yetiştirilmesine gerek duyulmaktadır. Fen ve teknoloji konusunda ortaya çıkan gelişmeler ülkelerarası yarışma, dayanışma ve globalleşmeyi ön plana çıkarırken; eğitim ve dolayısıyla programlarda bu gelişmelere önem verilmesi kaçınılmaz bir hal almaktadır (Varış, 1996).

Bilindiği gibi eğitim, bireyde kendi yaşantısı yoluyla istendik yönde davranış değişikliği oluşturma sürecidir. Bu değişme eğitim sürecinde kazanılan bilgi, beceri, tutum ve değerler yoluyla gerçekleşir (EARGED, 2008). Yine eğitimin hareket noktalarından biri de her insanın kendine özgü kişiliğinin, yeteneklerinin ve ilgi alanlarının farklı olmasıdır. Aslantaş (2011:13) yeteneği; kişinin doğuştan getirdiği özelliklerin eğitim ve çevre etkisiyle geliştirilmiş kısmı olarak belirtmektedir. Yetenekler doğuştan olsa da eğitim sistemiyle bu yeteneklerin istenilen seviyeye getirilmesi gerekmektedir.

Bireysel gelişim ve ülke kalkınmasında stratejik bir öneme sahip olan eğitim; insanların yeme, içme, barınma ihtiyaçları kadar önemlidir. 1948 yılında yayınlanan İnsan hakları Bildirgesi'nin 26. maddesinde herkesin eğitim hakkı olduğu belirtilmektedir. Eğitim, bireylerin farklı ihtiyaçları olduğu savını işlerken bireylerin ilgi alanlarını karşılayacak, yeteneklerini ortaya çıkaracak programları okullarda uygulanabilir hale getirmek gerekir. İnal, Altınışik, Solak ve Yıldız (2012) tarafından yapılan araştırmada ülkemizin eğitim sisteminde de bu önemin göz önünde bulundurulduğu ve örgün öğretimde okuyan öğrencilere, alternatif bir öğretim yöntemi olan uzaktan eğitim ile seçmeli ders verildiği belirtilmektedir.

Yetenekleri ve ilgi alanları farklı olan bireylerin, yeteneklerini ortaya çıkaracak, ilgi alanlarını karşılayacak programları okullarda uygulanabilir hale getirmek gerekir.

Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde: “Öğrencilerin ilgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak amaçlanmaktadır.” Şeklinde belirtilip eğitimin önemine dikkat çekmekte ve hayattaki zorlukları aşabilecek bireyler yetiştirilmesi gerektiği belirtilmektedir (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973).

Öğrencilere ilgi ve yeteneklerine uygun eğitimin verilmesiyle teknoloji bilim sanat adına çok büyük gelişmeler yaşanabilir. Okullarımızda zorunlu derslerin yanında seçmeli derslerin bulunması bu düşünceyi desteklemektedir. Seçmeli derslerin öğrencileri hayata hazırladığı; ilgi ve yeteneklerini ortaya çıkarmada faydalı olduğu kabul görmektedir. Buna yönelik olarak okullarda ders programlarının zorunlu ve seçmeli dersler olarak ikiye ayrıldığı gözlenmektedir. Bireylerin ilgi ve yeteneklerinin belirlendiği okul kademesi çoğunlukla ilköğretimdir. İlköğretimdeki bir öğrenciye uygun eğitim verilerek çok başarılı sonuçlar elde edilebilir. İhtiyaçlar belirlendikten sonra öğretimin yapılması öğretim kalitesini artırarak bireylerin bir üst öğrenime daha hazır olmaları sağlanır. İlköğretim kademesi eğitimin temel basamağı olup eğitim açısından bireylere temel beceri ve niteliklerin kazandırıldığı öğretim kademesidir. Bu kademedeki öğrencilerin yetenek ve ilgilerine göre yönlendirilmesi çok önemlidir. Ülkemiz açısından önemi düşünüldüğünde bu şekilde yetiştirilen bireyler; ülkesine ekonomik, siyasal, kültürel, anlamda katkı sağlayacaktır (EARGED, 2008).

Ayrıca eğitim sistemimize şöyle bir bakıldığında zorunlu derslerin yanında seçmeli derslerin olması; yeni uygulanan programlara uygun olarak düşünüldüğünü gösterir. Bu durum yeni neslin hayat becerileriyle donatılmasının gerekliliğini de ortaya koymaktadır.

1.1. Problem

Günümüzde birey davranışlarındaki değişiklikleri kalıcı hale getirebilmek önemlidir. Gelişmelere ayak uydurabilen, çağın beklentilerine cevap verebilen, araştıran, sorgulayan ve kendini gerçekleştirmiş ve özgüven duygusu gelişmiş bireyler yetiştirmek ancak kaliteli bir eğitimle mümkün olabilmektedir (Anıl, 2009, Akt: Çelen, Çevik ve Seferoğlu, 2011).

Dünyada bilimsel yayınları ve bilime katkısı bakımından yapılan üniversite sıralamalarında, ülkemiz genellikle son sıralarda yer almaktadır. İslam (2010) bu durumun bir ülkenin geleceği için çok acı bir durum olduğunu ve kurumsal eğitimin, özellikle birey-toplum ve özgürlük-disiplin dengesinin iyi ayarlanamadığı durumlarda, farklılıkları ve üretkenliği köreltici bir tarafı olduğunu belirtmiştir.

Bugün yaşadığımız ortamda bu sorunun ne boyutta olduğu açık bir şekilde görülmektedir Farklı ilgi, ihtiyaç ve yeteneklere sahip öğrencilere programlarda farklı ders seçenekleri sunulmalıdır. İnanılmaz bir hızla değişen dünyamızda öğrencilerimizin bu değişime ayak uydurabilmeleri için onların hayat becerilerinin de geliştirilmesi gerekmektedir (EARGED, 2008). Ülkemiz bu durumları göz önünde bulundurarak 2012-2013 eğitim öğretim yılında geçerli olmak üzere eğitim sistemimizde değişikliğe giderek seçmeli ders sayısını artırmış ve öğrencilerin çok yönlü gelişim göstermeleri için haftalık ders programlarına yeni dersler eklemiştir. Böylelikle çok yönlü ve üretken bireyler yetiştirilerek; ülke geleceğine ve öğrencilerimizin kişisel gelişimlerine yön verilebilecektir. Bu çalışmamızda bahsedilen durumun tespiti yapılmaya çalışılmış ve seçmeli derslerin genel durumu açıklanmaya çalışılmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, ilköğretim okullarında okutulan seçmeli derslerin, öğretmen ve okul yöneticileri görüşlerine göre değerlendirilmesidir. Bu kapsamda İlköğretim düzeyindeki seçmeli dersler,

- Kimler tarafından verilmektedir?
- Bu derslerin seçiminde hangi kriterler gözetilmektedir?
- Bu derslerin yürütülmesinde yaşanan sorunlar nelerdir?
- Farklı seçmeli derslerin açılmamasının önündeki engeller nelerdir?
- Bu dersleri yürüten öğretmenlerin hizmet içi eğitime ihtiyaçları var mıdır?
- Bu derslerin daha iyi yürütülebilmesi adına neler önerilebilir?
- Seçmeli dersler hangi sınıftan itibaren verilmelidir?
- Öğretmen ve okul yöneticilerinin seçmeli derslere yönelik görüşleri nasıldır? gibi sorulara cevap aranmıştır.

Ayrıca seçmeli dersler hakkındaki öğretmen görüşleri;

- Cinsiyete,
- Okulun öğretim şekline,
- Yönetici görüşlerine göre ve
- Okulun bulunduğu il değişkenlerine göre karşılaştırılmıştır.

1.3.Araştırmanın Önemi

İlköğretim; eğitimin temel basamağı olmasından ötürü eğitsel açıdan bireylere temel beceri ve niteliklerin kazandırıldığı kademedir. Bu kademedeki öğrencilerin yetenek ve ilgilerine göre yönlendirmek son derece önemlidir. Bilindiği gibi her öğrenciyi aynı kabul etmek doğru değildir. Yani bireysel farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılıkları gidermeye çalışan seçmeli dersler; ilköğretimde önem arz etmektedir. Bu araştırmamızla ilköğretim okullarındaki seçmeli ders uygulaması öğretmenler ve okul müdürlerinin görüşlerine göre değerlendirilmiştir. Seçmeli dersler işlenirken görülen sıkıntıların neler olduğu ve bu derslerin belirlenmesinde hangi hususların göz önünde bulundurulduğu da belirlenmeye çalışılmıştır. Bu ve buna benzer araştırmalar Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'na (TTKB) veri niteliği taşıyacak ve gerekli araştırmalarda kaynak olabilecektir.

1.4. Sayıtlar

Araştırma kapsamındaki öğretmen ve yöneticilerin veri toplama araçlarındaki maddelere objektif cevaplar verdikleri varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma 2011-2012 akademik yılında, Elazığ ve Bingöl ili merkezleri ve bazı ilçelerinde öğretmen ve yönetici olan ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 230 öğretmen ve 15 okul yöneticisi ile sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

II. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Bu bölümde araştırma konusu hakkında genel çerçeve oluşturmak amacıyla ilgili bilimsel çalışmalardan elde edilen bilgilere yer verilip ilk olarak çağın bilgi çağı olmasından dolayı bilgi toplumundan ve bilgi toplumundaki eğitim programı, okul ve öğretmen yetiştirme durumu etkenlerinden söz edilmiştir. Ayrıca seçmeli ders ve bazı seçmeli dersler belirtilerek nasıl seçildikleri açıklanmış ve son olarak ilgili çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. Bilgi Toplumu

Günümüzde bilginin artması; çağın bilgi çağı olmasını ve bu noktada bilgi toplumu olabilmek için farklılaşmayı gerektirmektedir. Toplamların geleneksel toplum yapılanmalarından farklı olarak bilgi toplumu düzeyine çıkmasında üç faktör ön plana çıkmaktadır: Bilgi üretimi, bilgi tüketimi ve karmaşık problemlerin çözülmesinde bilginin üst düzey kullanımı aşamalarıdır. Bireylerin bilgiyi üretme, tüketme ve problem çözmede kullanabilmeleri sürecinde öncelikle bilgiye erişmesi gerekmektedir (Aldemir, 2003). Bilgi toplumu olarak isimlendirdiğimiz günümüz toplumları, bireylerden bilgilerini sürekli olarak yenilemelerini, gelişmeleri takip ederek değişimlere ayak uydurabilmelerini ve bilinçli bir bilgi tüketicisi olmanın yanında bilgi üretebilmelerini de beklemektedir (Kaya ve Durmuş, 2008, Akt: Tuncer ve Balcı, 2013).

Bilgi çağında, bilgi toplumu olabilmek için eğitimin işe koşulması gerekmektedir. Bir ülkenin gelişebilmesi için yeterli sayı ve nitelikte yetişmiş insan gücüne gereksinimi olduğunu ve bunu sağlamanın da o ülkenin eğitim sisteminin verimli biçimde çalışması ile ilişkili olduğu bilinmektedir (Odabaşı ve Gündüz, 2004).

2.2. Bilgi Toplumunda Eğitim Programları

Bir eğitim sisteminin şekillenmesi, şüphesiz ki belli bir eğitim anlayışı ve eğitim felsefesine göre yapılır. Eğitilen ve eğiten kişi insan olduğuna göre; eğitim felsefesinin yine belli bir insan felsefesine göre düzenlenmesi doğal bir süreçtir. Acaba eğitim sisteminde nasıl bir insan profili arzu edilmektedir ki, Millî Eğitim Sistemi'miz de buna

göre oluşan bir eğitim felsefesiyle şekillendirilebilsin. Bu sorun Millî Eğitim Bakanlığı'nın 21. yüzyılda eğitim sistemimizde arzulanan öğrenci profilini belirlemesi açısından önem taşımaktadır (EARGED, 2011). Bu durumu Öztürk (2008:94) “nitelikli insanlar, ancak nitelikli bir eğitimle yetiştirilebilirler ve nitelikli bir eğitimle iyi öğrencilerin yetiştirilebilmesi de nitelikli bir eğitim programı ile gerçekleştirilebilir” şeklinde belirterek eğitim programlarının öneminden bahsetmektedir

Bilginin hızla artması ve bilgiye ulaşmanın giderek kolaylaşması eğitim programlarının da bu yöndeki ihtiyaçları karşılama çabasını artırmıştır. Bu yüzden okul programlarının bu geniş bilgi ve becerileri kapsayacak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Eğitim sisteminin geliştirilmesi nitelik açısından çağdaş standartlara ulaşmasının bir yolu da bilim ve teknolojiye gelişmelere uygun program çalışmalarının yapılmasıdır. Bu bağlamda öğretim programlarının geliştirilmesinin gerekliliği ortaya çıkmıştır. Ülkemizde de bilgi ve beceriye sahip genç bireyler yetiştirme amacıyla öğretim programlarının yenilenmesinde dikkate değer çalışmalar yapılmaktadır (EARGED, 2008).

Ekonomik, siyasal ve kültürel alanlardaki dönüşümlerin etkileri eğitim alanında da gözlenmektedir. İstikrarlı ve bütünsel özelliklerden yoksun da olsa, Millî Eğitim Bakanlığı son yıllarda eğitim alanında bazı önemli değişiklikler yapmaya çalışmaktadır. 2005-2006 eğitim-öğretim yılından bu yana benimsenmiş bulunan ve öğretimden çok öğrenme odaklı bir özelliğe sahip olan “yapılandırımcı yaklaşım” modeline bağlı olarak özellikle ders programları ve içeriklerinde bazı önemli değişiklikler oluşturulmaya çalışılmıştır. Oluşturmacı yaklaşıma dayanan yeni öğretim programları, derslerin içerik ve işleniş biçimlerine ilişkin olarak hem kitapları hazırlayanlara hem de öğretmenlere daha esnek ve özgür olabilme olanakları sunmaktadır (EARGED, 2011).

Oluşturmacı yaklaşımla evrensel düzeydeki değişim ve gelişmeleri eğitim sistemine yansıtmayı amaçlayan yeni müfredatlar geliştirilmesine çalışılmaktadır. Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı bu yaklaşımın benimsenmesindeki asıl amacın devamlı bir değişim içinde olan dünyayı takip edebilecek, üretilen bilgi ve birikime ulaşabilecek ve kullanabilecek, bireysel farklılıkları ne olursa olsun, araştırma-sorgulama, eleştirel düşünme, problem çözme ve karar verme becerileri gelişmiş vatandaşlar yetiştirmek olduğunu belirtmektedir (EARGED, 2011). Yapılandırımcı öğrenme yaklaşımında ezber bilgiden kaçınılması, öğrencilere verilen bilgilerin önceden sahip oldukları

bilgilerle birleştirilmesi ve öğrencilerin öğrenmeye aktif katılımının sağlanmaya çalışılması amaçlanmıştır (Özmen, 2004). Ne var ki her Milli Eğitim Bakanı değiştiğinde eğitim politikaları da değişmektedir. Ancak süreklilik arz eden eğitimde strateji değişiklikleri bu kadar sık olmamalıdır. Çünkü yapılan her değişikliğin sonucu tam olarak alınmadan bir başka değişiklik yapılabilmektedir. Arzu edilen Milli Eğitim Bakanlığı'nın yapmış olduğu öğrenci merkezli eğitim uygulamasının sonuçları alınmadan, yeni bir değişikliğe gidilmemesidir (Sümbül ve Gül, 2007).

2.3. Bilgi Toplumunda Okul ve Öğrenci

Sağlıklı bir toplum bedensel, ruhsal, sosyal yönden sağlıklı bireylerden oluşur. Bireylerin tüm yönleriyle sağlıklı olabilmesi için çocukların çok yönlü gelişimine ve eğitimine önem verilmesi gerekir. Toplumun okullardan beklentileri içerisinde toplumun bilgi birikimini genç kuşaklara aktarmanın yanı sıra onları aynı zamanda hayata hazırlaması yer almaktadır. Okul dışındaki gerçek dünyayla öğrencinin uyumu, alacağı eğitimin kalitesiyle doğrudan bağlantılıdır. Hızla değişen dünyada okulların bu değişime ayak uydurmaları beklenmektedir. Öğrencileri eğitmekle mükellef okulların bu misyonlarını gerçekleştirme düzeyleri günümüzde tartışılan önemli konulardan birisidir. Ekonomide, bilişim teknolojilerinde sosyal ve kültürel hayatta yaşanan değişim okuldan beklenen işlevlerin niteliğini değiştirmekte ve zorlaştırmaktadır. Çünkü günümüz dünyasının ve bireyin istek ve beklentileri de sürekli değişmektedir (EARGED, 2007).

Eğitim sistemi; okul yoluyla çocuğun toplumsallaşması, kültür mirasının aktarılması, topluma birlik ve dayanışma ruhu verilmesi, yenilikçi ve değişmeyi sağlayıcı eleman yetiştirme gibi işlevleri yerine getirmektedir. Bunu başarabilmek için eğitimin kendisini çağa uydurması ve okulun da bu süreçte düzenleyici ve uyum sağlayıcı bir kurum olması gerekmektedir. Okulun işlevleri sadece bunlarla sınırlı değildir. Ekonomik faktör önceki dönemlerde olduğu gibi bugün de okulun önemli işlevlerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Ekonomik gereksinimler insan kaynaklarının etkili kullanımını ve tüm gençliğin iş yaşamına hazır hale getirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bilgi-teknoloji yoğun bir toplumda yaşayabilmek, daha iyi çalışma olanaklarına kavuşmak yeni dönemde gençliğin en önemli hedefleri arasında yer alacaktır. Eğitilmiş genç nüfusa bu olanakları sunma işlevi okullara yüklenmiş durumdadır. Çevrede meydana gelen değişikliklere duyarlı, gerekli kararları hızlı ve

doğru biçimde alabilen, değişimin gereklerini en kısa zamanda programlara yansıtabilen bir okul kimliği geliştirmek temel ihtiyaç haline gelmiştir (Doğan, 1997; Tezcan, 1992 Akt: Balay, 2004).

Öğrenciye verilen bilgilerle; bu bilgiyi nasıl kullanabileceğini öğrenmesi o bilgidan daha önemli bir hal almaktadır. Bilgi çağında bilgi sürekli yenilendiği için öğrencinin okulda öğrendiği bilgiler zamanla değerini yitirecektir. Ancak okul, öğrenciye bilgiyi sevmeyi ve gerektiğinde bulabilmenin yollarını öğrettiği zaman, öğrenci yetişkinlik çağlarında da bilgiye ulaşabilecek ve bilgisini yenileyebilecektir (Terzi, 2003).

Öte yandan bilgi toplumunda okula duyulan gereksinim göreceli olarak azalmıştır. Öğrenme okul sınırlarının dışına taşmış, daha hızlı ve keyifli hale gelmiş olmakla birlikte bu durum, okulun bilgi üretmedeki önemini azaltmamıştır. Tam tersine okulun bu konudaki önemi daha da artmıştır. Çünkü bilgi toplumunda bilgi hem daha yoğun, hem de nitelik olarak daha karmaşık hale gelmiştir. Bilginin yoğun ve karmaşık olması onu alıp kullanacak bireylere sınırlılık yaratmaktadır. Örneğin bireyin bu bilgiyi nasıl kullanacağını bilmemesi bir sınırlılıktır. Okul bu süreçte bireyleri daha bilinçli ve seçici olmaya yönelterek, öğrenmenin yol ve yöntemlerini keşfetmelerini sağlayarak ve bilgiye ulaşma yollarını daha sistemli hale getirerek onlara daha geniş bir hareket alanı oluşturabilir (Balay, 2004).

Yenilikler, okul ve öğrenme ortamlarının yapısında değişimi zorunlu kılmaktadır. Eğitim kurumları olarak okullar, sürekli yeniliğe açık, bilginin üretildiği, kullanıldığı ve geliştirildiği, takım çalışması ile insana güven sağlayan, günün her saatinde kullanıma açık, toplumun yeni bilgi ihtiyaçlarının karşılandığı, öğrencide özgün ve yaratıcı düşüncüyü geliştirmeyi amaçlayan çok işlevli bir yapıda olmak zorundadır. Yeni okul kültüründe en belirgin özellik, takım halinde çalışma ve öğrenmedir. Bireylerin sürekli öğrenme arzusu içinde olmaları, yüksek motivasyon ve yüksek performansla çalışmaları takım halinde öğrenme ve başarının ön koşullarıdır. Bugün artık çok sayıda okulun yeni reformların gerektirdiği öğrenme türünü üretemediği ileri sürülmektedir. Gerekli öğrenmeyi üretememe, okulların bunu istememelerinden çok, onu nasıl yapacaklarını bilememelerinden kaynaklanmaktadır (Numanoğlu, 1999, Akt: Balay, 2004).

2.4. Bilgi Toplumunda Öğretmenlerin yetiştirilmesi

Eğitimin önemli bir ögesi olan öğretmenin çağın gereklerine göre yetiştirilmesi meselesi diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de özellikle cumhuriyetin ilanından sonra eğitim alanında yapılan değişimlerle birlikte önem kazanmıştır. Eğitim alanında yapılan yeniliklerin ve değişimlerin başarılı şekilde gerçekleştirilmesinde öğretmenler önemli bir faktör olarak görülmektedir. Bu nedenle ülkemizde eğitimde gerçekleştirilen değişimler eğitim fakültelerinin de yeniden yapılandırılmasının gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır (Yavuz, 2012).

Eğitim sisteminin en dinamik beşeri bileşenlerini oluşturan öğrenciler ile öğrencileri yetiştiren öğretmen ve okul yöneticilerinin hedeflenen insan gücünün yetiştirilmesindeki işlevleri oldukça önemlidir. Türkiye’de son yıllarda yaşanan gelişmeler, yerleşik siyasal ve toplumsal yapılarda önemli dönüşümlerin olduğuna ve bu dönüşümlerin devam edeceğine işaret etmektedir (EARGED. 2011).

Ülkemizde öğretmen yetiştirme sistemindeki en önemli sorunlardan birisi kuramsal bir öğretmen eğitimi uygulamasıdır. Lisans ders içerikleri, kaynak ders kitapları, öğretim elemanlarının yetiştirme kaynağı, kurumsal olarak eğitim fakülteleri ile Milli Eğitim Bakanlığı ile yerelde il milli eğitim müdürlükleri arasındaki kopukluklar bu durumun en açık göstergeleridir. Oysa öğretmen yetiştirme, teoriden çok pratikle bağlantılı, teori ile pratiğin bir arada harmanlanması ile anlam bulan bir süreçtir. Başka bir ifade ile kuram ve uygulamanın birbirini tamamladığı bir süreçtir. Çünkü kuramsız bir uygulama kör olduğu gibi; uygulamasız bir kuram da topaldır. Öğretmen yetiştirme sistemi körlüğü de topallığı da kaldırabilecek bir sistem değildir. Teorik bilgi düzeyi üst düzeyde olan fakat uygulamadan bağımsız yetişmiş bir öğretmen adayının uygulama içerisinde önemli sorunlar yaşayacağı muhakkaktır. Bu bakımdan nitelikli öğretmen yetiştirme sisteminin en önemli sacayaklarından biri uygulama ile kurulan bağıdır (Dicle Üniversitesi Çalıştay Raporu, 2010). Bundan dolayıdır ki sistemin içinde olan öğretmenlerin de çağa göre yetiştirilmesi son derece önemlidir. Çünkü programın uygulanmasında yetkili kişi öğretmenlerdir.

2.5. Seçmeli Ders Nedir?

Seçmeli ders, öğrencilerin öğretim programının zorunlu dersleri dışında kalan kendi isteklerine göre tercih yaptıkları ders yelpazesidir (Aslantaş, 2011:13). Zorunlu dersler öğrencilerin okullarını bitirebilmek için almaları gereken temel derslerdir. Seçmeli dersler ise okulların ya da öğrencilerin birçoğlarının içinden seçebilecekleri derslerdir.

Seçmeli ders öğretim yılı başında okulun ve çevrenin şartları, öğrencilerin ilgi, istek ve ihtiyaçları ile velilerin görüşleri de dikkate alınarak öğretmenler kurulunca belirlenen notla değerlendirilmeyen derslerdir. Ancak öğrencinin hangi seçmeli dersi aldığı karne ve diğer resmî kayıtlarda belirtilir (Eyidoğan, 2009). Öğrenciler ilgi ve istekleri doğrultusunda okulun imkânları ve çevrenin ihtiyaç ve özelliklerine göre çizelgede belirtilen ders saatlerini geçmemek kaydıyla seçmeli derslerden seçerler. Bir önceki sınıfta aldığı dersin tamamlayıcısı olan dersi, veya diğer derslerden herhangi birini seçip okuyabilirler (MEB, 2005).

Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın (TTKB) 80 sayılı karar gereğince “Öğretmenler, atandıkları alanın, Aylık Karşılığı Okutacağı Derslere İlişkin Çizelge” sütununda yer alan dersleri, öncelikle atanmaya esas olan alan seçmeli dersleri olmak üzere eğitim kurumlarının tür ve dereceleri bakımından herhangi bir ayırım yapılmaksızın okuturlar” denilmektedir (Tebliğler Dergisi, 2009). Seçmeli dersler, öğretim yılı başında okulun ve çevrenin şartları, öğrencilerin ilgi, istek ve ihtiyaçları ile velilerin görüşleri de dikkate alınarak “Seçmeli Dersler” bölümünden öğretmenler kurulunca belirlenir. Seçmeli derslere ait programların birbirine dayalı ve birbirini tamamlayıcı özellik taşıması nedeniyle sıralı olarak okutulması önerilir (TTKB, 2004).

2.6. Seçmeli Derslerin Önemi

Zorunlu dersler dışında öğrencinin alacağı dersleri seçme imkânı vermek günümüz demokrasi ve özgürlük anlayışına uygun bir yaklaşımdır. Genç ve Kalafat'ın (2006:11) belirttiği gibi, demokrasinin temel bileşenlerinden biri, farklılıkları hoşgörüyle karşılamaktır. Öğrenciye değişik alternatifler sunmak öğrencinin okula karşı olumlu tutumlar geliştirmesine de yardımcı olacaktır. Çağımız, dünya tarihi içinde

önemli gelişmelerin hızlı yaşandığı bir dönemdir. Seçmeli dersler okul programlarının ayrılmaz bir parçası olarak öğrencilerin gelişimlerine destek olmaktadır. Seçmeli dersler öğrencilerin bilişsel (bilgi, beceri), duyuşsal (ilgi, tutum) ve sosyal gelişimlerine katkı sağlamaktadır (EARGED, 2008).

Seçmeli dersler öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına cevap vermesi açısından büyük önemi olan derslerdir. Ayrıca seçmeli dersler, öğrencilerin dünyada meydana gelen inanç ve düşünce alanıyla ilgili değişimlerden kaynaklanan yeni durumlarla yüzleşmelerine, anlamalarına ve davranış geliştirmelerine rehberlik etme imkânına sahiptir. Bu yüzden seçmeli derslerde çeşitlendirmeye gidilmelidir. Seçmeli ders sisteminin kurum, öğretim elemanı, öğrenci ve diğer unsurlar da hesaba katılarak yapılacak müzakereler neticesinde yenilenmesi, kurumun hedeflediği öğrenme çıktılarının elde edilmesi ve öğrencilerin beklentilerinin karşılanması açısından önem taşımaktadır (Korukcu, 2011).

Öğrencilerin karşılaştıkları sorunların çözümünde ilgi, ihtiyaç ve yetenekleri doğrultusunda alacakları seçmeli dersler onlara esneklik sağladığı gibi, onları tatmin ederek mutlu olmalarına katkı sağlayacaktır. Ayrıca bireyleri çok yönlü yetiştirmek seçmeli derslerle mümkün olabilmektedir (Beauchamp, 1989, aktaran Demir ve Ok, 1996). Bu yönüyle seçmeli dersler, öğrencilerin alanları dışındaki gizil güçlerini tanımalarına ve sınamalarına da olanak verecektir ve bu aşamada öğrencilerin gerek özgüvenlerinin, gerekse yeteneklerinin gelişebilmesi için eğitim ortamlarının buna uygun olması gerekmektedir.

2.7. Seçmeli Derslerin Gelişimi ve Milli Eğitim Şuralarında Alınan Bazı Kararlar

Seçmeli derslerin belirlenmesi süreci Milli eğitim şuraları açısından ele alındığında bazı hususlar dikkati çekmektedir.

IX. Millî Eğitim Şurası kararlarına göre;

- Ortaokul programlarının ortak dersler, seçmeli dersler, rehberlik faaliyetleri ve eğitsel çalışmalardan oluştuğu, seçmeli derslerin amacının öğrencilerin kendilerine özgü bireysel olarak ilgi ve yeteneklerini tanıyıp anlamalarına ve geliştirmelerine olanak sağlamak olduğu;

- Öğretmenler kurulu, kendi okulunda yer alacak seçmeli derslerin çeşitlerini, zamanını ve programlarını öğrencilerin de isteklerini dikkate alarak çevre koşulları öğretmen durumu, eldeki araç ve gereçler ve diğer olanakları da göz önünde bulundurarak kararlaştırdığı,
- Bir seçmeli dersin uygulanabilmesi için en az 15 öğrencinin o dersi seçmesi gerektirdiği,
- Öğrenci sayısı 15'ten az olduğu takdirde o dersin uygulanıp uygulanmaması hakkında, öğretmenler kurulunun karar verdiği,
- Bir okulun seçmeli derslerinin uygulanmasında, diğer okulların her türlü olanaklarından da yararlanılır. Bir okulun bazı öğrenci grupları için seçmeli dersleri öğretmen, atölye ve öğrenci durumu elverişli olan diğer okullar içinde normal veya teksifi programlar hâlinde düzenlenir. Bununla ilgili olarak okullarca hazırlanacak öneriden en geniş ölçüde yararlanılacak şekilde millî eğitim müdürlüğünün başkanlığında ilgili okul müdürlerinden kurulu bir komisyon tarafından hazırlanır ve valiliğin onayı ile yürürlüğe konduğu,
- Öğretmenler kurulu Bakanlıkça kabul edilen bir seçmeli dersin programında, çevrenin özelliklerini ve okulun olanaklarını göz önünde bulundurarak dersin amaçlarına bağlı kalmak kaydıyla bazı konulara ağırlık vermek, bazılarını çıkarmak veya yenilerini eklemek gibi değişiklikleri yapabilir. Bu gibi değişiklikler hakkında değerlendirilmek üzere Millî Eğitim Bakanlığına bilgi verdiği gibi kararlar alınmıştır (TTKB, 1974).

1990-1991 eğitim-öğretim yılında belirlenen bazı pilot okullarda, ders geçme ve kredi sistemi uygulanmaya başlanmıştır. Bu sistemin öncekinden farkı; daha önce uygulanan sınıf geçme sistemi yerine ders geçme sisteminin getirilmesidir. Böylece, öğrenciler almaları gereken zorunlu temel derslerle birlikte istedikleri dersi seçme fırsatına sahip olmuşlardır. Eski sistemin terk edilmesinin ve yerine kredili sistemin getirilmesinin en önemli amaçlarından biri, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun dersleri almalarını ve dönemler ilerledikçe başarılı oldukları alanlarda eğitimlerini derinleştirmelerini sağlamaktır. Böylece, daha sonra o alanla ilgili alacakları eğitime de bir zemin oluşturulmuş olacaktı. Başka bir deyişle; öğrencileri ilgi alanları ve yeteneklerine göre yönlendirilmelerini sağlamak ve seçtikleri alanlarda onları hayata hazırlama biçiminde düşünülmüştür (Ünal, Çoştu, Karataş, 2004).

Her ne kadar bu sistem teoride bireyin ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda eğitimini plânlamasına fırsat veren bir özelliğe sahip olsa da, uygulanma sürecinde sistemin pek çok aksaklıkları ve olumsuzlukları ortaya çıkmıştır. Öğrenciler başka okullardan ders almaya başlamış, bu durum okullardaki huzur ortamını etkilemiş ve bu nedenle öğrenci kontrolü zorlaşmıştır. Öğretmenler ise öğrencilerle gerekli iletişim ortamını kuramamışlardır. Dolayısıyla bu durum, gençlik için önemli bir tehdit unsuru hâline gelmiştir. Ayrıca bu sistemden mezun olan öğrenciler, ÖSS ve ÖYS sınavlarında beklenen başarıyı da gösterememişlerdir (Ünal ve diğerleri, 2004).

XV. Millî Eğitim Şurası'nda 6, 7 ve 8. sınıflarda seçmeli derslere işlerlik kazandırılması karar altına alınmıştır (TTKB, 1996).

XVI. Milli Eğitim Şura'sında, seçmeli derslerin öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini geliştirici ana meslek alanlarını ve eğitim olanaklarını, mesleki teknik öğretim programlarını tanıtıcı özendirici bir biçimde düzenlenmesi gerektiği kararı alınmıştır (TTKB, 1999).

XVII. Millî Eğitim Şura'sında seçmeli derslerle ilgili olarak ilköğretimde seçmeli sayısı artırılmalıdır ve seçmeli beceri dersleri dışındaki dersler notla değerlendirilmelidir şeklinde kararlar alınmıştır (TTKB, 2006).

XVIII. Millî Eğitim Şura'sında ise isteyen anne ve babaların çocuklarının ahlaki ve manevi değerlerini geliştirmelerine yardımcı olmak amacıyla seçmeli din eğitimi verilebilmesi için düzenlemeler yapılmalıdır ve Millî Eğitim Bakanlığı, Yüksek Öğretim Kurulu ve üniversiteler arasında iş birliği yapılarak psikolojik danışma ve rehberlik lisans programı günün şartlarına uyarlanmalı; söz konusu programda alanın özelliklerine göre seçmeli derslere ağırlık verilmeli ve çeşitlendirilmelidir (TTKB, 2010).

2.8. Seçmeli Ders Uygulamaları

Seçmeli ders konusunda dünya üzerinde iki farklı uygulamanın olduğu görülmektedir. Bunlardan birincisi özellikle Amerika Birleşik Devletleri'ndeki uygulamadır. Bu ülkede seçmeli dersler öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini ortaya çıkarıcı ve geliştirici bir amaç taşımaktadır. İkinci tür uygulamaya özellikle Avrupa ülkelerinde rastlanmaktadır. Bazı ülkelerde seçmeli dersler toplumsal olarak sorunlu bazı

alanlardaki derslerin verilmesinde kullanılmaktadır. Bu dersler ise genellikle din, tarih ve dil dersleridir (Taş, 2004).

Ayrıca öğrencilerin belli bir periyot çerçevesinde seçmeli dersleri almaları gerekmektedir. Ülkelerin eğitim sistemlerine göre seçmeli ders ve zorunlu ders uygulamaları farklılık göstermektedir. Bir ülkede mecburi olarak okutulan bir dersin bir başka ülkede seçmeli ders olarak okutulduğu görülmektedir. Örneğin Türk eğitim sisteminde ortaöğretimde zorunlu olan Coğrafya dersi Güney Kore’de seçmeli ders olarak okutulmaktadır. Okullar öğrencilerin ihtiyaçlarını dikkate alarak seçmeli ders çeşidini Bakanlık onayı ile artırabilirler. Bu durumda hazırlanacak programın/programların bakanlıkça onaylanması gerekmektedir (MEB, 2005).

2.9. Demokrasi ve Seçmeli Dersler

Yirminci yüzyılda bilgi ve iletişim teknolojilerindeki önemli gelişmeler, yirmi birinci yüzyılın başlaması ile birlikte, sadece belirli bir bölge veya toplumla sınırlı kalmayıp Tamer’ in (2011) belirttiği gibi tüm dünya ölçeğinde; yalnızca belirli bir alanda değil, teknolojik, ekonomik, toplumsal, siyasal, yönetsel ve kültürel olarak tüm alanlarda sürmekte ve tüm dünya ülkelerini etkilemektedir. Tüm dünya ülkeleri bu yeni gelişmelerin sınır tanımayan etkileriyle baş etmek durumuyla karşı karşıya kalmakta ve hayatta kalabilmek adına önlemler almaktadır. Alınan önlemlerin bir kısmı da eğitim bilimleri alanında yoğunlaşmaktadır.

Eğitim sisteminde demokratik yapıların oluşturulması, öğrenme-öğretme sürecini geliştirmeye yönelik değişik politika ve uygulamaların gerçekleştirilmesi, eğitim programının gözden geçirilmesi ve yenilenmesi ile öğretim tekniklerinin geliştirilmesi gibi farklı alanlarda bu çalışmalar gerçekleşmektedir (Tamer, 2011).

Eğitimde eşitlik konusunda Demirbolat (2009) herkesin aynı okullara gitmesinin eşitlik olmadığını; her öğrencinin kendi yetenekleri doğrultusunda geliştirilmesine, başarılı olmasına eşit katkıda bulunması gerektiği vurgusunu yapmıştır. Demokrasinin günümüz toplumları için bir yaşam biçimi olarak kabul edilmesi, bu yaşam biçimine uygun bireylerin yetiştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Çünkü demokrasi ancak onu anlamış ve benimsemiş bireylerce yaşatılabilir ve geliştirilebilir. Demokrasinin ihtiyaç duyduğu farklılıklara duyarlı, eleştirel düşünebilen, yaratıcı, hak ve özgürlüklerin farkında, bilinç düzeyi yüksek, sorumluluklarının bilincinde olan yurttaşların

yetiştirilmesinde ise kurumsal eğitimin rolü büyüktür. Öğrenciler ancak eğitimle haklarını, sorumluluklarını ve demokratik hayatın niteliklerini öğrenir ve kişiliklerini geliştirebilirler. Eğitim programında yer alan derslerin yanı sıra okul yaşamında öğrenciler pratik uygulamalarla demokratik karar verme ve sorun çözme becerileri kazanabilirler. Bu da öğrencilerin demokrasiye olan inancı güçlendirip yaşamın her alanında aktif katılma isteklerini artırabilir. Dolayısıyla, demokratik hayat tarzının okullarda yaşanılır hâle getirilmesi bir zorunluluktur (Tamer, 2011).

Özellikle, eğitim politikaları öğrenci merkezli yönde değiştiği günümüzde öğrencilerin kendilerini ifade edebilmeleri daha önemli hale gelmiştir. Bu nedenle, bireye önem veren, öğreneni merkeze alan, insani ve evrensel değerlere dayalı, küresel dünyanın gerektirdiği bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir eğitim önem kazanmaktadır (Çalık ve Sezgin, 2005).

2.10. Seçmeli Derslerde Öğretmen İhtiyacı

Yapılan son değişiklikler neticesinde 2012-2013 eğitim-öğretim yılından itibaren İlköğretim ve Eğitim Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair 6287 sayılı kanun ile (4+4+4) ilköğretim ve lise kademesine yeni seçmeli dersler konulmuştur. 6287 Sayılı Kanunun getirdiği (4+4+4) sistem değişikliği ile beraber yeni seçmeli derslerin seçilmesi mevcut yan alanların da yetersiz kalınmasına sebep olmuş ve üniversiteler ilgili dersler için yüksek lisans bölümleri açmış ve bu eksikliği tamamlamaya yönelik çalışmalar yürütülmüştür.

Bu yüksek lisans programlarına başvuran öğretmenlerin mezun olma süreleri bitene kadar Milli Eğitim Bakanlığı seçmeli Kürtçe dersleri için Kürtçeyi bilen mevcut Türkçe, Matematik ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden yararlanmıştır. Mevcut öğretmenlerin ihtiyacı karşılamaması halinde, ücretli öğretmenler ile Yaşayan Diller Enstitüsü Bölümleri bünyesinde Kürtçe ve Zazaca eğitim veren Mardin Artuklu, Muş Alpaslan, Tunceli ve Bingöl Üniversitelerinde yüksek lisans eğitimi gören ve okutman sertifikası alan kişilerden yararlanacağını belirtmiştir. Üniversitelerin bulundukları illerde yüksek lisans öğrencileri ücretli öğretmen olarak alınacak ve o ildeki seçmeli ders öğretmen ihtiyacını karşılanacaktır. Mardin Artuklu Üniversitesi Yaşayan Diller Enstitüsü, Kürtçe öğretmen ihtiyacını karşılamak için; Kürt Dili ve Kültürü bölümünde Yüksek Lisans eğitimi gören 40 kişi, okutmanlık sertifikası alan 50 kişi ile bir süre önce

yapılan tezsiz yüksek lisans sınavını kazanan 500 kişi olmak üzere toplam 590 kişilik öğretmen listesi Milli Eğitim Bakanlığı'na gönderilmiştir (Yukuş, 2012).

Sakarya Üniversitesi Sürekli Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi (SAUSEM) bu seçmeli derslerden din eğitimi ile ilgili olanlar, tüm Türkiye çapında önemli bir oranda il merkezi ile ilçe ve köylerdeki okullarda bu dersler öğrenciler tarafından tercih edilmektedir. Durum göz önüne alındığında din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerinin mevcut ihtiyacı karşılayamayacağı aşikârdır. Söz konusu derslerin karşılanmasında Milli Eğitim Müdürlüklerince bu dersleri verebilecek ücretli öğretmenler görevlendirilmektedir. Ancak yine de Pedagojik formasyonu olan ilahiyat mezunları gerekli ihtiyacı karşılayamamaktadır (SAUSEM, 2012).

Bu ihtiyacı karşılamak amacıyla pedagojik formasyonu olmayan, ancak alan bilgisine sahip kişilerin görevlendirilmesi ilk akla gelen uygulamadır. Bu gereklilikten yola çıkarak SAUSEM tarafından organize edilen ve Eğitim Fakültesi tarafından karşılanan Din Eğitimi Seçmeli Dersleri Eğiticiğine Hazırlık Programı tasarlanmış ve bu tasarım dâhilinde yaklaşık 1100 kişi bu imkandan faydalanmıştır. Bu eğitimle alan bilgisine sahip bu kişilerin öğrenci özellikleri, öğrenme- öğretme süreçleri, eğitime hazırlık, verilen eğitimin ölçülmesi ve değerlendirilmesi, öğrenci ile etkili iletişim, sınıf yönetimi vb. gibi konularda pedagojik farkındalık kazanmaları sağlanmıştır. Bu uygulama benzeri ihtiyacı hisseden tüm iller ve müdürlüklerde uygulanabilecek niteliktedir (SAUSEM, 2012).

Diğer seçmeli derslerle ilgili olarak, Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumlarına Öğretmen Olarak Atanacakların Atamalarına Esas Olan Alanlar İle Mezun Oldukları Yükseköğretim Programları ve Aylık Karşılığı Okutacakları Derslere İlişkin Esasların Mevzuatının 11. maddesinde; öğretmenler, atandıkları alan ile varsa yan alanının "Öğretmenlerin Aylık Karşılığı Okutacakları Dersler" sütununda yer alan dersleri, öncelikle atandıkları kurumun alan, ortak, zorunlu ve seçmeli derslerini, eğitim kurumlarının tür ve dereceleri bakımından herhangi bir ayırım yapılmaksızın okuturlar “ şeklinde belirterek öğretmen ihtiyacı giderilmeye çalışılmaktadır (MEB, 2009).

2.11. Programların Esnekliği ve Seçmeli Dersler

Çağdaş eğitim anlayışı, eğitim kurumlarında öğrencilerde gözlenen ilgi ve yetenek farklılıklarına cevap veren ve kendi içinde çeşitliliğe gidebilen esnek programlar uygulanmasını gerektirmektedir. Programda ortak zorunlu derslerin yanı sıra, öğrencilerin ilgi, yetenek ve ihtiyaçlarına cevap veren seçmeli derslerin bulunması, her öğrenci grubu için ayrı programların yapılmasını gerektirmektedir (Kuzgun ve diğeri, 1997:28). Yine bu duruma Yılmaz (2008:22) seçmeli derslerin çok az da olsa eğitim konusunda öğrenciye devamlı seçimler sunulması esnek bir eğitim ortamı oluşturmuştur şeklinde belirtmiştir.

Ayrıca eğitim programlarının amaç, içerik ve sunumlarına odaklanan 2004 yılı reformunun eksik bıraktığı boyutların (seçmeli dersler ve programlar arası geçiş esnekliği gibi) 4+4+4 eğitim sistemi ile ikmal edilmeye çalışıldığı görülmektedir (Akpınar, Dönder, Yıldırım ve Karahan, 2012).

Günümüzde yetişkinler ve çocuklar arasında ayırım olmaksızın hemen her kesimin mutsuz olduğu gözlenmektedir. Öğretmenler, veliler ve öğrenciler cephesinde bu olumsuzluğun izleri fazlasıyla görülmektedir (Sümbül ve Gül, 2007). Öğrencilerin kendi isteğiyle seçtikleri seçmeli dersler, onları rahatlatabilmekte ve stres ortamından uzaklaştırmaktadır. Herhangi bir not korkusu yaşanmadan yeni bilgiler öğrenilmektedir. Ayrıca Spor dersleri öğrencileri rahatlattığı için bu tip derslerin ders sayısının artırılması ve eğitimde esnek bir halin devam etmesi gerekmektedir (Taşmektepligil, Yılmaz, İmamoğlu ve Kılıcıgil, 2006:146).

2.12. Özgür Düşünce ve Seçmeli Dersler

Kendini ifade eden özgür bir insan herkes ile barışık mutlu bir insan demektir. Bunu başaran bireyler ise sosyal yönleri gelişmiş olarak adlandırılır. Başka bir deyişle toplumsal uyumu sağlamış değerler sistemini kavramış bir birey, mutlu bir birey demektir (Sümbül ve Gül, 2009:268).

Bu noktada seçmeli dersler zorunlu derslerden sıyrılarak bu özgürlüğü kısmen de olsa sağlamaktadır. İlgi dahilinde seçildiğı için başarı seviyesini yukarılara çıkarmaktadır. Günümüzde gelişmiş ülkeler, gelecekte güçlü ve söz sahibi olmanın yetişmiş insanlarla mümkün olabileceğı düşüncesiyle esnek eğitimi ön plana alıp öğretimi gerçekleştirmektedirler (Gürses, Bayrak, Yalçın, Açıkyıldız, ve Doğar, 2005).

2.13. Meslek Seçimi ve Seçmeli Dersler

İnsanların tüm hayatlarını etkileyecek dönüm noktaları ya da karar anları vardır. Bunların başında da meslek seçimi gelmektedir. Meslek seçimi bir kişinin şahsi ve meslek hayatında mutlu olmasının ilk adımıdır. Yapılan çalışmalara bakıldığında yetenek, ilgi ve ihtiyaçlara uygun, bilinçli meslek seçmiş olan kişilerin işlerini severek yaptıkları, mesleki başarılarının her gün biraz daha arttığı buna bağlı olarak daha verimli, mutlu bir hayat sürdürdükleri bilinmektedir (Saraç, 2008).

Meslek seçimi, anlık bir kararın sonucu değil, kökleri çocukluk dönemine kadar uzanan zorlu bir sürecin ürünüdür. Çocuklar, daha çok küçük yaşlarda aileleri, toplumsal çevreleri ya da medya gibi kaynaklardan çeşitli meslekler hakkında bilgi edinmeye başlamaktadırlar. Farklı meslek gelişimi kuramlarında, meslek seçimi süreciyle ilgili değişik gelişimsel evrelerden söz edilmektedir (Deryakulu, 2007).

Çocuklarda ileride seçmek istedikleri meslekler hakkındaki gerçekçi düşünce ve kararların, daha okulöncesi dönemde gelişmeye başladığı söylenmektedir. Ancak, bu dönemlerde mesleklerle ilgili oluşturulan ilk düşünce ve kararlar, genellikle ileride seçilecek mesleğin tam olarak hangisi olduğunu göstermekten çok, çocuğun hangi meslekleri ileride seçilebilir, hangilerini ise seçilmesi düşünülmeyen meslekler olarak düşündüğünü göstermektedir. Bir diğer ifadeyle, çocuklar bu dönemlerde, daha çok ilgi duydukları şeylere bağlı olarak büyüdüklerinde gerçekten ne olmak istediklerini düşünmeye ve ileride seçebilecekleri olası meslekleri belirlemeye başlamaktadırlar. Bireylerin meslek seçimlerini etkileyen pek çok etmen olduğu bilinmektedir. Bu etmenler arasında ilgiler, yetenek, kişilik yapısı, cinsiyet, kişisel deneyimler, aile, toplumsal çevre yer almaktadır (Deryakulu, 2007).

İşe girmede aranan koşulların gittikçe daha özel ve uzmanlık gerektirecek bilgi ve becerilere dayanması, okulun görevlerinin çeşitlenerek artmasını, okuldaki eğitimin gelişen ve değişen teknolojiye ayak uyduracak biçimde daha sistemli, açık ve kesintisiz yapılmasını zorunlu hale getirmiştir (Tan, Kayabaşı ve Erdoğan, 2002:8). Bu nedenle okullardaki seçmeli dersler eğer etkili bir şekilde değerlendirilirse; öğrenciler ilgi ve yetenekleri çerçevesinde belirlenip, çeşitli meslek dallarında yetkin bireyler olarak yetiştirilebilir. Bu da yine derslerin verimli olacak şekilde uygulanmasıyla gerçekleşir.

2.14. Çoklu Zeka ve Seçmeli Dersler

Sınıflarımızda farklı ilgi, ihtiyaç ve yeteneklere sahip öğrenciler yer almaktadır. Bu durum, bir grup içinde her öğrenene uygun, farklı öğrenme seçeneklerinin sunulmasının gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Çok boyutlu ve geniş bir öğrenme çeşitliliğine ihtiyaç duyan öğrenciler öğretme-öğrenme etkinliklerinde kendi ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri ve bilgiyi kendi şemaları doğrultusunda özümseyerek örgütleyebilmeleri için sistemin buna göre ayarlanması gerekmektedir. Ayrıca zeka türlerinin ayrışımına göre öğrencilerin algılanması ve eğitimin her türlü zeka profilindeki öğrenciyi kabul edecek biçimde tasarlanması ve bu tasarımın tüm dünyada tabana yayılması düşünülmelidir (Sarıgöz 2009).

Bir tek anlayış sisteminin benimsendiği okullarda; okutulan derslerin ana bir tema etrafında birleştiği bir müfredat, herkesin bilmesi gereken bir dizi olgu ve az sayıda seçmeli ders ön plandadır. Daha iyi durumda olan, belki daha zeki öğrencilere eleştirel okuma, hesaplama ve düşünme becerileri isteyen dersler alma izni verilmektedir (Hekimoğlu, 2006).

Çok boyutlu zekâ kuramı, öğrencileri sınıflamak amacıyla kullanılmamalıdır. Satranç dersi programında çok boyutlu zekâ kuramı belirgin olarak görülmektedir. Bu programda çoklu zeka; iki amacı gerçekleştirmek için kullanılmıştır. Birincisi programda yer alan kazanımlar yoluyla öğrencilerin çok boyutlu zekâlarını geliştirmek, ikincisi ise öğrenme sürecinde çok daha kolay ve kalıcı öğrenmeyi sağlamaktır. Öğrenciler satranç programındaki kazanımları gerçekleştirdikçe çok boyutlu zekâ alanlarını geliştirecek; diğer taraftan öğretme-öğrenme etkinliklerinde çok boyutlu zekâlarını kullanarak bilgi ve beceriyi kendileri için anlamlı hale getireceklerdir. Böylelikle öğrenciler, bilgi ve becerileri uzun süreli belleklerine depolayabilir. Bilgi ve becerinin anlamlı bir biçimde kodlanarak uzun süreli belleğe atılması, bilgi ve becerinin kalıcı olmasını sağlayacaktır. Satranç dersindeki çok boyutlu zekâ uygulamaları, öğrenenin sadece baskın olan zekâ boyutlarını değil, tüm zekâlarını kullanmalarını ve geliştirmelerini amaç edinmiştir. Bu nedenle öğretmenler öğrencilerin sadece baskın olan zekâlarına değil, aynı anda birden çok zekâ alanlarına hitap edecek çoklu zekâ etkinlikleri düzenlemelidir (MEB,2006).

Öte yandan Halıcı (2008), beynin kullanılmazsa köreleceğinden ve ancak bu eksikliğin zeka oyunları ve satranç ile tamamlanabileceğini belirtmiştir. Çoklu zeka

kuramının seçmeli derslerle ilişkisi zeka alanlarının farklı olması ilgi alanlarının da farklı olmasına sebep olacağından öğrenci yapabileceğine inandığı dersleri seçecek ve daha başarılı olabilecektir. Bu noktada bütün derslerde olmasa da seçmeli dersler kısmen çoklu zeka kuramı ile alakadardır.

2.15. Toplumsallaşma ve Seçmeli Ders

Toplumsallaşma kişinin toplumsal kültürle bütünleşmesi ve içinde yaşadığı toplumla uyum sağlamasını mümkün kılan bir mekanizmadır. Yeni doğan bir çocuk toplumsallaşma süreci ile sosyal davranışları öğrenip toplumsal sistemin bir üyesi haline gelir. Toplumsallaşma kişinin toplum değerlerini ve ideallerini benimsemesini, sosyal hayatta oynayacağı rolleri öğrenmesi anlamına gelir. Bir çocuğun toplumsallaşmasını sağlayan araçlar ailesi, komşuları, oyun arkadaşları, öğretmenleri ve kitle iletişim araçlarıdır. Toplumsallaşma toplum açısından bir kontrol süreci ve grup yaşamında düzenlilik sağlama yoludur (Ökmen, Erdemir ve Tekin, 2009).

Birey, çocukluk döneminde başladığı kültürlenme süreciyle içinde yaşadığı toplumun değerlerini öğrenir, kavrar ve uygular. Sosyal normlar olarak adlandırılan bu değerler sisteminin tüm bireylerce uygulanması temel hedeftir. Çünkü başarılı, uyumlu ve çevre bilinci ile hareket eden bireylerin toplumsal değerlere uygun davranarak kazanılabileceği düşünülür. Değerler sisteminin öğrenimi bireyin tüm yaşamı boyunca sürer. Hayatının her aşamasında farklılaşarak bireyin karşısına çıkan değerler, öncelikle aile daha sonra ise okul eğitimi ile bireylere kavratılmaya çalışılmaktadır (Sümbül ve Gül, 2007).

6289 Sayılı Kanun (4+4+4 eğitim sistemi) ile ortaokul ve lise programlarına eklenen seçmeli Kuran-ı Kerim ve Hz. Peygamberin Hayatı dersleri ve programlardaki Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ders içeriklerine Alevilik konusunun da eklenmesiyle, programların sosyal temelinin güçlendirildiği söylenebilir. Böylece eğitim programları oluştururken MEB'in, bir taraftan yabancı fikir ve felsefelerle referans vermesi, diğer taraftan bu programları toplumsal talep ve gerçeklere dayandırmaya çalışması, eğitimin kültürü yaşatma ve geliştirme görevleri ile yine eğitimde milli-evrensel dengesi kurma arayışı olarak değerlendirilebilir. Bu arayışın (çağdaşlaşma) ile toplumu bir arada tutmada çimento görevi yapan sosyal sermayeye katkı sağlaması beklenebilir (Akpınar ve diğerleri, 2012).

Ayrıca seçmeli derslerin toplumsallaşmaya etkisini şu örnekle anlamaya çalışırsak; Üniversitelerde seçmeli hobi olarak verilen beden eğitimi ve spor, resim, müzik dersleri bireylerin toplumsallaşmasında etkili olmadığını, bunun bireylerin farklı eğitim alanlardan gelmiş olmasına, ders süreci (tek dönem) ve saatinin az olması ve ders içeriklerinin yetersiz olmasına bağlayabiliriz. Ayrıca bireyin toplumsallaşması erken yaşlarda söz konusu olduğundan, beden eğitimi ve spor aktivitelerinin de çocukluk ve gençlik çağında alışkanlık haline getirilmesi ihtiyacı spor ile toplumsallaşmayı aynı dönemlerde birlikte ele almayı gerekli kılmaktadır (Ökmen ve diğerleri, 2009).

Bu yapılmadığı takdirde daha sonra alınan bu tür derslerin toplumsallaşmaya etkisi daha az veya hiç olmayacaktır. İlave olarak genelde bu dersleri alan bireylerin büyük çoğunluğu dersleri yeni bir alan öğrenmek yerine, yüksek not almak için tercih edip seçiyor olmasıdır. Son olarak bu dersleri seçen bireylerinde toplumsallaşmada farklılık göstermediklerini tespit edilmiştir (Ökmen ve diğerleri, 2009). Öte yandan özellikle sosyal bilimler adı altında halk kültürü, medya okuryazarlığı dersleri toplumlaşma adına önemli derslerden olup, toplumun örf ve adetlerine büyük bir kazanım sayılabilir.

2.16. Bilgi Çağında Seçmeli Dersler

Gelişen bir dünyada geri kalmamak için yoğun bir çaba içine girmek gerekir. Son yıllarda birçok bilimsel ve teknolojik gelişme meydana gelmektedir. Bu gelişmeler yaşama koşullarımızı değiştirmektedir. Hayatımızda hala merak edilen birçok soru ve çözülemeyen birçok sorun vardır. En basitinden ülkeler çeşitli buluşlar yapmakta ve bunu ülkesi için kullandıktan sonra diğer ülkelere tanıtmaktadır. Böylece bir basamak daha ileriye çıkmaktadırlar.

Bilgi çağında bilgiye sahip olan toplumlar, teknolojiyi üretmekte ve kullanmaktadırlar. Teknolojinin kullanılması bireyleri ve toplumları olaylar ve olgular karşısında daha güçlü yapmakta ve hayatı kolaylaştırmaktadır. Teknolojik değişimler, getirmiş oldukları bu olanaklarla birlikte, bireylere ve toplumlara yeni sorumluluklar da vermektedir. Bu sorumluluklarının bilincinde olup teknolojiyi yaşam çevreleriyle bütünleştirebilenler diğer toplumlardan hep bir adım daha önde olmaktadır (Gündüz ve Odabaşı, 2004:43).

Bu manada yeni getirilen ve özellikle fen alanındaki dersler bu değişimi anlamak ve bilimsel gelişimde ilerlemek için çok önemlidir. Talim Terbiye Kurulu Başkanlığınca yapılan açıklamada; rneğin Biyolojide evre bilinci kazandırılacağını ve Biyoloji dersindeki değişikliklerin ise daha çok sağlık ve çevreye ilişkin olduğunu, derste çevrenin korunması, sürdürülebilir bir çevrenin oluşturulması ve evre bilincinin kazandırılması için temel bilgilerin verileceğini, matematik ve fen bilimlerinde içeriğin seyreltilmesinin önemine dikkati çekerek, çok fazla bilgi yüklemeye çalışırken bu bilgi yoğunluğu, öğretmeye çalıştığımız bilgi ve becerilerin soyut kalmasına sebep oluyor ve öğrencilere daha fazla öğretmeye çalışırken o süre içerisinde ğretebileceğimizin çok daha azının kazandırmakla sonuçlandığı belirtilerek bilginin somut ve teknolojik önemine değinmiştir (Meb Personeli, 2012).

2.17. Ülkemizde ve Kalkınmış lkelerdeki Seçmeli Dersler ve Gelişimi

Her ülkenin eğitim sistemi ülkenin politik yapısı, kültürel geçmişine göre şekillenmektedir. Sosyal değişimler de ülkelerin eğitim yapılarını değiştirebilmektedir. Bunun tipik bir rneği Orta ve Doğu Avrupa lkelerinde 1990'lı yıllarda meydana gelen politik gelişmelerden sonra yaşanmıştır. Bu ülkelerdeki ğretim programlarında değişiklikler olmuştur. Benzer gelişmeler 1970'li yılların başında İtalya, İspanya ve İrlanda gibi ülkelerde de görülmüştür. Rusya'da 1999 yılından itibaren seçmeli din dersi okutulmaya başlanmıştır. Seçmeli derslerin bir özelliği de bu derslerin aşamalılık ilkesi doğrultusunda n yeterlilik gerektirmesidir. Seçmeli derslere ait programların birbirine dayalı ve birbirini tamamlayıcı özellik taşıması nedeniyle sıralı olarak okutulması önerilmektedir (EARGED, 2008).

Kalkınmış ülkelerde seçmeli derslerin Türkiye'de ilköğretimin ikinci kademesine denk gelen 6, 7 ve 8. sınıf düzeyinde verildiği görülmektedir. Bu durum ülkemizle benzerlik göstermektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde 6,7, ve 8. sınıflarda öğrenciler yalnızca bir dersi seçmeli olarak alabilme hakkına sahiptir. Bu ders ya spor ya da sanatla ilgili olabilmektedir. Bu ülkede lise seviyesindeki öğrenciler daha fazla seçmeli ders alabilmektedir. 1950'li yıllarda Amerikan liselerinde zorunlu derslerin yanında seçmeli derslerin sayıları çok azdı. 1960'lı ve 1970'li yıllarda öğrencilere daha fazla seçmeli ders alma imkânı sağlanmış olmasına rağmen 1980'li yıllarda aileler ve eğitimciler buna itiraz etmeye başlamışlardır. Seçmeli derslerin sayısının artışı ile öğrencilerin uluslararası sınavlardaki matematik, okuma ve fen

alanlarında notlarının düşmesi ilişkilendirilmiş ve seçmeli ders saatleri azaltılmıştır (EARGED, 2008).

Kalkınmış ülkelerde seçmeli dersler incelendiğinde; Almanya’da ortaokullarda öğretim gören öğrenciler 7 ve 8. sınıftan itibaren zorunlu derslerin yanı sıra istek ve eğilimlerine göre üst sınıflarda seçecekleri öğrenim alanına uygun zorunlu seçmeli dersleri almaktadırlar. Seçmeli ders olarak müfredatta yer alan her ders alınabilir. Seçmeli dersler okulun olanaklarına göre ve Eyalet Eğitim Bakanlığının onayı ile açılır. Öğrenciler seçmeli derslerini üst sınıflarda seçecekleri ağırlıklı öğrenim alanına göre belirler. Ayrıca her okul olanaklarına göre bir ev ekonomisiyle ilgili olmak üzere ek zorunlu seçmeli dersleri açar (Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı (PKMB), 2007).

Ayrıca İkinci yabancı dil, Almanca veya Fransızca, yedinci sınıftan dokuzuncu sınıfa kadar olabilir. Öğrenciler sekizinci sınıftan onuncu sınıfa kadar en az bir tane seçmeli ders seçmelidir (Vikipedi, 2011). Danimarka’da öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini geliştirmeye olanak vermek için 8. sınıftan itibaren seçimlik dersler olarak daktilo, fotoğrafçılık, motor bilgisi, elektronik, bilgisayar gibi uygulamalı dersler verilmektedir. Fransa’da 8. ve 9. sınıflarda ortak derslere ek olarak zorunlu seçmeli dersler de yer alır. Latince, Yunanca, 2. yabancı dil ve teknoloji dersleri seçmeli dersler olup haftada 3 saat okutulmaktadır (EARGED, 2008). Japonya’da ise 1. kademe ortaöğretim kurumu olan Chugakkolarda seçmeli dersler bir veya daha fazla seçimlik dersin yanı sıra özel faaliyetleri de kapsayabilir. 3. sınıflarda seçmeli dersler sırasıyla; müzik, sağlık ve beden eğitimi, güzel sanatlar, endüstriyel sanatlar veya el sanatları olup her biri için 35 saat olup ayrıca her sınıfta 105 saat yabancı dil dersi ve 35 saatte gerekli diğer derslerden biri alınabilir (EARGED, 2007). Ayrıca Türk İlköğretim Sistemi’nde satranç, bilişim teknolojileri, düşünme eğitimi, halk kültürü, medya okur-yazarlığı adları ile seçmeli dersler mevcut iken Japonya’ da böyle dersler yoktur (Kıral, 2009).

2.18. Zorunlu Seçmeli Ders

Eğitim sistemimizde ülkemizin başlıca sorunlarından biri de zorunlu seçmeli ders uygulamasıdır. Çünkü bir ders ya seçmeli olmalı ya da zorunlu olmalıdır. Bu durumdan farklı olarak sistemin devam etmesi iki dersin de felsefesine uymamaktadır (Saltık, 2012). Çünkü seçmeli ders kelimesi özgürlüğe demokrasiye dayanan bir

terimdir. Zorunlu seçmeli ders birbirine uymayan adeta okurken bile anlatım bozukluğu varmış gibi gözükten bir olumsuzluktur. Eğitim Birsen'in (2013) izleme raporunda :

Adana'da bir ortaokul öğretmeni; "Seçmeli ders diye bir şey olmadı ki. Zorunlu seçmeli oldu. Yani seçmeli dersi çocuğa zorla seçtirdik. Bunun neresi seçmeli"? Şeklinde seçmeli derslerin felsefesine uymayan bir seçimden bahsederek bu yapının daha yerleşmediğini belirtmiştir.

Seçmeli dersler genellikle zorunlu dersmiş gibi belirlenmektedir. Daha açık bir deyişle; sene başında idare öğrenciler adına düşünmekte ve hangi dersin alınmasının uygun olacağını belirlemektedir. Öğrenciler de idare tarafından kendileri adına belirlenen dersleri tercih etmektedirler. Öğretmen ya da idare öğrenci adına karar vermektedir. İdarenin ya da öğretmenin inisiyatifine bırakılmış bir dersin "seçmeli ders" adı altında okutulması çok da makul değildir şeklinde görüş belirterek ders seçiminin yanlışlığını vurgulamışlardır (Eğitim-Bir-Sen, 2013).

Vatan Gazetesi'nin (2012) haberine göre; Ankara'da okullara dağıtılan formlarda velilerden 'Kur'an- ı Kerim', 'Hazreti Peygamberimizin hayatı' ve 'Kur'an-ı Kerim ve Hazreti Peygamberimizin hayatı' dersleri arasında tercih yapmaları istenmiştir. Şıklarda 'Kararsızım' seçeneğinin olması fakat 'İstemiyorum' seçeneğinin olmaması özgür düşünceye aykırı bir durum olarak kararlaştırılmıştır. Benzer duruma İstanbul'daki bir okulda karşılaşılmış ve 12 tane seçimlik dersin olmasına rağmen ancak okul yönetiminin 3 ders üzerinde yoğunlaştığı gözlenmiştir. Bu derslerde, İngiliz Edebiyatı, Alman Edebiyatı ve Uzay Bilimleri ve Astroloji dersleridir. Diğer dersleri verecek öğretmen olmadığı ileri sürülerek listede seçmeleri için sunulan 12 dersin olduğu ama 3'ünü seçebildikleri" şeklinde cevap verildiğinden bahsedilmiştir (Vatan, 2012).

2.19. Seçmeli Dersler Nasıl Seçiliyor?

Türk Millî Eğitim sisteminde seçmeli derslerle ilgili düzenlemeler Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı kararları çerçevesinde yürütülmektedir. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının (TTKB), 14.7.2005 tarih ve 192 sayılı kararında; okullarda okutulacak seçmeli derslerin, öğretim yılı başında okulun ve çevrenin şartları, öğrencilerin ilgi, istek ve ihtiyaçları ile velilerin görüşleri de dikkate alınarak öğretmenler kurulunca belirlenmesi ön görülmektedir (TTKB, 2005).

2012-2013 eğitim öğretim yılında ortaokul 5. sınıflar ile orta öğretim 9. sınıflarda uygulanacak olan seçmeli derslerle ilgili 31.08.2012 tarih ve 12668 sayılı ve 2012/37 nolu Genelge, Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanmıştır. Bu genelgeye göre öğrenci tercihleri dikkate alınarak en az on öğrencinin dersi tercih etmesi durumunda dersin açılması gerektiği belirtilmiştir. Eğitim Bir Sen (2013) yaptığı araştırmaya göre; derslerin belirlenmesinde öğrenci ve veli tercihlerinin daha az dikkate alındığı görülmüştür. Çalışma kapsamında okullarda seçmeli derslerin nasıl seçildiği konusunda üç farklı yöntemin takip edildiği belirtilmiştir. Bunlar;

- Çalışmaya katılan okulların birçoğunda seçmeli dersler doğrudan okul yönetimleri tarafından belirlenmiştir,
- Çalışmaya katılan bazı okullarda okul yönetimi ve öğretmenler seçmeli derslerin belirlenme sürecinde velileri ve öğrencileri yönlendirmişlerdir,
- Çalışmaya katılan okulların çok azında seçmeli dersler doğrudan öğrenciler tarafından belirlenmiştir. Okulların büyük bir kısmında seçmeli dersler doğrudan okul yönetimi tarafından belirlendiği belirtilmiştir (Eğitim birsen, 2013).

Seçmeli derslerin belirlenmesinde esasın öğrenci tercihi olmasına rağmen, çalışma yapılan okulların çoğunda uygulamada dersler okul yönetimi tarafından belirlenmiştir. Dahası okul yöneticileri bunu kendilerinde doğal bir hak olarak görmüşler ve öğrenci gelişimi adına en uygun olan tercihi yaptıklarını ifade etmişlerdir.

Saltık (2012) seçmeli dersler hakkında şunları kaydetmiştir. Öğrenim hayatına ilk olarak seçmeli ders ifadesiyle ilk karşılaştığında heyecanlandığını ve ilk defa zorunlu olmayan, birilerinin dayatmadığı bir dersi, kendi özgür iradesiyle seçebileceğinden bahsetmiştir. Ama sonucun hüsrana olduğunu ve okul idaresinin onlar adına seçmeli dersleri seçtiklerini ve bu durumun üniversitede dahi devam ettiğinden bahsetmiştir. Ayrıca yazısında herkesin aynı alanda başarılı olamayacağından farklı derslerle öğrencilerin kendini ifade edeceğini vurgulamıştır. Bir öğrenci kendi ilgi alanına göre seçim yapabilmeli; herkesin bir Tarkan gibi şarkıcı olamayacağı ve bir dersi sevmeyen birine zorla o dersin benimsetilemeyeceği, bu durumun yanlış devam ettiğine değinmiştir (Saltık, 2012).

2.20.Ortaokullarda Okutulan Bazı Seçmeli Derslere Genel Bir Bakış

2.20.1. Medya Okuryazarlığı

İnsanın toplumsal ve kültürel hayatı tarih boyunca yavaş bir seyirle değişirken özellikle 19.yy’ dan itibaren büyük bir ivme kazanmıştır. Teknolojinin günlük hayatın içine girişiyle üretim, tüketim, haberleşme ve tüm insan ihtiyaçlarının karşılanma biçimleri farklılık göstermeye başlamıştır. İnsanın hayatındaki pek çok iş kolaylaşırken, aynı zamanda bu yeni yaşam biçimi, giderek daha karmaşık bir hal almaktadır. Günümüz dünyasının koşulları bir kaç on yıl öncesinden çok daha farklıdır. Kitle iletişim araçlarının hayatımızdaki etkinliği küreselleşmenin de etkisiyle giderek artmıştır (Kalan, 2011).

20. yüzyılda başlayan ve hâlen devam etmekte olan bilim ve teknolojideki hızlı gelişme, her alanda olduğu gibi iletişim alanında da etkili olmuş ve bilim adamlarının geçtiğimiz yüzyılı “enformasyon çağı” olarak tanımlamalarına yol açmıştır. İletişim kanallarındaki niceliksel artışın, aynı oranda niteliğe yansımaması, yukarıda tanımlanan sorunu tetikleyen önemli unsurlardan biri olarak görülmektedir. Televizyon karşısında en hassas ve etkiye en açık grubu oluşturan çocukların ekranda izlediklerini, “gerçeklik” ve “kurgu” bakımında ayırt etme becerisini de kazanacakları Medya Okuryazarlığı dersinde, medyanın olayları ve olguları nasıl ve neden belli yönleriyle yansıttığı çocuklara anlatılacak ve insanımız ilköğretim çağından başlayarak medyaya eleştirel bakabilen, bilinçli alıcılar olarak yetiştirilecektir (Radyo Televizyon Üst Kurulu, 2006).

Günümüzde 3 yaşında bir çocuk bile kendisi televizyonu açıp karşısında saatlerce oturabilmektedir. Bu gelişmeleri çocukluğun yok oluşu olarak tanımlamaktadır. Küçük yaşlardan itibaren televizyon saatleri sınırlandırılmayan çocuklar okul yaşlarında televizyon bağımlısı olmaya aday olmaktadır. Kontrolsüz şekilde televizyon izlettirilen çocukların yorum yapma, muhakeme etme yeteneklerinin olumsuz etkilendiği bilinmektedir (Elma ve diğerleri, 2009).

Bireyler, var olan gerçeklik ile medyada sunulan gerçeklik arasındaki farkı ne kadar erken yaşta öğrenip idrak etmeye başarlarsa, medyanın üzerlerindeki olumsuz etkilerini de o ölçüde aza indireceklerdir. Medya Okuryazarlığı dersinde öğrencilerin bazı medya yayınlarının sunduğu enformasyonun subjektif, dikkatlice seçilmiş, belli bir bakış açısına göre kurgulanmış ve birtakım etkilerle oluşturulmuş bir yeniden üretim olduğunu kavramaları sağlanacaktır. Ayrıca medya kuruluşlarının birer ticari aygıt

olarak insanların üzerinde reklamlar, filmler, müzikler vb. aracılığıyla nasıl bir tüketim iştahı oluşturma işlevi üstlendikleri de vurgulanmaktadır (RTÜK, 2006).

Potter (1998) ve Thoman (2003) medya okuryazarlığının bir kategori değil, devamlı ve aralıksız bir bütün olduğunu ifade etmişlerdir. Medya Okuryazarlığı dersi, ilköğretim 6, 7 ve 8. sınıflarda seçmeli olarak verilecek bir derstir şeklinde belirtmiş ve dersin ilerde seçmeli olarak okutulmasına yardımcı olmuşlardır. Öğrenciler özellikle ilköğretimin ikinci kademesine gelene kadar medyanın olumsuz etkilerine maruz kalmaktadırlar. Bu durum bir diğer dezavantaj olarak dikkat çekmektedir. Medya okuryazarlığının mevcut ilköğretim programlarına dâhil edilmesi söz konusu dezavantajların giderilmesini sağlamakla kalmayacak, aynı zamanda konunun farklı açılardan ele alınmasını da kolaylaştıracaktır (Altun, 2007).

Bütün bu durumlar dikkate alınarak RTÜK tarafından 24 Kasım 2006 tarihinde Ankara’da **Uluslararası Medya Okuryazarlığı Paneli** düzenlenmiş ve akademisyenlerin ve yabancı ülkelerde görev yapan yetkililerin görüşleri ve deneyimleri paylaşılmıştır. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu’nun medya okuryazarlığı konusunda yaptığı en önemli çalışma ise Milli Eğitim Bakanlığı ile yapmış olduğu işbirliği ve bunun neticesinde ortaya çıkan seçmeli **“Medya Okuryazarlığı Dersi”**dir. RTÜK bu dersin daha fazla öğrenci tarafından seçilmesi için öğrenci ve velileri hedef alan bir “Medya Okuryazarlığı Tanıtım Film” de hazırlamıştır. Bu tanıtım filmi pek çok kanalda gösterilmektedir (Altun, 2007).

Ayrıca Türkoğlu (2006) bu dersin kimler tarafından verileceği meselesine dikkat çekmiştir. Çünkü Milli Eğitime bağlı çalışan öğretmenlerimizin kendileri de medyanın gündelik hedefleridir ve medyanın okunmasının ve yazılmasının da özel bir eğitimle öğrenilmesi gerekir. Üstelik iletişim fakülteleri mezunlarının ilk ortaöğretimde `medya okuryazarlığı` dersi vermek üzere görev almaları, iletişim mezunlarının ciddi boyutlara ulaşan iletişim diplomalı işsizliğe karşı da çok önemli bir çözüm olduğunu belirtmiştir.

2.20.2. Zeka Oyunları Seçmeli Dersi

Günümüz dünyası bilim ve teknolojiadaki gelişmelere paralel olarak hızla değişmektedir. Bugünün dünyasında değişimin nesnesi olmak, yerine öznesi olmak bireylerin yenilik ve çözüm üretme kapasitelerinin gelişme düzeyine bağlıdır. Değişime uyum sağlamanın ötesinde, içinde yaşadığımız dünyada sürdürülebilir bir rekabet gücü

oluşturmak için üretken bir değişimi hayal edecek, tasarlayacak ve yönetecek zihinsel yeterliklerin ve kapasitenin oluşturulması gerekmektedir.

Günlük problemlere ya da amaçlı olarak kurgulanmış problemlere alışılmışın dışında, özgün ve farklı çözümler üretebilmek, bir sorunun birden fazla cevabının olabileceğini görmek ve alternatif cevaplar üretebilmek, günümüzde bireyin hem kendi yaşamı için hem de toplum için artı değer üretmesinin temelini oluşturmaktadır. İnsanlık için yaşamı kolaylaştıran, bir güçlüğün üstesinden gelmeyi sağlayan her türlü gelişme ve buluş, alışılmışın dışında zihinlerin ürünüdür. Farklı düşünebilmek ve farklı çözümler üretebilmek için zihnin, mantığın, bilişsel kapasitenin ve akıl yürütmenin insan hayatı boyunca geliştirilebilir nitelikler olduğu bilinmektedir. Ancak bu gelişme erken yaşlarda göreceli olarak daha kolay ve daha hızlı gerçekleşmektedir. Zekâ oyunları dersinin ortaokullarda seçmeli bir ders olarak okutulmasının gerekçesi bu temel kabullere dayanmaktadır (TTKB, 2012a).

Akgül (2012), “Bugüne kadar zeka becerilerini güçlendirmeye yönelik atılmış en önemli adımlardan olan zeka oyunları dersi ile ilgili programı iyileştirmek için uzmanlarımızca yaptığımız istişare sonucunda bazı katkılarımızı kamuoyuyla paylaşmak istiyoruz. Zeka oyunları deyince bilmece, bulmacalarla işlenecek bir dersten ziyade bilimsel olarak zihinsel gelişime katkısı ispatlanmış uluslar arası ödüllü zeka oyunların kastedildiğini düşünerek bu oyunların neler olduğunu, nasıl oynandığını, kimlerin oynatacağının da bilinmesi gerektiğine inanıyoruz. Aksi takdirde eğitim kurumlarında bu dersin nasıl işleneceği, dersin kimin işleyeceği ve nelerle işleneceği konusundaki belirsizlikler dersin seçilmesinin ve seçtirilmesin önünde engel teşkil edecektir şeklinde belirtip ayrıca çeşitli önerilerde bulunmuştur. Bunlar; velilerin bu derslerden haberdar edilmeleri, materyal eksikliğinin giderilmesine çalışılmalı, uzun vadede zeka oyunları üretilmelidir” diyerek zeka oyunları seçmeli dersinin önemini belirtmiştir (Akgül, 2012).

2.20.3. Seçmeli Din Dersleri

Türkiye'de Cumhuriyet dönemi boyunca eğitim sistemi içerisinde dinin yeri sürekli tartışılmıştır. Bu tartışmaların önemli bir boyutunu da okullardaki din eğitimi oluşturmaktadır. Bu konuda Türkiye zengin bir deneyime sahiptir. Okullarda din

dersine hiç yer vermemekten seçmeli ve zorunlu olmasına kadar farklı seçenekler denenmiştir (Kaymakcan, 2006).

Çocuğun aileden getirdiği kuvvetli ve genel çerçeveyi pekiştirmek okula düşecek vazifelerdendir. Zira Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin amaçları içerisinde, temelde inançlı veya öyle olduklarını kabul ettiğimiz ailelerden okula gelen çocukların ve gençlerin dini inançlarını pekiştirerek olgunlaştırmalarına yardımcı olmak yer almaktadır (Kanık, 2006).

Şu an resmiyette zorunlu ders olarak görülen Din dersi açısından baktığımızda Avrupa Birliği ülkelerinden Fransa hariç diğer bütün ülkelerde seçmeli ve zorunlu olarak müstakil bir din dersinin var olduğu görülmektedir (Kaymakcan, 2006).

Yeni seçmeli derslerden olan Kuran-ı Kerim, Hz. Muhammed'in hayatı ve temel dini bilgiler dersleri ile din dersleri konusunda gerekli çalışmalar yapılmıştır. Ayrıca 647 bin 349 tercih ile Kur'an-ı Kerim, 426 bin 836 tercih ile Hazreti Muhammed'in hayatı seçmeli dersleri öğrenciler ve öğrenci velileri tarafından da benimsenmiş ve bütün illerde bu seçmeli dersler seçilmiştir (Sabah Gazetesi, 2013).

2.20.4. Seçmeli Bilişim Teknolojileri Dersi

Bilgi çağı olarak adlandırılan bu dönemde bilgi ve iletişim teknolojileri hızla günlük hayatımızın ayrılmaz bir parçası haline gelmektedir. Araştıran, sorgulayan, bilgiyi kullanabilen, dönüştürebilen ve paylaşabilen bireyler yetiştirmek bu çağın bilgi toplumları için önemli hale gelmiştir ve daha nitelikli, daha donanımlı özellikle yeni teknolojilerle ilgili vasıflara sahip bireylere duyulan ihtiyacın gün geçtikçe arttığı bilinmektedir. Bu anlamda geleceğin bilgi toplumunu oluşturacak öğrencilerinin bilgi ve iletişim teknolojileriyle ilgili yeterliliklere sahip olarak yetiştirilmelerinin önem taşıdığı düşünülmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojileriyle ilgili kazanımlar ülkemizde ilköğretim okullarında bilişim teknolojileri adıyla seçmeli ders olarak verilmektedir (Eyidoğan, 2009).

EARGED (2008) yaptığı araştırmada ilköğretim okullarında en fazla okutulan seçmeli dersin Bilişim Teknolojileri dersi olduğu ortaya konulmuştur. Bu sonuç bilgisayar dersinin teknolojiyi kullanmasından kaynaklanabileceği gibi; Sırt'ın (2012) bahsettiği gibi zamanın eğlence kaynağı internetten de kaynaklanabilmektedir. Dersin,

seçmeli dersler kapsamına girmesi, bir ders saatine indirilmesi ve notunun karnede yer almaması öğrencilerin derse karşı tutumunu olumsuz yönde etkilemiştir

Programın uygulamasında güçlüklerle yol açan birçok unsurun varlığı da göze çarpmaktadır. Özellikle bilgisayar öğretmenleri programın gereklerini sınıflarında gereğince yerine getirememekten yakınmaktadırlar. Bu konuda yaşanan en yaygın sıkıntı, dersin seçmeli bir ders haline getirilmiş olması ve karneye notunun yansıtılmamasıdır. Bu durum öğrencilerin, velilerin ve hatta okul yöneticilerinin derisi önemsiz bir dersmiş gibi görmeleri sonucunu doğurmaktadır (Seferoğlu, 2007).

Öte yandan bilişim teknolojileri dersinin seçmeli ders olması öğretmen adaylarını kaygılandırmıştır. Bütün bunlar ve Fatih projesi de göz önünde bulundurularak değişikliğe gidilmiş ve Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (TTKB), 5'inci ve 6'ıncı sınıflarda bilişim teknolojileri ve yazılım dersinin zorunlu olması yönünde karar almıştır. Yani 2013-2014 eğitim öğretim yılı itibariyle bilgisayar derisi 2 saat olmak üzere zorunlu ders olarak okutulacaktır. Bu değişiklikle bilişim teknolojileri ve yazılım derisi eski kategorisine kavuşturulmuştur (Memurlar Net, 2013).

2.20.5. Seçmeli Sanat Etkinlikleri Dersi

Sanat eğitimi, bireyin iç dünyasını yansıtmayı sağlayıcı nitelik taşır. Bu nedenle yaratıcı ve özgür düşünce oluşumuna katkıda bulunur. Başka bir ifadeyle sanat eğitimi bireylerin kişilik oluşumlarında önemli bir yer tutar. Yaşam sadece temel bilimler eğitimi ile değil, sosyal bilimler ve sanat eğitimiyle birlikte biçimlendiğinde daha anlamlı olmaktadır. Bu nedenledir ki, her birey bir meslek bir de sanatsal ağırlıklı olmak üzere hobi sahibi olmak ister. Çünkü bu sanatsal etkinliğin icrası sırasında elde edilen doyum çoğu zaman mesleki doyumdan daha fazla olabilmektedir. Başka bir deyişle burada temel vurgu yaşamı bir bütün olarak algılayabilen bireylerin bu özelliklerini eğitim yoluyla kazanmalarındır (Sümbül ve Gül, 2007).

Sanat etkinliğı dersinin seçiminde bu dersin öğrencilere kazanımları bağlamında yaklaşıldığı görülmektedir. Dolayısıyla sanat etkinliğı programının öğrencilere hoşgörü-dayanışma ve yaratıcılık kazandıracağı kanısının okul idaresi ve öğretmenlerce paylaşıldığı görülmüştür. Bu durum idareci ve öğretmenlerin MEB'in yeni sistemini destekleyici bir tutum içerisinde olduklarını da göstermiştir. Sanat Etkinliğı adıyla anılan bu programlar seçmeli ders olarak yürütölmektedir. Her okul kendi koşullarına

göre; Drama, Halk Oyunları, Enstrüman, Resim, Fotoğrafçılık, Heykel ve Mimari alanlarından biri ya da bir kaçını seçebilmektedir (Sümbül ve Gül, 2007).

2.20.6. Seçmeli Spor Etkinlikleri Dersi

Bir haftadaki beden eğitimi ders süresi, genel ve özel amaçlara ulaşabilmek için yeterli değildir ve genel olarak öğrenciler beden eğitimi dersini sevmektedir. Öğrencilerin ilgilendikleri spor dalına yönelmelerinde ve yeni bir spor dalı öğrenmelerinde beden eğitimi dersi etkisinin güçlü olduğu anlaşılmaktadır. Birçok öğrenci beden eğitimi dersi sayesinde, kendilerinde var olan fakat bilmedikleri yetenek ve kabiliyetlerin farkına varmışlardır. Haftalık beden eğitimi ders süresinin, dersle ilgili genel ve özel amaçlara ulaşabilmek için yeterli olmadığı, öğretmenlerin planları hazırlarken müfredatın tamamına değil, daha çok bildikleri konulara öncelik verdikleri, okullarda yeterli tesis ve malzeme bulunmadığı ve sportif faaliyetlere okul idarelerinin yeterli desteği vermediği belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre; beden eğitimi dersinin fonksiyonelliğini mevcut durumdan daha ileriye taşımak için okulların müşterek kullanabileceği spor tesislerinin yapılması ve beden eğitimi ders formatının seçmeli spor dersi şekline dönüştürülerek bunlara ihtisas sahibi beden eğitimi öğretmenlerinin görevlendirilmesi uygun olacaktır şeklinde belirtmektedir (Taşmektepligil ve diğerleri, 2006:146).

2.20.7. Seçmeli Yabancı Dil Dersi

Türkiye’de ilk ve ortaöğretim okullarında öğretimi yapılacak yabancı diller, Milli Güvenlik Kurulu’nun görüşü alınarak Bakanlar Kurulu kararıyla saptanmaktadır (18196 sayılı Resmi Gazete, 1983: 24). Nitekim söz konusu kararlar doğrultusunda, resmi ve özel Türk ilk ve ortaöğretim okullarında -genelde- yabancı dil olarak İngilizce, Almanca ve Fransızca okutulmaktadır. Ülkemizde çoğu okulumuzda yabancı dil seçmeli dersi İngilizce olarak okutulmasına karşın MEB, ilköğretimde yabancı dil dersinde Arapça’ nın seçmeli ders olarak seçilebileceğini de açıklamıştır (MEB, 2011).

“Orta Öğretimde Yeniden Yapılandırma” kararı, ilk ve orta öğretimdeki yabancı dil eğitimi ve öğretimi ile ilgili önemli değişiklikler içermektedir. İlköğretimden itibaren orta öğretimin sonuna kadar, Avrupa Birliği Yabancı Dil

Seviye Sistemi benimsenerek ders saati sayılarının buna göre belirlenmesine karar verilmiştir. Ayrıca İkinci Meşrutiyetten (1908) sonra yabancı dil öğretimi giderek ağırlık kazanmış, Fransızca zorunlu, İngilizce ve Almanca seçmeli dil dersi olmuştur (Soner, 2007).

Yıllara göre yabancı dillerin ülkemizdeki öncelik sırası Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Yabancı Dillerin Ülkemizdeki Öncelik Sırası

1773’ten önce	1773/1923	1923/1950	1950/1980	1980’den sonra
Arapça	Arapça	Fransızca	İngilizce	İngilizce
Farsça	Farsça	İngilizce	Fransızca	Almanca
	Fransızca	Almanca	Almanca	Fransızca
	İngilizce			
	Almanca			

(Soner, 2007).

Tablo 1’ de görüldüğü gibi Cumhuriyet’ten önce Arapça dili revaçta iken Cumhuriyet’ten sonra 1950 yılına kadar Fransızca ilk sırayı almış, 1950’lerden sonra yerini İngilizceye bırakmış ve Fransızca ikinci yabancı dil durumuna düşmüştür. 1980’lerden sonra, İngilizce halen birinci yabancı dil olma özelliğini korumakta iken, Almanca ise Fransızca’nın önüne geçerek en çok seçilen ikinci yabancı dil durumuna yükselmiştir.

Özellikle yabancıların açtıkları yabancı dille eğitim yapan okullar devletin sıkı kontrolü altına girmiştir. Yabancıların açtıkları yabancı dille öğretim yapan özel yabancı okullar kapatılmamış ama yeni okullar açmalarına izin verilmemiştir. 1924 tarihinden sonra Türkiye’de "yabancı dil öğretimi" demek; bir batı dilinin zorunlu, kimi okullarda ise seçmeli olarak öğrenilmesi demektir (Doğan, 1996, Akt: Över, 2006).

2.20.8. Seçmeli Kürtçe Dersi

6287 sayılı kanun (4+4+4) ile Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ilk defa programa yaşayan diller adı altında seçmeli Kürtçe dersi konulmuştur. Böylece haftada iki saat Kürtçe dersi almak mümkün olmuştur. ‘Yaşayan Diller ve Lehçeler’ dersini seçen öğrenciler, yeterli talep olması halinde, Kürtçe, Zazaca gibi dersleri alabilmiştir. (Hürriyet Gazetesi, 2012).

Milli eğitim sisteminin demokratikleşmesi ve eğitim sisteminin toplumsal taleplere karşılık verebilmesi açısından oldukça önemli olan bu düzenlemeler, genel olarak kamuoyu tarafından olumlu karşılanmıştır. Kürtçe dersini Türkiye çapında 20 bin civarında öğrenci seçmiştir. Bununla beraber bu dersin çok seçileceğini düşündüğümüz illerde veliler ve öğrenciler Kürtçe dersine ilgi göstermemişlerdir (Eğitim Bir Sen, 2013).

2.20.9. Seçmeli Satranç Dersi

MEB'e (2006) göre insan beynini azami derecede çalıştıran ve geliştiren en önemli alanlardan biri de satrançtır. Çünkü satranç doğrudan doğruya insan beyni ile ilgilidir. İnsan beyninin işleyişini satrancın hamlelerinde izlemek, beynin fonksiyonelliğini satranç taslarının ilişkilerinde görmek mümkündür. 2005 – 2006 öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı ve Türkiye Satranç Federasyonu arasında imzalanan protokol ile satrancın ilköğretim okullarında seçmeli ders olarak verilmesi karara bağlanmıştır. Satranç programının temel amacı satranç öğretmek değildir. Satranç programın temel amacı, diğer derslerde olduğu gibi satranç yoluyla bireyin zihinsel ve duyuşsal çok yönlü gelişimine yardımcı olmaktır (MEB, 2006).

İlköğretim okullarında seçmeli ders olarak okutulmaya başlanan Satranç dersi, çocukların sosyal ve zihinsel gelişimleri açısından son derece önemlidir. Çocuklar, Satranç dersini sadece satranç öğrenmek için değil, aynı zamanda diğer derslerine katkısı olması bakımından öğrenirler (Manak, 2007:7).

Günlük hayatın gerçeklerinden ortaya çıkan zihinsel bir spor olan satranç, çocuğu hayata hazırlamada ve hayatla bağ kurmasında son derece kullanışlı bir araçtır. Satranç milli takım eski antrenörü Vasikov “ Satranç büyük hayatın küçük modelidir” diyerek satrançla gerçek hayat arasındaki benzerlikleri vurgulamıştır (MEB, 2006). Manak (2007) satrancı önemsemiş ve satranççı hem bir bilim adamı, hem bir sanatçı, hem de çok özel bir sporcudur diyerek satrancın önemini vurgulamıştır.

2.20.10. Seçmeli Düşünme Eğitimi Dersi

Düşünme insanın doğuşu ile başlayan, sonraki süreçte doğrudan veya dolaylı olarak geliştirilebilen insana özgü niteliklerdir. İşte bu düşünebilme ayrıcalığından dolayı diğer canlılardan farklı olarak kendisi üzerine düşünmeye başlaması ile insan var

oluşunun anlamını ve nedenini fark edebilmiş ve bu yolda edindiği bilgiler ona kendi geleceğini belirleyebilme, hak ve imkânını tanımıştır. İnsanın, çoğu zaman yeterince önem vermeden, alışkanlık üzere yerine getirdiği düşünme faaliyeti, çeşitli şekillerde ortaya çıkar. Günümüzde en çok kabul gören tarifi ile düşünme; bir sonuca varmak amacıyla bilgileri, kavramları incelemek, karşılaştırmak ve aralarında ilişkiler kurarak başka düşünceler üretmek işlemidir (MEB, 2007).

Değişim ve gelişimin hızlı yaşandığı son yüzyıllarda karmaşık yaşam içinde başarılı olmak için gerekli olan düşünme ve düşünme eğitimi, eğitim programlarında da kendine yer bulmuş ve bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de önem kazanmıştır. Bu önemle birlikte eğitim sistemimizin ve toplumun ihtiyaç duyduğu düşünen ve üreten bireylerin yetiştirilmesi; demokrasinin etkin olarak çalışmasını yavaşlatan pasif vatandaşlar yetişmesi sorununu kendiliğinden çözecektir (Keskin, 2009)

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2004 yılında ilköğretimde gerçekleşen öğretim programı değişikliği kapsamında, eleştirel düşünme becerisi tüm derslerde kazandırılması hedeflenen ortak temel becerilerden biri olarak belirlenmiş ve 2006-2007 eğitim-öğretim yılından bu yana da Düşünme Eğitimi Dersi ilköğretimde seçmeli ders olarak sunulmaya başlanmıştır (Şahin, 2009).

2.21. 6287 Sayılı Kanun (4+4+4) ve Seçmeli Dersler

6287 sayılı kanununun yani 4+4+4 eğitim sisteminin belki de en önemli katkılarından birisi de yaygın eğitim yoluyla öğretime imkan tanıyan seçmlik ders uygulamalarıdır. Çünkü günümüzde eğitimin mekan ve zamana bağlı olma zorunluluğunu savunmak kolay değildir. Herkesi belli süreçlerden geçirerek şablonize etmek, modernizmin vatandaşı eğitimle hizaya sokma alışkanlığının yansımasıdır. Günümüz eğitim sistemleri, “kim neyi ne zaman öğrenmek isterse”, bu talebe cevap vermenin yollarını aramaktadır. Eğitimde uzaktan eğitim, e-learning, b-learning gibi alternatif eğitim uygulamalarının tartışıldığı bir ortamda, herkese aynı programı uygulamayı savunmak güçtür. Kaldı ki bugün bireyin okul dışında edindiği bilgi ve becerileri sertifikalandırarak, onu okulda bildiği konu veya derslerden muaf tutarak erken mezuniyetine imkan vermek gibi esnek uygulamalar tartışılmaktadır (Akpınar ve diğerleri, 2012).

2.22. 6287 Sayılı Kanun (4+4+4) Öncesi ve Sonrası Seçmeli Derslerde Meydana Gelen Değişiklikler

2012-2013 Eğitim öğretim yılından başlamak üzere MEB eğitim sisteminde bazı değişiklikler yapmıştır. Bunlardan bir tanesi de seçmeli derslerdeki değişikliktir. MEB 4+4+4 reformu öncesi 10 adet olan seçmeli derslere, yeni dersler eklemiş ve bu sayıyı 21'e çıkarmıştır. Kanunun kabulünden sonra MEB, kanunca konulan derslerin haftalık ders çizelgelerine eklenmesi ve daha esnek bir eğitim sistemi oluşturulması için çalışmalar başlatmıştır.

TTKB'nın 25/06/2012 tarih 69 sayılı kararı ile ortaokullarda 6 alanda 21 seçmeli ders tanımlanmıştır. TTKB tarafından alınan kararlarla birlikte 2012-2013 eğitim-öğretim yılında seçmeli dersler uygulanmaya başlanmıştır. Bu kararlar ile 6287 sayılı kanun (4+4+4) öncesinde ortaokullarda tanımlı olan seçmeli ders uygulaması, seçenekleri artırılarak beşinci sınıfta başlamıştır. Zorunlu eğitimin 3 kademeye ayrılması ile birlikte, daha önce ilköğretim 6, 7 ve 8. sınıflarında okutulması öngörülen seçmeli derslerin hem sayısı artırılmış (10'dan 21'e çıkarılmış) hem de içerikleri büyük oranda değiştirilmiş ve zenginleştirilmiştir (TTKB, 2012).

Seçmeli dersler oldukça kapsamlı ve öğrencilerin farklı ilgilerini öne çıkarmaya yönelik olarak hazırlanmıştır. Kademeli geçişle birlikte imam hatip ortaokulları yeniden açılmış ve bu okulların 5. sınıfında öğrenim gören öğrencilere de seçmeli dersleri tercih etme imkânı getirilmiştir. İmam hatip ortaokullarının 5. sınıflarına konulan seçmeli derslerin sayısı diğer ortaokullarda okutulan seçmeli derslerden daha azdır. Diğer ortaokullarda seçmeli ders sayısı 21 iken bu sayı imam hatip ortaokullarında 18 olarak belirlenmiştir (TTKB, 2012). Seçmeli derslerde Reform öncesi ve sonrası yapılan değişiklikler incelenecek olursa, seçmeli dersler konusundaki yönelim ortaya konulabilecektir.

6287 sayılı kanun (4+4+4) öncesindeki seçmeli dersler Tablo 2’ de verilmiştir.

Tablo 2: 6287 Sayılı Kanun (4+4+4) Öncesi Ortaokullarda Sunulan Seçmeli Dersler

		SINIFLAR							
		1	2	3	4	5	6	7	8
ZORUNLU DERSLER	Türkçe	11	11	11	6	6	5	5	5
	Matematik	4	4	4	4	4	4	4	4
	Hayat Bilgisi	4	4	4					
	Fen ve Teknoloji				3	3	4	4	4
	Sosyal Bilgiler				3	3	3	3	
	T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük								2
	Yabancı Dil				3	3	4	4	4
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi				2	2	2	2	2
	Görsel Sanatlar	2	2	2	1	1	1	1	1
	Müzik	2	2	2	1	1	1	1	1
	Beden Eğitimi	2	2	2	2	2	2	2	2
	Teknoloji ve Tasarım						2	2	2
	Trafik Güvenliği				1*	1			
	Rehberlik/Sosyal Etkinlikler						1	1	1
	ZORUNLU DERS SAATİ TOPLAMI	25	25	25	26	26	29	29	28
SEÇMELİ DERSLER	Yabancı Dil						1	1	1
	Sanat Etkinlikleri						1	1	1
	Spor Etkinlikleri						1	1	1
	Düşünme Eğitimi						1	1	1
	Halk Kültürü						1	1	1
	Medya Okuryazarlığı						1	1	1
	Bilişim Teknolojileri						1	1	1
	Satranç						1	1	1
	Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi**								1
	Tarım						1	1	1
Seçilebilecek Ders Saati Sayısı							1	1	2***
SERBEST ETKİNLİKLER		5	5	5	4	4			
TOPLAM DERS SAATİ		30	30	30	30	30	30	30	30

Tablo 2’de görüldüğü gibi ilköğretimde seçmeli dersler ilköğretim ikinci kademedede işlenmekte olup bu kapsamda on tane seçmeli ders görülmektedir. Bu on dersin tamamı 6, 7, 8. sınıflarda işlenebilirken vatandaşlık dersi sadece 8. sınıflarda işlenebilmektedir. Ayrıca dersler birer saat belirtilmiş olup toplamı 28 saattir.

Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın (2010a) tarihli 75 sayılı kararı sonrası haftalık ders çizelgesi hakkındaki açıklamaları ise şunlardır;

1. Okutulacak seçmeli dersler; ikinci dönemin başından itibaren yeni ders yılının ilk ayının sonuna kadar olan süre içinde, okulun ve çevrenin şartları, öğrencilerin ilgi, istek ve ihtiyaçları ile velilerin görüşleri de dikkate alınarak “Seçmeli Dersler” bölümünden öğretmenler kurulunca belirlenir.
2. Herhangi bir seçmeli dersin seçilebilmesi için o dersin bir önceki yılda seçilmiş olması şartı aranmaz.
3. Okullar, öğrencilerin ihtiyaçlarını dikkate alarak seçmeli ders çeşidini artırabilir. Bu durumda, hazırlanan program ilgili genel müdürlüğün görüşü ve Talim ve Terbiye Kurulunun kararı ile uygulamaya konulur
4. İlgili mevzuatında belirtilmeyen seçmeli dersler ile rehberlik/sosyal etkinlikler ve serbest etkinlikler notla değerlendirilmez. Öğrencinin aldığı seçmeli dersler ve katıldığı etkinlikler belgelerde belirtilir.
5. Düşünme eğitimi ve halk kültürü dersleri 6, 7 ve 8. sınıfların herhangi birinde veya tamamında okutulabilir. Bu derslerin 7 veya 8. sınıfta seçilmesi durumunda öğretmenin uygun göreceği önceki sınıflara ait temel kazanımlar da verilir. Ancak seçmeli medya okuryazarlığı dersi 6, 7 ve 8. sınıfların herhangi birinde sadece bir kez okutulur.
6. Sanat etkinlikleri dersinde; sanat eğitiminin temel bilgileri verildikten sonra öğrencilerin tercih ve kabiliyetleri ile okulun fiziki durumu ve insan kaynakları dikkate alınarak drama, tiyatro, halk oyunları, enstrüman, resim, fotoğrafçılık, heykel vb. sanat alanlarından bir veya birkaçı üzerinde yoğunlaştırılmış etkinlikler yapılabilir (TTKB, 2012).

6287 sayılı kanun (4+4+4) sonrasındaki seçmeli dersler ise, Tablo 3' te verilmiştir.

Tablo 3: 6287 Sayılı Kanun (4+4+4) Sonrası Seçmeli Derslere İlişkin Değerlendirme

İLKOKULLAR VE ORTAOKULLAR HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ

DERSLER			SINIFLAR							
			İlkokul				Ortaokul			
			1	2	3	4	5	6	7	8
ZORUNLU DERSLER	Türkçe		10	10	8	8	6	6	5	5
	Matematik		5	5	5	5	5	5	5	5
	Hayat Bilgisi		4	4	3					
	Fen Bilimleri				3	3	4	4	4	4
	Sosyal Bilgiler					3	3	3	3	
	T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük									2
	Yabancı Dil			2	2	2	3	3	4	4
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi					2	2	2	2	2
	Görsel Sanatlar		1	1	1	1	1	1	1	1
	Müzik		1	1	1	1	1	1	1	1
	Oyun ve Fizikî Etkinlikler		5	5	5	2				
	Beden Eğitimi ve Spor						2	2	2	2
	Teknoloji ve Tasarım								2	2
	Trafik Güvenliği					1				
	Bilişim Teknolojileri ve Yazılım						2	2		
	Rehberlik ve Kariyer Planlama									1
	İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi					2				
ZORUNLU DERS TOPLAMI			26	28	28	30	29	29	29	29
SEÇMELİ DERSLER	Din, Ahlak ve Değerler	Kur'an-ı Kerim (4)					2	2	2	2
		Hız. Muhammed'in Hayatı (4)					2	2	2	2
		Temel Dinî Bilgiler (2)					2	2	2	2
	Dil ve Anlatım	Okuma Becerileri (1)					2	2		
		Yazarlık ve Yazma Becerileri (4)					2	2	2	2
		Yaşayan Diller ve Lehçeler (4)					2	2	2	2
		İletişim ve Sunum Becerileri (1)							2	2
	Yabancı Dil	Yabancı Dil (Bakanlar Kurulu Kararı ile Kabul Edilen Diller) (4)					2	2	2	2
		Bilim Uygulamaları (4)					2	2	2	2
	Fen Bilimleri ve Matematik	Matematik Uygulamaları (4)					2	2	2	2
		Çevre ve Bilim (1)							2	2
		Bilişim Teknolojileri ve Yazılım (2)							2	2
		Görsel Sanatlar (Resim, Geleneksel Sanatlar, Plastik Sanatlar vb.) (4)					2/(4)	2/(4)	2/(4)	2/(4)
	Sanat ve Spor	Müzik (4)					2/(4)	2/(4)	2/(4)	2/(4)
		Spor ve Fizikî Etkinlikler (Alanlara Göre Modüller Oluşturulacaktır) (4)					2/(4)	2/(4)	2/(4)	2/(4)
		Drama (2)					2	2		
		Zekâ Oyunları (4)					2	2	2	2
		Halk Kültürü (1)						2	2	
	Sosyal Bilimler	Medya Okuryazarlığı (1)							2	2
		Hukuk ve Adalet (1)						2	2	
		Düşünme Eğitimi (2)							2	2
Seçilebilecek Ders Saati Sayısı							6	6	6	6
SERBEST ETKİNLİKLER			4	2	2					
TOPLAM DERS			30	30	30	30	35	35	35	35

Tablodaki seçmeli derslerin kaç kez alınabileceği dersin adının yanında parantez içinde belirtilmiştir. Seçmeli derslerden birden fazla sınıf düzeyinde alınabilecek

derslerin öğretim programları modüler bir yapıda oluşturulacaktır. Öğrenciler bu derslerden herhangi birini, 5-8. sınıf arasında herhangi bir sınıfta ya da sürekli olarak alabileceklerdir. Öğretim programlarının uygulanmasında haftanın belirli bir günü/günleri sekiz (8) ders saatlik zaman dilimi “seçmeli ders saatleri” olarak belirlenir. Bu şekilde farklı sınıf düzeylerinde olup fakat seçtikleri ders açısından aynı seviyede olan öğrencilerden seçmeli ders grubu oluşturulması sağlanır. Örneğin bir öğrenci Kur’an-ı Kerim dersini ilk kez yedinci sınıfta alıyorsa ve henüz başlangıç seviyesinde ise bu dersi beşinci, altıncı ve sekizinci sınıfta okuyan ve başlangıç seviyesinde olan öğrencilerle birlikte alabilir. Böylece hem kaynakların daha rasyonel kullanılması hem de öğrenciler için tercih haklarının karşılanması imkânı sağlanır. İsteyen okullarda 8 ders saatine kadar okul ve çevrenin şartları ile öğrencilerin bireysel özellikleri ve ihtiyaçları dikkate alınarak; sanat etkinlikleri, sportif çalışmalar, sosyal ve kültürel etkinlikler ile her türlü eğitici faaliyetlerin gerçekleştirilmesi okul yönetiminin kararına bağlı olarak oluşturulabilir (TTKB, 2012). 6287 Sayılı Kanun (4+4+4) öncesi seçmeli derslere ilköğretim kademesi açısından bakıldığında Tablo 4’ teki gibi bir durum ortaya çıkmaktadır.

Tablo 4: 6287 Sayılı Kanunun (4+4+4) Öncesi ve Sonrasının Karşılaştırılması

6287 Sayılı Kanun (4+4+4) Öncesi İlköğretimde Sunulan Seçmeli Dersler	
1. Yabancı Dil	6. Medya Okuryazarlığı
2. Sanat Etkinlikleri	7. Bilişim Teknolojileri
3. Spor Etkinlikleri	8. Satranç
4. Düşünme Eğitimi	9. Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi
5. Halk Kültürü	10. Tarım
6287 Sayılı Kanun (4+4+4) Sonrası İlköğretimdeki Seçmeli Dersler	
1. Yabancı Dil	11. Temel Dini Bilgiler
2. Sanat Etkinlikleri	12. Okuma Becerileri
3. Spor Etkinlikleri	13. Yazarlık ve Yazma Becerileri
4. Düşünme Eğitimi	14. Yaşayan Diller ve Lehçeler
5. Halk Kültürü	15. İletişim ve Sunum Becerileri
6. Medya Okuryazarlığı	16. Bilim Uygulamaları
7. Bilişim Teknolojileri ve Yazılım	17. Matematik Uygulamaları
8. Satranç	18. Çevre ve Bilim
9. Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi	19. Müzik
10. Tarım	20. Drama
	21. Görsel Sanatlar (plastik sanatlar)

İki Tablo karşılaştırıldığında görüldüğü gibi programa yeni seçmeli dersler eklenmiş ve seçmeli ders sayısı 21’e çıkarılmıştır. Tarım dersi programdan çıkarılmış ve

Kuran-ı kerim, Hz. Muhammed'in hayatı, zeka oyunları, müzik gibi yeni dersler eklenmiştir. Ayrıca TTKB' nın 28/05/2013 tarihli 22 sayılı kararı ile Bilişim Teknolojileri ve Yazılım dersi 5 ve 6. sınıflarda zorunlu ders olarak, 7 ve 8. sınıflarda ise seçmeli ders olarak devam etmektedir (TTKB, 2013).

2.23. İlköğretim Okullarındaki Seçmeli Dersler ve Bağlı Olduğu Alanlar

Ortaokul ders programında haftada 8 ders seçmeli ders olarak belirlenmiştir. Seçmeli dersler lise ve üniversitedeki meslek eğitiminin habercisidir. Çünkü öğrenciler yeteneklerine göre dersler seçer ama bu derslerin okulda olması için belirli kontenjanlar gerekir. Seçmeli derslerin hangi alanlara ait oldukları ve hangi sınıf seviyesinde okutuldukları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5: Seçmeli Derslerin verildiği Sınıflar ve İlgili Alanları

Ders	Alan	Dersin yapıldığı sınıflar
Kuran-ı Kerim	Din Dersleri	5, 6, 7, 8. Sınıflar
Hz. Muhammed'in Hayatı	Din Dersleri	5, 6, 7, 8. Sınıflar
Temel Dini Bilgiler	Din Dersleri	5, 6, 7, 8. Sınıflar
Okuma Becerileri	Dil & Anlatım	5, 6. Sınıflar
Yazma Becerileri	Dil & Anlatım	5, 6, 7, 8. Sınıflar
Yaşayan Dil. & Lehçeler	Dil & Anlatım	5, 6, 7, 8. Sınıflar
İletişim	Dil & Anlatım	7, 8. Sınıflar
Yabancı Dil	Yabancı Dil	5, 6, 7, 8. Sınıflar
Bilim Uygulamaları	Fen & Matematik	5, 6, 7, 8. Sınıflar
Matematik Uygulamaları	Fen & Matematik	5, 6, 7, 8. Sınıflar
Çevre ve Bilim	Fen & Matematik	7, 8. Sınıflar
Bilişim Teknolojileri	Fen & Matematik	7, 8. Sınıflar
Düşünme Eğitimi	Sosyal Bilimler	7, 8. Sınıflar
Medya Okuryazarlığı	Sosyal Bilimler	7, 8. Sınıflar
Hukuk & Adalet	Sosyal Bilimler	6, 7. Sınıflar
Halk Kültürü	Sosyal Bilimler	6, 7. Sınıflar
Müzik	Sanat & Spor	5, 6, 7, 8. Sınıflar
Spor & Fiziki Etkinlikler	Sanat & Spor	5, 6, 7, 8. Sınıflar
Drama	Sanat & Spor	5, 6. Sınıflar
Zeka Oyunları	Sanat & Spor	5, 6, 7, 8. Sınıflar
Görsel Sanatlar	Sanat & Spor	5, 6, 7, 8. Sınıflar

Tablo 5 incelendiğinde Fen ve Matematik, Sanat ve Spor, Sosyal Bilimler, Dil ve Anlatım, Yabancı Dil ve Din Dersleri olmak üzere 6 alanda seçmeli ders bulunmakta ve 5,6,7,8. sınıf düzeyleri olmak üzere 4 düzeyde de okutulmaktadır. Öte yandan

seçmeli derslere girecek öğretmenlerin doğru tespiti; dersin verimliliği ve öğrencilerin ilgisinin devamı için çok önemlidir.

Üniversitelerin hangi bölüm mezunlarının öğretmen olabileceği ve öğretmenlerin aylık karşılığı okutabileceği dersler 07 Eylül 2009 tarih ve 80 sayılı Talim ve Terbiye Kurulu eki çizelge ile belirlenmekteydi. Kurul, bunu 14.08.2013 tarih ve 113 sayılı kararı ile değişikliğe gitmiştir. Aylık karşılığı okutabileceği dersler arasında yer alan "Spor Etkinlikleri (6, 7 ve 8. sınıflar için)" ifadesi "Spor Etkinlikleri" olarak değiştirilmiştir Bilişim Teknolojileri öğretmenlerinin, aylık karşılığı okutabileceği dersler arasına "Medya Okuryazarlığı" da eklenmiştir (TTKB. 2013). Medya okuryazarlığı önceden sosyal bilgiler ve Türkçe öğretmenleri tarafından okutulmaktaydı.

Öte yandan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi alanı, ilköğretimdeki derslerine devam etmektedir. Bunlar; Kuran-ı Kerim, Hz. Muhammed'in Hayatı ve Temel Dini Bilgiler dersleridir. İlköğretim Matematik; "Analitik Geometri" dersi, Aylık karşılığı okutulabilecek dersler arasından çıkarılmıştır. Ayrıca iki alan için özel açıklamaya gidilmiştir. Bunlar; Eski Halk Kültürü dersi için, öncelikle Halkbilim ve Türk Halkbilimi mezunu olup hâlen sınıf öğretmeni veya farklı alanlarda görev yapan öğretmenler olmak üzere Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri tarafından aylık karşılığı okutulur ifadesi yer alırken; Yeni Halk Kültürü dersi için ise öncelikle Halkbilim ve Türk Halkbilimi mezunu olup hâlen sınıf öğretmeni veya farklı alanlarda görev yapan öğretmenler olmak üzere Türkçe, Türk Dili ve Edebiyatı, Sosyal Bilgiler ve Tarih öğretmenleri tarafından aylık karşılığı okutulur. Daha önceden Sosyal Bilgiler ve Tarih öğretmenleri Halk Kültürü dersine giremiyorlardı. Bu değişiklikle artık Sosyal Bilgiler ve Tarih öğretmenleri Halk Kültürü dersine girebileceklerdir (TTKB, 2013).

Diğer açıklama ise medya okuryazarlığı dersi için olmuştur. Eski Medya Okuryazarlığı dersinde öncelikle üniversitelerin Basın Yayın Yüksekokulları ve İletişim Fakülteleri'nden mezun olup hâlen Sınıf Öğretmeni olarak görev yapanlar ile Gazetecilik Alanı, Halkla İlişkiler ve Organizasyon Hizmetleri Alanı, Radyo-Televizyon Alanı Öğretmenleri olmak üzere Sosyal Bilgiler ve Türkçe Öğretmenleri tarafından aylık karşılığı okutulur hükmü yer alırken; Yeni Medya Okuryazarlığı dersinde; öncelikle üniversitelerin Basın Yayın Yüksekokulları ve İletişim Fakültelerinden mezun olup hâlen sınıf öğretmeni olarak görev yapanlar ile Gazetecilik

Alanı, Halkla İlişkiler ve Organizasyon Hizmetleri Alanı, Radyo- Televizyon Alanı Öğretmenleri olmak üzere, Sosyal Bilgiler, Türkçe ve Bilişim Teknolojileri Öğretmenleri tarafından aylık karşılığı okutulur şeklinde değiştirilmiştir. Daha önceden Bilişim Teknolojileri Öğretmenleri Medya Okuryazarlığı dersine giremiyorlardı. Bu değişiklikle artık Bilişim Teknolojileri Öğretmenleri Medya Okuryazarlığı dersine girebileceklerdir (TTKB, 2013).

2.24. 2012-2013 Eğitim Öğretim Yılında Seçilen Bazı Seçmeli Derslerin Sayıları

TBMM Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu Başkanı Fikri Işık, Türkiye genelinde seçmeli derslerden en çok, "Matematik Uygulamaları" dersinin tercih edildiğini belirtirken, "Bu dersin 783 bin 727 öğrenci tarafından seçildiğini bunu, 654 bin 818 tercih ile yabancı dil, 647 bin 349 tercih ile Kur'an-ı Kerim, 426 bin 836 tercih ile Hazreti Muhammed'in hayatı izlemiştir. "Yaşayan Diller ve Lehçeler" adlı seçmeli ders ise 28 bin 583 öğrenci tarafından tercih edilmiştir. Bilindiği üzere bu ders içerisinde Kürtçe ve Zazaca derslerini barındırdığı için çokça tartışma konusu olmuştur. Bu dersi en çok Güneydoğu Anadolu Bölgesi illerindeki öğrenciler seçmiştir (Sabah gazetesi, 2003). Ayrıca daha önceki yıllarda en çok seçilen seçmeli ders olan bilişim teknolojileri dersi 2012'den sonra yeni gelen seçmeli derslerin seçilmesi ile bu birinciliğini koruyamamıştır.

2.25. 6287 Sayılı Kanun (4+4+4) Sonrası Seçmeli Derslere İlişkin Değerlendirme

Eğitim-Bir-Sen'in (2013) izleme raporuna göre: Son değişiklikle getirilen seçmeli ders uygulaması olumlu karşılanmıştır. Özellikle en fazla seçmeli derslerden olan Kur'an-ı Kerim, Hz. Muhammed'in Hayatı ve Temel Dini Bilgiler derslerinin konulması, veliler tarafından olumlu karşılandığı ve bu derslerin seçilmesinde veliler aktif rol oynamışlardır. Eğitimde demokratik taleplerin karşılanması adına seçmeli dersler önemli bir adım olmuştur. Buna ilaveten, matematik uygulamaları ve yabancı dil dersleri en çok seçilen ve talep edilen dersler olmuştur. Öte yandan, din eğitimi dışındaki seçmeli dersler, genellikle veli ve öğrencinin tercihinden ziyade, öğretmen ve altyapı eksiklikleri dolayısıyla okulun yönlendirmesi ile belirlenmiştir. Ayrıca okullar, derslik oluşturmak için tüm imkânlarını kullanmışlardır. Kimi okullar önceden derslik olarak kullanılmayan yerleri (koridor, kantin, depo, müdür ve müdür yardımcısı odası vb.) dersliğe çevirmiştir. Seçmeli derslerle ilgili en önemli problemin öğretmen açığı

olduğu ifade edilmiştir. Öğretmen açığı, genellikle ücretli öğretmenler ile karşılanmıştır. Katılımcıların çoğu, seçmeli derslerde not verilmemesi uygulamasını önemli bir sorun olarak tanımlamışlardır. Bu uygulamanın, öğrencilerin seçmeli derslere önem vermemesine, dersleri ciddiye almamasına neden olduğu belirtilmiştir. Bazı katılımcılar ise, seçmeli dersleri not ile değerlendirmenin uygun olmadığını ve seçmeli ders mantığına aykırı olduğunu belirtmişlerdir (Eğitim Bir Sen, 2013).

2.26. 2012’ de Yeni Seçmeli Derslerin Seçimi

Yeni eğitim sisteminin aniden gelmesi bazı sorunları da beraberinde getirmiştir. Zaman gazetesinde yer alan bir habere göre okullarda seçmeli ders seçiminde sıkıntıların devam ettiği belirtilmiş olup; velilerin çoğu, Kur'an ve siyer dersi almak için gittikleri okullardan seçmeden döndüklerini ifade etmişlerdir. Okul müdürleri de ek süre verilirse mağduriyetin ortadan kalkabileceğini dile getirmişlerdir. MEB ise seçmeli Kur'an ve siyer dersleriyle ilgili öğrenci ile velilerin okul yöneticileri tarafından yanlış yönlendirildiği iddialarına karşı genelge yayımlamıştır. Genelgede, okul yönetimlerinin hangi seçmeli derslerin okutulacağına dair herhangi bir belirleme yapmamaları istenmiştir. (Zaman Gazetesi, 2011).

2.27. İlgili Araştırmalar

Seçmeli derslerle ilgili yeteri kadar çalışma olmamasına rağmen 2012’ den önce yapılan bazı çalışmalardan bahsedecek olursak;

Taş’ın (2004) “İlköğretim 6, 7 ve 8. Sınıflar Seçmeli Ders Programlarının Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi” adlı araştırmada; okutulan seçmeli derslerin okul idaresi ve öğretmenler kurulu tarafından belirlendiği görülmüştür. Çalışma, bu okullardaki seçmeli derslere giren öğretmenler ile 8. sınıf öğrencileri üzerinde yapılmıştır Öğretmen ve öğrenciler yeterli olanaklar sağlanır ise bu derslerin öğrenciler tarafından seçilmesi gerektiğini düşünmektedir. Genel olarak seçmeli derslerin öğrenciler için gerekli ve yararlı olduğu ifade edilmiştir. Buna karşılık hem öğretmen hem de öğrencilerin seçmeli derslerin daha da verimli yürütülmesini istedikleri belirlenmiştir. Ders anlatımında genellikle düz anlatım ve soru cevap yöntemleri kullanılır olmaktadır. Değerlendirme yöntemi olarak da en çok yazılı yoklamalar ve yazılı anlatımın kullanıldığı görülmüştür. Araştırmaya katılan gruplara göre seçmeli dersler genel olarak verimli yürütülememektedir. Öğretmenlere göre seçmeli

derslerin verimli yürütülmemesinin en önemli nedenleri seçmeli ders anlayış ve felsefesinin anlaşılammaması, öğrencilerin istemedikleri dersleri alması ve öğrencilerin seçmeli dersleri ciddiye almamalarıdır. Öğrencilere göre en önemli nedenler ise öğrencilerin seçmeli dersleri ciddiye almaması, istemedikleri seçmeli dersleri almaları ve dersi o alanda yetersiz öğretmenlerin vermesidir. Okutulacak seçmeli dersler belirlenirken öğretmenlere göre en çok okulun koşulları ve olanakları öğrencilere göre ise kendi ilgi ve istekleri dikkate alınmaktadır. Öğrenciler seçmeli derslerin bazılarını zorunluluktan bazılarını isteyerek ve severek almaktadır. Öğretmenler seçmeli derslerin öğrencilere ilgi alanları kazandırması, araştırmaya geliştirmeye teşvik etmesi ve günlük hayatta işe yarayabilecek pratik bilgi ve beceriler kazandırması gerektiğini düşünmektedir. Öğretmenler seçmeli dersler programı amaçlarının daha çok bilgi kazandırmaya yönelik olduğu; uygulamaya ve beceri kazandırmaya ilişkin amaçların yetersiz olduğu görüşündedir. Öğretmenlere göre seçmeli derslerle ilgili çeşitli etkinlikler ilköğretim okullarında bazen düzenlenmektedir. Öğrenciler ise genel olarak bu tür etkinliklerin düzenlenmediğini düşünmektedir. Öğretmenlerin çoğunluğu okuttuğu dersle ilgili yeterli bilgiye sahip olduğunu ve bir anlamda bir sorun yaşamadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin okuttukları seçmeli ders programına ilişkin verdikleri yanıtlar program ile çelişmektedir. Buradan öğretmenlerin okuttukları seçmeli derslerle ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Seçmeli dersler programında yenileşme ve gelişme çalışmalarına ihtiyaç duyulduğu da belirlenmiştir. Öğretmenler seçmeli dersler içeriğinde gereksiz ayrıntılar bulunduğunu ve içeriğin güncelleştirilmesi gerektiğini düşünmektedir. Öğretmen ve öğrenciler seçmeli ders çeşitlerini genel olarak yeterli ya da biraz yeterli bulmuşlardır. Öğrencilerin bir öğretim yılı içerisinde alabildikleri seçmeli ders sayısı yeterli bulunmuştur. Öğretmen ve öğrenciler çoğunlukla seçmeli derslerde kullanılabilecek yazılı kaynakların yetersiz olduğunu düşünmektedir.

Demir ve Ok tarafından gerçekleştirilen (1996) Orta Doğu Teknik Üniversitesindeki Öğretim Üye ve Öğrencilerinin Seçmeli Dersler Hakkındaki Görüşleri konulu araştırmada öğretim üyeleri ve öğrencilerden elde edilen görüşler şu şekildedir. Seçmeli dersler üç ve daha yukarı sınıflarda verilmeli, seçmeli dersler tek tip olmalı, (zorunlu seçmeli, teknik olmayan vb. ayrımlar kaldırılmalı), dersler daha çok uygulamaya yönelik olmalı, seçmeli dersler not yükseltme ve kredi tamamlama aracı olmaktan çıkarılmalıdır. Bu ortak önerilerin dışında öğretim üyeleri, seçmeli derslerin

ancak zorunlu dersler tamamlandıktan sonra alınması gerektiğini, not ortalaması belli bir düzeyin üzerinde olan öğrencilerin seçmeli ders almalarına izin verilmesini önerirken, öğrenciler seçmeli derslerin programa paralel olmasını, derslerdeki öğrenci sayısının azaltılmasını, kontenjan sınırlamasının kaldırılmasını ve derslerin tüm öğrencilere açık olmasını önermektedirler. Derslerin amaç ve kapsamı konusunda öğrencilerin, ortak ve farklı görüş önerileri olduğu görülmektedir. Bunlardan her iki tarafın dile getirdikleri "seçmeli dersler öğrencileri ikinci bir uzmanlaşmaya götürmelidir" önerisi dikkat çekicidir. Bu anlamda, bölümler sundukları dersleri paketler haline getirerek öğrencilere sunabilirler şeklinde belirtmişlerdir.

Tanataş (2010) araştırmasında seçmeli bilgisayar dersini ele almış ve araştırmanın sonucunda, Bilişim Teknolojileri Dersi Öğretim Programının uygulanması sürecinde öğretmenlere göre: Haftalık ders saatinin etkinliklerin tamamını uygulamak ve ölçme-değerlendirme tekniklerini kullanmak için yetersiz ve sınıf mevcutlarının kalabalık olduğu; dersin notla değerlendirilmemesinin öğrenci başarısını düşürdüğü ve öğrenciye proje/performans ödevi yaptırmakta sıkıntı yaşattığı; etkinlik CD'sindeki etkinliklerin sayı ve nitelikçe yetersiz olduğu; algoritma mantığı ve veri tabanı programı konularının sınıf seviyesine uygun olmadığı ortaya çıkmıştır. İlköğretim seçmeli bilişim teknolojileri dersi öğretim programının uygulanmasına yönelik öğretmen görüşleri arasında, cinsiyet, okullarının sosyoekonomik düzeyi ve hizmet-içi eğitim alma durumlarına göre genelde farklılaşma olmadığı; mezun olunan fakülte ve mesleki kıdeme göre ise bazı maddelerde farklılaşma olduğu görülmüştür.

Eyidoğan' da (2009) bilişim teknolojileri dersi üzerine araştırma yapmış ve bilişim teknolojileri dersinin seçmeli ders olarak okutulmasının üstünlüklerine ve sınırlılıklarına ilişkin olarak öğretmenlerin yarısının olumlu yarısının ise olumsuz görüş bildirdikleri, görüşlerin cinsiyet ve yaş değişkenine bağlı olarak değişmediği belirlenmiştir. Ancak çalışma yılı değişkeni açısından bakıldığında, bilişim teknolojileri dersinin seçmeli ders olarak okutulmasının çalışma yılı fazla olan öğretmenler tarafından çalışma yılı az olan öğretmenlere göre daha olumlu karşılandığı belirlenmiştir.

Ay (2006) seçmeli turizm dersleri üzerine yaptığı araştırmada derslere giren öğretmenlerin büyük bölümünün branş dışı olduğu ve turizmle ilgili bir eğitim almadıkları, derslerin tasarlanan eğitimin sonuçlarını gerçekleştirmek için yeterli olmadığına ulaşılmıştır.

Nam (1995) koredeki ilk ve orta dereceli okullardaki, seçmeli olarak verilen çevre eğitimi dersi üzerine bir araştırma yapmıştır. Araştırmada Kore’de çevre eğitimi etkili değilken gelişen endüstrinin de etkisiyle, hava kirliliğinin büyük bir sorun olduğu belirtilmiştir (Akt: Taş, 2004).

Babad (2001) yaptığı çalışmada üniversite öğrencilerinin ilk tercih ettikleri seçmeli derslerle son seçtikleri derslerdeki memnuniyetlerini araştırmıştır. İlk seçilen derslerde, öğrencilerin kültür seviyeleri, öğrenme potansiyelleri derslerin kredisi ders saatleri derslerin seçimi memnuniyet konusunda önemli bir etken olduğu, bu nedenle ilk derslerdeki memnuniyet daha yüksek olarak belirlenmiştir. Son seçilen derslerde ise memnuniyet daha düşük olarak belirlenmiştir. Sonuç olarak öğrenciler memnuniyetlerinin ya da memnuniyetsizliklerinin en önemli nedenini eğitimin kalitesine bağlamışlardır (Akt: Taş, 2004).

Yine Altun ve Ateş (2008) araştırmalarında öğretmen adaylarını kaygılandıran MEB uygulamaları arasında, bilgisayar dersinin seçmeli ders olmasının sıkıntı oluşturduğuna değinmiş bu dersin zorunlu olmasını belirtmişlerdir.

Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (2008) ise yaptığı araştırmada ilköğretim okullarında seçmeli derslerin belirlenmesinde etkili olan faktörler içerisinde okulun imkânlarının önem kazandığı, ilköğretim okullarında en fazla okutulan seçmeli dersin Bilişim Teknolojileri dersi olduğu, sınıf öğretmenlerinin seçmeli derslerle ilgili olarak, branş öğretmenlerine göre daha çok sorunlar yaşadıkları ve buna bağlı olarak hizmet içi eğitim kurslarına daha çok rağbet ettikleri, seçmeli dersler hakkında öğrencilerin ve velilerin ise az bilgilendirildikleri sonuçlarına ulaşmışlardır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Araştırma tarama modeline göre yürütülmüştür. Tarama modellerinde deneysel modellerdeki yapılandırılmış faaliyetler yerine var olduğuna inanılan durumun olduğu biçimiyle betimlenmesine çalışılmaktadır (Karasar, 2009:77).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2011-2012 eğitim öğretim yılında Elazığ ve Bingöl illerindeki ilköğretim okullarında görev yapan öğretmen ve okul yöneticileri oluşturmaktadır. Bu kapsamda Rastgele örneklem metoduyla Elazığ ve Bingöl il merkezinden 5'er okul ve Bingöl Genç ve Solhan ilçeleri ile Elazığ Maden ve Karakoçan ilçelerinden 3'er okul seçilmiştir. Seçilen okullar Tablo 6'da görülmektedir.

Tablo 6: Araştırmanın Yürütüldüğü Okullar

Elazığ (Merkez) İ.Ö. Okulları	Bingöl (Merkez) İ.Ö. Okulları
1.Mehmetçik İ.Ö.O.	1.Ankara B.Şehir Bld. İ.Ö.O.
2.Dumlupınar İ.Ö.O.	2.Düzağaç İ.Ö.O.
3.Namık Kemal İ.Ö.O.	3.Gazi İ.Ö.O.
4.Lütfullah Bilgin İ.Ö.O.	4.İMKB M. Kemal Paşa İ.Ö.O.
5.Bahçelievler İ.Ö.O.	5.MEV Öğrt. S. AKYAZ İ.Ö.O.
Elazığ Maden İlçesi İ.Ö. Okulları	Bingöl Solhan İlçesi İ.Ö. Okulları
1.Atatürk İ.Ö.O.	1.Öğretmen veli TUĞA İ.Ö.O.
2.Fatih Mehmet İ.Ö.O.	2.Kaymakam Ersin ATEŞ İ.Ö.O.
3.Maden Asım Sürücü YİBO	3.Solhan YİBO
Elazığ Karakoçan İlçesi İ.Ö. Okulları	Bingöl Genç İlçesi İ.Ö. Okulları
1.Cengiz Topel İ.Ö.O.	1.Nuri Özaltın İ.Ö.O.
2.Nuri Özaltın İ.Ö.O.	2.Milli Eğitim Vakfı İ.Ö.O.
3.Karakoçan YİBO	3.Genç YİBO

Tablo 6'da görüldüğü gibi Elazığ ve Bingöl il merkezleri olmak üzere ilçelerinden de okullar bulunmak üzere 22 okul seçilmiştir. Araştırmada öncelikle öğretmen ve yöneticilere ait bilgiler Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7: Araştırmaya Katılan Öğretmenlere ve Okul Müdürlerine Ait Kişisel Bilgiler

Katılan	Frekans/Yüzde	Öğretmen		Yönetici	
		f	%	f	%
Cinsiyet	Erkek	119	51,7	15	100
	Kadın	111	48,3	0	0
	Toplam	230	100,0	15	100,0
Okulun Öğretim Şekli	Tekli	56	24,3	4	26,7
	İkili	146	63,5	9	60,0
	Yatılı	28	12,2	2	13,3
	Toplam	230	100,0	15	100,0
Okulun Yerleşim Yeri	İl merkezi	79	34,3	5	33,3
	İlçe merkezi	146	63,5	10	66,7
	Belde/ Köy	5	2,2	0	0
	Toplam	230	100,0	15	100,0
Öğretmen Kıdemi	1-5yıl	138	60,0	5	33,3
	6-10 yıl	45	19,6	2	13,3
	11-15 yıl	24	10,4	3	20,0
	16-20 yıl	11	4,8	1	6,7
	21 yıl ve üzeri	12	5,2	4	26,7
	Toplam	230	100,0	15	100,0

Tablo 7’ de araştırmaya katılan ilköğretim okulu öğretmenleri ve müdürlerine ait kişisel bilgilerin dağılımı incelendiğinde; öğretmenlerin %51,7’sinin erkek, %48,3’nün kadın olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin %34,3’ü il merkezinde, %63,5’i ilçe merkezinde, %2,2’si ise belde ve köylerde görev yapmaktadır. Öğretmenlerin görev yaptıkları okulların öğretim şekli ise %24,3 oranında tekli eğitim, %63,5 oranında ikili eğitim olduğu, okul yöneticilerinin görev yaptıkları okullarda ise, ikili öğretim yapan okul oranı %60’tır. Kıdeme göre öğretmenlerin dağılımı; 0–5 yıl arasında kıdeme sahip öğretmenlerin oranı %60, 6–10 yıl arası %19,6, 11–15 yıl arasında kıdeme sahip öğretmenlerin oranı %10,4’tür. Okul müdürlerinin kıdem durumları incelendiğinde en yüksek oranın 1–5 yıl arasında kıdeme sahip okul yöneticilerinin olduğu (%33,3), ikinci sırada ise %26,7’lik bir oranla 21 yıl ve üzeri arasında kıdeme sahip okul müdürleri yer almaktadır. Bu oran, Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Eğitim Yöneticilerinin Atanma ve Yer Değiştirme Yönetmeliği’ndeki değişikliklerden kaynaklanıyor olabilmektedir.

4.1. Araştırma Kapsamındaki İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlere ve Okul Müdürlerine Ait Bilgiler

Araştırmanın örnekleminde yer alan öğretmenlerin ve okul müdürlerinin branşlar itibarıyla dağılımları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8: Örneklem Kapsamındaki Öğretmenlerin ve Okul Müdürlerinin Branşlar İtibarıyla Dağılımları

Katılan	Öğretmen		Okul Müdürü	
	f	%	f	%
Frekans / Yüzde				
Sınıf Öğretmeni	110	47,8	11	73,3
Türkçe	20	8,7	1	6,7
Matematik	12	5,2	-	-
Fen ve teknoloji	17	7,4	1	6,7
Sosyal Bilgiler	13	5,7	1	6,7
Yabancı Dil	11	4,8	-	-
Teknoloji ve Tasarım	5	2,2	-	-
Müzik	10	4,3	-	-
Beden Eğitimi	5	2,2	-	-
Din Kültürü	6	2,6	1	6,7
Bilgisayar	7	3,0	-	-
Okul Öncesi	2	0,9	-	-
Görsel Sanatlar	12	5,2	-	-
Toplam	230	100	15	100,0

Tablo 8’e göre, araştırmanın örnekleminde yer alan öğretmenlerin ve okul müdürlerinin branşları itibarıyla dağılımları incelendiğinde; öğretmenlerin yarısını, (%47,8) sınıf öğretmenliği branşındaki öğretmenler oluşturmaktadır. İkinci sırayı % 8,7’lik bir oranla Türkçe öğretmenleri oluşturmaktadır. Okul müdürlerinin de %73,3’ünün sınıf öğretmenliği branşında olduğu görülmektedir. %7,4’lük bir oranla fen ve teknoloji grubu öğretmenleri Türkçe öğretmenlerinden sonra gelmektedir.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada Demirbaş (2008) tarafından geliştirilen “Seçmeli Derslerin Seçim Kriterlerinin Belirlenmesi” anketi kullanılmıştır. Bu araştırmada kullanılan temel veri toplama araçları okul müdürü ve öğretmen anketidir. Anketler araştırmanın amaçlarına uygun olarak alt başlıklara veya bölümlere ayrılmıştır. Anket, okul yöneticileri ve öğretmenler olmak üzere iki hedef kitleye yönelik olarak düzenlenmiştir. Öğretmen ve okul müdürü anketlerinin birbirine paralel olması göz önünde bulundurulmuştur. Öğretmen anketi 19 soruluk ilk kısımdan ve 29 ifadeli ikinci kısımdan oluşmaktadır. Yönetici anketi ise 18 soruluk ilk kısımdan ve yine 29 ifadeli ikinci kısımdan oluşmaktadır. Ayrıca anketimizin Cronbach Alpha Güvenilirlik Katsayısı, ,925 olarak bulunmuştur.

3.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Araştırma kapsamında elde edilen verilerin çözümlenmesinde şu şekilde bir yol izlenmiştir; ikili grupların karşılaştırılmasında bağımsız gruplar t-testi, ikiden fazla grupların karşılaştırılmasında ise tek yönlü varyans analizinden yararlanılmıştır. Bu süreçte homojenlik şartının sağlanamadığı durumlarda Mann Whitney-U ve Kruskal Wallis-H testlerine başvurulmuştur. Ayrıca veri toplama aracının kişisel bilgi formu bölümündeki sorulara verilen yanıtlar yüzde ve frekans değerlerine göre değerlendirilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

IV. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, seçmeli derslerle ilgili olarak toplanan verilerin analiz sonuçlarına ilişkin bulgular ve bulgularla ilgili yorumlar yer almaktadır.

İlköğretim okullarında spor salonu, bilgisayar laboratuvarı, resim odası ve müzik odası bulunma oranları Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9: İlköğretim Okullarında Spor Salonu, Bilgisayar Laboratuvarı, Resim Odası ve Müzik Odası Bulunma Oranları

Kullanım alanları	f	%
Spor salonu	5	33,3
Bilgisayar Laboratuvarı	13	86,6
Resim Odası	8	53,3
Müzik Odası	5	33,3

Tablo 9’a göre araştırma kapsamındaki okullarda spor salonu, bilgisayar laboratuvarı, resim odası ve müzik odası bulunma oranları incelendiğinde; bu mekanlar içinde en yüksek oranın %86,6 ile bilgisayar laboratuvarı olduğu, ikinci sırada ise %53,3’lik bir oranla resim odasının olduğu görülmektedir. Örneklem kapsamındaki ilköğretim okullarında spor salonu ve müzik odasının bulunma oranları ise aynıdır (%33,3).

Araştırma kapsamındaki ilköğretim okullarında ek ders ücreti karşılığında seçmeli dersler için görevlendirilen öğretmenlerin oranı Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10: İlköğretim Okullarında Seçmeli Derslerde Ek Ders Ücreti Karşılaştırıldığında Görevlendirilen Öğretmenlerin Oranları

Ek Ders Ücretiyle Öğretmen Çalıştırma	f	%
Çalıştıran	2	13,3
Çalıştırmayan	13	86,7
Toplam	15	100

Tablo 10’a göre; ilköğretim okullarında seçmeli derslerde ek ders ücreti karşılığında çalıştırdıkları usta öğretici oranları incelendiğinde; bu okullardaki seçmeli dersler için okul dışından %13,3’ oranında seçmeli dersler için öğretmen

görevlendirildiği, buna karşın okulların %86,7'sinin seçmeli derse girecek öğretmeni kadrolu öğretmenlerinden seçtiği görülmektedir. Derslere giren öğretmenlerin büyük çoğunluğun kadrolu öğretmen olması; seçmeli derslerin haftalık ders saati sayısının az olması ve kadrolu öğretmenlerin bu dersler için gönüllü olarak derslere girmek istemelerinden kaynaklanmış olabilir.

Örneklem kapsamında bulunan öğretmenlerin ve okul müdürlerinin seçmeli derslere girme oranları Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11: Öğretmenlerin ve Okul Müdürlerinin Seçmeli Derslere Girme Oranları

Seçmeli Derslere Girme Durumu	Öğretmen		Okul Müdürü	
	f	%	f	%
Seçmeli derslere giren	30	13,1	1	6,7
Seçmeli derslere girmeyenler	200	86,9	14	93,3
Toplam	230	100,0	15	100,0

Tablo 11'de öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin seçmeli derslere girme oranları incelendiğinde; öğretmenlerin %13,1'i, okul müdürlerinin %6,7'si seçmeli derslere girmektedir. Seçmeli derslere girmeyen öğretmenlerin oranı %86,9 iken yöneticilerde bu oran %93,3'tür. Örneklem kapsamındaki öğretmenlerin büyük çoğunluğu seçmeli derslere girmemektedir.

4.2. İlköğretim Okullarında Seçmeli Derslerin Belirlenmesine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Okul müdürlerine göre okullarında seçmeli derslerin belirlenmesinde dikkate alınan faktörlere ilişkin önem sırası ve ağırlıklı puanlar (A.P.) Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12: Okul Müdürlerine Göre Okullarında Seçmeli Derslerin Belirlenmesinde Dikkate Alınan Faktörlere İlişkin Önem Sırası ve Puanlar

ÖNEM SIRASI									
Faktörler	1. (3 puan)		2. (2 puan)		3. (1 puan)		Toplam		
Frekans/ Puan	f	A.P.	f	A.P.	f	A.P.	f	A.P.	Sıra
Öğrencilerin istekleri	6	18	0	0	5	5	11	23	1
Velilerin istekleri	1	3	3	6	0	0	4	9	5
Öğretmenlerin İstekleri	3	9	2	4	2	2	7	15	4
Öğretmen branşı	2	6	7	14	1	1	10	21	2
Okulun imkânları	3	9	2	4	4	4	9	17	3
Çevrenin imkânları	0	0	1	2	1	1	2	3	6
Okuldaki öğrenci sayısı	0	0	1	2	1	1	2	3	6
Diğer	0	0	0	0	0	0	0	0	7

(her bir madde katılımcılar tarafından birden fazla seçilmiş olduğundan; kendi frekansının üstündeki puanla çarpılıp ağırlıklı puan bulunmuştur ve bu şekilde önem derecesi belirtilmiştir).

Tablo 12’de okul müdürlerinin, okullarında seçmeli derslerin belirlenmesinde dikkate alınan faktörlere ilişkin görüşleri incelendiğinde; seçmeli derslerin belirlenmesinde birinci sırada “öğrencilerin istekleri” faktörünün birinci sırada olduğu görülmektedir. Durumun böyle olması seçmeli ders mantığına uygundur. Çünkü isteğe bağlı olması bu şekilde sağlanabilir. Okul müdürleri tarafından ikinci derecede önemli görülen faktör “öğretmen branşına göre seçim” seçeneğidir. Üçüncü sırada ise “okulun imkanları” faktörü yer almaktadır.

Öğretmenlerin görüşlerine göre; okullarında seçmeli derslerin belirlenmesinde dikkate alınan faktörlere ilişkin önem sırası ve ağırlıklı puanlar Tablo 13’ te verilmiştir.

Tablo 13: Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Okullarında Seçmeli Derslerin Belirlenmesinde Dikkate Alınan Faktörlere İlişkin Önem Sırası ve Ağırlıklı Puanlar

ÖNEM SIRASI									
Faktörler	1.		2.		3.		Toplam		
	(3 puan)		(2 puan)		(1 puan)				
	f	A.P	f	A.P	f	A.P	f	A.P	Sıra
Öğrencilerin istekleri	82	246	10	20	20	20	112	286	3
velilerin istekleri	9	27	23	69	3	3	35	99	6
Öğretmenlerin İstekleri	18	54	33	66	52	52	103	172	4
Öğretmen branşı	56	168	74	148	24	24	154	340	2
Okulun imkânları	62	186	68	136	59	59	189	381	1
Çevrenin imkânları	2	6	22	44	69	69	93	119	5
Okuldaki öğrenci sayısı	1	3	0	0	3	3	4	6	7
Diğer	0	0	0	0	0	0	0	0	8

(Tablo 12’de olduğu gibi her bir madde katılımcılar tarafından birden fazla seçilmiş olup kendi frekansının üstündeki puanla çarpılmış ve ağırlıklı puan bulunmuştur bu şekilde önem derecesi belirtilmiştir).

Tablo 13’te öğretmenlerin görüşlerine göre, okullarında seçmeli derslerin belirlenmesinde dikkate alınan faktörlere ilişkin görüşleri incelendiğinde; seçmeli derslerin belirlenmesinde birinci sırada “okulun imkânları” önemli görülmüştür. Öğretmenlerin okul müdürleriyle aynı kanaatte olmadıkları görülmüştür. Öğretmenlerin görüşlerine göre “öğretmen branşı” seçmeli derslerin tespit edilmesinde ikinci sırada yer almaktadır. Öğretmenlerin ve okul müdürlerinin ikinci olarak benimsedikleri faktörün burada aynı olduğu göze çarpmaktadır. Yine öğretmenler de okul müdürleri gibi “öğretmen istekleri” seçeneğini dördüncü sıraya yerleştirmişlerdir.

Örneklem kapsamındaki ilköğretim okullarında okutulan seçmeli derslerin seçilme oranlarıyla ilgili dağılım Tablo 14’ te verilmiştir.

Tablo 14: İlköğretim Okullarında Seçmeli Derslerin Seçilme Oranlarıyla İlgili Bulgu ve Yorumlar

Seçmeli Dersler	Ders saati	
	f	%
Seçmeli İngilizce	3	10
Sanat Etkinlikleri (Drama, Tiyatro, Halk Oyunları vb.)	1	3,3
Spor Etkinlikleri (Futbol, Basketbol, Voleybol vb.)	1	3,3
Bilişim Teknolojileri	13	43,3
Düşünme Eğitimi	4	13,3
Tarım ve Hayvancılık	1	3,3
Medya Okuryazarlığı	5	16,6
Drama	2	6,6
Toplam	30	100

Tablo 14’te örneklem kapsamındaki ilköğretim okullarında okutulan seçmeli derslerin seçilme oranlarıyla ilgili dağılım incelendiğinde; Bilişim Teknolojisi dersinin %43,3’lük bir oranla birinci sırada yer aldığı görülmektedir.

Bunun nedeni olarak, Bilişim Teknolojileri dersinin seçmeli dersler içerisinde en fazla okutulan ders olması gösterilebilir. Seçilme oranı açısından ikinci sırada %16,6’lık bir oranla Medya Okuryazarlığı dersi yer almaktadır. Medya okuryazarlığı dersi özellikle kitle iletişim araçlarının artması sonucu büyük bir öneme kavuşmuştur.

4.3. Öğretmenlerin Seçmeli Dersler Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Örneklem kapsamındaki öğretmenlerin girmekte oldukları seçmeli derslerin branşlarına uygun olup olmadığı yönündeki görüşleri Tablo 15’ te verilmiştir.

Tablo 15: Öğretmenlerin Girmekte Oldukları Seçmeli Derslerin Branşlarına Uygunluğu Konusundaki Görüşleri

Katılım Durumu	Öğretmen	
	f	%
Evet branşıma uygun	17	7,4
Hayır branşıma uygun değil	6	2,6
Kısmen branşıma uygun buluyorum	7	3,0
Derse girmiyorum	200	87,0
Toplam	230	100,0

Tablodan anlaşıldığı üzere öğretmenlerin % 7,4 ü girmekte olduğu seçmeli dersin kendi branşına uygun olduğunu düşünürken %2,6 ‘sı girdiği dersin branşına uygun olmadığını belirtmiştir. Büyük kısmı ise derslere girmemektedir. Bu da 2011-2012 eğitim-öğretim yılında öğrencilerin fazla seçmeli ders seçme hakkının olmamasından kaynaklanmış olabilir. 2012-2013 eğitim öğretim yılında daha çok alanda seçmeli ders hakkı sağlanmıştır.

Öğretmenlerin seçmeli derslere yönelik olumsuzluk yaşıyıp yaşamadıklarıyla ilgili görüşleri Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16: Öğretmenlerin Seçmeli Derslerle İlgili Olarak Herhangi Bir Olumsuzluk Yaşıyıp Yaşamadıklarıyla İlgili Görüşleri

Katılım Durumu	Öğretmen	
	f	%
Evet olumsuzluk yaşıyorum	33	14,3
Kısmen olumsuzluk yaşıyorum	64	27,8
Hayır olumsuzluk yaşamıyorum	133	57,8
Toplam	230	100

Tablo 16’ya göre öğretmenlerin %14,3’ ü seçmeli derslerde olumsuzluk yaşandığını belirtirken; %57,8’ i herhangi bir sorun yaşamadığını ve % 27,8’ i ise, kısmen sorun yaşandığını belirtmiştir. Sorunun bir nedeni olarak; “araç, gereç ve mekan eksikliği” öğretmenler tarafından ankette belirtilmiştir.

Seçmeli derslerde olumsuzluk oluşturan sebepler hakkında öğretmen görüşleri Tablo 17’ de verilmiştir.

Tablo 17: Seçmeli Derslerde Olumsuzluk Oluşturan Sebepler Hakkında Öğretmen Görüşleri

Sebepler	Öğretmen	
	f	%
Okuttuğum dersin branşıma uygun olmaması	11	14,1
Dersin uygulamaya yönelik olması	6	7,6
Dersin prog. kaynaklanan sorunlar olması	7	8,9
Derse zorunlu olarak girmem	2	2,5
Ders öncesi hazırlıkların uzun sürmesi	5	6,4
Okuldaki araç/gereç/mekân eksikliği	32	41
Okuttuğum dersin becerilerime uygun olmaması	6	7,6
Dersin notla değerlendirilmemesi	8	10,2
Diğer.....	1	1,2
Toplam	78	100

Tablo 17’den de anlaşıldığı gibi, öğretmenlerin görüşlerine göre, seçmeli derslerde olumsuzluk oluşturan sebepler arasında ilk sırada (%41), okuldaki araç gereç mekan eksikliği yer alırken; İkinci sırada ise “okuttuğum dersin branşa uygun olmaması” yer almaktadır (%14.1).

Seçmeli derslerde olumsuzlukların sebepleri hakkında öğretmen görüşleri Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18: Seçmeli Derslerle İlgili Olarak Yaşanan Olumsuzlukların Sebeplerine İlişkin Öğretmen Görüşleri

İfadeler	Öğretmen	
	f	%
Okuttuğum seçmeli dersin branşıma uygun olmaması	196	16,9
Dersin uygulamaya yönelik olması	137	11,8
Dersin programından kaynaklanan sorunlar olması	136	11,7
Derse zorunlu olarak girmem	72	6,2
Ders öncesi hazırlıkların uzun sürmesi	50	4,3
Okuldaki araç/gereç/mekân eksikliği	384	33,1
Dersin notla değerlendirilmemesi	123	10,6
Okuttuğum dersin yetenek ve becerilerime uyg. olmaması	97	8,4
Diğer	38	3,3

* Katılımcılar birden fazla seçeneğe cevap vermişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin okuttukları seçmeli derslerle ilgili olarak yaşadıkları olumsuzluklara ait görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin okuttukları seçmeli derslerle ilgili olarak en çok yaşadıkları olumsuzluğun okuldaki araç/gereç/mekân eksikliği olduğu görülmektedir (%33,1). İkinci sırada belirtilen sorun “Okuttuğum dersin branşıma uygun olmaması” ifadesi olmuştur. Üçüncü sırada

“Dersin uygulamaya yönelik olması” ifadesi olmuştur (%11,8). “Dersin programından kaynaklanan sorunlar olması” ifadesi ise dördüncü sırada önemli bir sorun olarak gösterilmiştir (%11,7). “Dersin notla değerlendirilmemesi” ifadesi ise öğretmenler tarafından beşinci sırada bir sorun olarak değerlendirilmiştir (%10,6).

Araştırma kapsamında yabancı dil dersine giren öğretmenlerin branşlara göre dağılımları Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19: Yabancı Dil Dersine Giren Öğretmenlerin Branşlara göre Dağılımları

Branşlar	f	%
Yabancı Dil	8	66,7
Bilgisayar	1	8,3
Sınıf Öğretmeni	3	25,0
Toplam	12	100

Tablo 19’da araştırmanın örneklemini doğrultusunda branşlar itibarıyla seçmeli dersler kapsamındaki Yabancı Dil derslerine giren öğretmenlerin dağılımları incelendiğinde, yabancı dil derslerine çoğunlukla yabancı dil öğretmenlerinin girdiği (%66,7); ikinci sırada ise sınıf öğretmenlerinin derse girdikleri görülmektedir (%25).

4.4. Öğretmenlerin Seçmeli Dersler Hakkındaki Olumsuzluklarla İlgili Görüşleri

Örnekleme kapsamındaki öğretmenlerin girmekte oldukları seçmeli derslerle ilgili olarak herhangi bir olumsuzluk yaşayıp yaşamadıklarıyla ilgili görüşleri Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20: Sınıf ve Branş Öğretmenlerinin Girmekte Oldukları Seçmeli Derslerle İlgili Olarak Herhangi Bir Olumsuzluk Yaşayıp Yaşamadıklarıyla İlgili Görüşleri

Öğretmen	Frekans / Yüzde	Evet Olumsuzluk Yaşıyorum	Kısmen Olumsuzluk Yaşıyorum	Hayır Olumsuzluk Yaşamıyorum	Toplam
Sınıf Öğretmeni	f	17	34	59	110
	%	15,4	30,8	53,6	100
Branş Öğretmeni	f	16	30	74	120
	%	13,3	25,0	60,7	100
Genel Toplam	f	33	64	133	230
	%	14,3	27,8	57,9	100

Tablo 20 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin %15,4'ü seçmeli derslerde olumsuzluk yaşadıklarını ifade etmektedirler. Bu diğer branş öğretmenlerinde % 13,3 olarak bulunmuştur.

Öğretmenlerin seçmeli derslerle ilgili olarak yaşanan olumsuzlukların sebepleriyle ilgili görüşleri Tablo 21'de verilmiştir.

4.5. Okul Müdürlerinin Seçmeli Dersler Hakkındaki Olumsuzluklarla İlgili Görüşleri

Okul müdürlerinin seçmeli derslerle ilgili olarak okullarında herhangi bir olumsuzluk yaşayıp yaşamadıklarıyla ilgili görüşleri Tablo 21'de verilmiştir.

Tablo 21: Okul Müdürlerinin Seçmeli Derslerle İlgili Olarak Okullarında Herhangi Bir Olumsuzluk Yaşayıp Yaşamadıklarıyla İlgili Görüşleri

Katılım Durumu	Okul Müdürü	
	f	%
Evet	-	-
Kısmen	5	33,3
Hayır	10	66,7
Toplam	15	100

Tablo 21'e göre okul müdürlerinin okullarında seçmeli derslerle ilgili olarak herhangi bir olumsuzluk yaşayıp yaşamadıklarına dair görüşleri incelendiğinde; Tablodan da anlaşıldığı gibi seçmeli derslerde olumsuzluk yaşayan okul müdürü bulunmamaktadır. Okul müdürlerinin %66,7 si "Hayır" diyerek seçmeli dersler konusunda sorun yaşamadıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu durum yönetici pozisyonlarından kaynaklanabilmektedir. Okul müdürleri seçmeli derslerle ilgili olarak yaşanan olumsuzluklar konusunda öğretmenlerden daha farklı düşündükleri görülmektedir.

Okul müdürlerine göre okullarda seçmeli derslerle ilgili olarak yaşanan olumsuzlukların sebeplerinin dağılımı Tablo 22'de verilmiştir.

Tablo 22: Okul Müdürlerinin Seçmeli Derslerle İlgili Olarak Okullarında Yaşanan Olumsuzlukların Sebepleriyle İlgili Görüşleri

İfadeler	f	%
Okuttukları seçmeli derslerin branşlarına uygun olmaması	62	20,1
Dersin uygulamaya yönelik olması	27	8,7
Dersin programından kaynaklanan sorunlar olması	18	5,8
Öğretmenlerin derse zorunlu olarak girmeleri	22	7,1
Ders öncesi hazırlıkların uzun sürmesi	6	1,9
Okuldaki araç/gereç/mekân eksikliği	86	27,8
Dersin notla değerlendirilmemesi	29	9,4
Seçmeli derslerde görev almak isteyen öğretmen fazlalığı	5	1,6
Diğer	5	1,6

* Katılımcılar birden fazla seçeneğe cevap vermişlerdir.

Tablo 22'ye göre; okul müdürlerinin okullarda seçmeli derslerle ilgili olarak yaşanan olumsuzluklar konusundaki görüşleri incelendiğinde; okul müdürlerine göre seçmeli derslerle ilgili olarak en önemli sorun “Okuldaki araç/gereç/mekân eksikliği” ifadesiyle ilgilidir. Okul müdürleri de öğretmenler gibi en önemli sebep olarak bu maddeyi görmektedirler. Okul müdürleri tarafından ikinci sırada dile getirilen sorun “Öğretmenlerin okuttukları seçmeli derslerin branşlarına uygun olmamasıdır (%20,1). “Dersin notla değerlendirilmemesi” ifadesi okul müdürleri tarafından % 9,4 lük bir oranla üçüncü sırada sorun olarak görülmektedir.

4.6. Öğretmen ve Okul Müdürlerinin İlköğretim Okullarında Seçilemeyen Dersler Hakkındaki Görüşlerine Ait Bulgular ve Yorumlar

Öğretmen ve okul müdürlerinin okullarının fiziki koşulları nedeniyle açamadıkları seçmeli derslerle ilgili görüşleri Tablo 23'te verilmiştir.

Tablo 23: Öğretmen ve Okul Müdürlerinin Okullarının Fiziksel Koşulları Nedeniyle Açamadıkları Seçmeli Derslerle İlgili Görüşleri

İfadeler	Öğretmen		Okul Müdürü	
	f	%	f	%
Evet	56	24,4	2	13,3
Hayır	174	75,6	13	86,7
Toplam	230	100,0	15	100,0

Tablo 23'te öğretmen ve okul müdürlerinin okullarında fiziki koşullar nedeniyle açamadıkları dersler hakkındaki görüşlerinin dağılımı incelendiğinde;

Öğretmenlerin %24,4'ü, okul müdürlerinin ise %13,3'ü okullarının fiziki koşulları nedeniyle açamadıkları dersler olduğunu ifade etmişlerdir. “Hayır” diyen öğretmenlerin oranı %75,6 iken, okul müdürlerinin oranı ise %86,7 olmuştur.

Öğretmen ve okul müdürlerinin okullarında farklı seçmeli derslerin açılmamasının sebepleriyle ilgili görüşleri Tablo 24’te verilmiştir.

Tablo 24: Öğretmen ve Okul Müdürlerinin Okullarında Farklı Seçmeli Derslerin Açılmamasının Sebepleriyle İlgili Görüşleri

İfadeler	Öğretmen		Okul Müdürü	
	f	%	f	%
İlgili branş öğretmenin olmaması	320	27,6	126	40,8
Okulun fiziki şartlarının yetersiz olması	391	33,7	122	39,5
Okulun öğrenci mevcudunun kalabalık olması	82	7,1	17	5,5
Çevre şartları	200	17,2	40	12,9
Sınıfların kalabalık olması	98	8,4	16	5,2
Okuldaki araç/gereç/mekân eksikliği	396	34,1	115	37,2
Kapasiteli öğretmene sahip olamamak	192	16,5	77	24,9
Öğrenci ve velilerden istek gelmemesi	100	8,6	29	9,4
Diğer	19	1,6	4	1,3

(katılımcılar birden fazla seçeneği işaretlemişlerdir).

Tablo 24’e göre öğretmen ve okul müdürlerine göre okullarda farklı seçmeli derslerin açılmamasının sebeplerine ilişkin görüşler incelendiğinde; öğretmenlere göre ilk sebebin %34,1’lik bir oranla okuldaki araç, gereç ve mekân eksikliği olduğu görülmektedir. İkinci sebebin ise, %33,7’lik bir oranla “okulun fiziki şartlarının yetersiz olması” gelmektedir. Üçüncü sırada ise, ilgili branş öğretmenin olmamasıdır.

Okul müdürlerine göre okullarında farklı seçmeli ders açılmamasının sebeplerinden en önemlisi ilgili branş öğretmenin olmamasıdır (%40,8). İkinci sebebi ise, öğretmenlerde olduğu gibi “okulun fiziki şartlarının yetersiz olması” gelmektedir (%39,5). Okul müdürlerine göre üçüncü sırada ise “okuldaki araç, gereç, mekân eksikliği” belirtilmiştir (%37,2).

4.7. İlköğretim Okullarında Seçmeli Derslere Girecek Öğretmenlerin Nasıl Tespit Edildiğine Dair Bulgu ve Yorumlar

Öğretmen ve okul müdürlerine yöneltilen, öğretmenler kurulunda belirlenen seçmeli derslere girecek öğretmenlerin tespitinde hangi kriterler göz önünde bulundurulmaktadır? Sorusuna verdikleri cevapların dağılımı Tablo 25’te verilmiştir.

Tablo 25: Öğretmen ve Okul Müdürlerinin Öğretmenler Kurulunda Belirlenen Seçmeli Derslere Girecek Öğretmenlerin Tespitinde Göz Önünde Bulundurulan Kriterlerle İlgili Görüşleri

Ölçütler	Öğretmen		Okul Müdürü	
	f	%	f	%
Branşın uygunluğuna	173	46,1	14	48,2
Kıdeme	24	6,4	1	3,4
Haftalık ders yükü	104	27,7	8	27,5
Hizmet içi eğitim alması	69	18,4	6	20,6
Diğer	5	1,3	0	0

(ifadeler öğretmenler ve okul müdürleri tarafından birden fazla seçilmiştir).

Tablo 25’e göre araştırmaya katılan öğretmen ve okul müdürlerinin öğretmenler kurulunda belirlenen seçmeli dersler girecek öğretmenlerin tespitinde hangi kriterlerin göz önünde bulundurulduğuna ilişkin görüşleri incelendiğinde; “branşın uygunluğuna” faktörünün öğretmenler tarafından %46,1 ile benimsenirken, okul müdürlerinin bu ifadeye katılımı %48,2’dir. “Haftalık ders yükü” faktörünün öğretmenler tarafından %27,7 ve okul müdürleri tarafından %27,5 ile ikinci sırada benimsendiği görülmektedir. Öğretmenlerin haftalık ders yükünün okullarda seçmeli derslerin seçilmesinde önemli rol oynadığı ve bazı branş öğretmenlerinin zorunlu derslerin yoğunluğundan dolayı seçmeli derslere girememelerine sebep olduğu söylenebilir.

4.8. Öğretmenlerin Seçmeli Derslerle İlgili Hizmet İçi Eğitime Katılmalarına Ait Bulgular ve Yorumlar

Öğretmenlerin okutmakta oldukları seçmeli derslerle ilgili herhangi bir hizmet içi eğitime katılma oranlarına ait bilgiler Tablo 26’da verilmiştir.

Tablo 26: Öğretmenlerin Okutmakta Oldukları Seçmeli Derslerle İlgili Hizmet İçi Eğitime Katılma Oranları

Katılım	f	%
Katılan	5	2,2
Katılmayan	225	97,8
Toplam	230	100,0

Tablo 26'ya göre öğretmenlerin %2,2'sinin hizmet içi eğitime katıldıkları, %97,8'inin hizmet içi kurslara katılmadıkları görülmektedir. Öğretmenlerin hizmet içi kurslara katılımının az olması bu tür kursların yaygınlaştırılmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Sınıf ve branş öğretmenlerinin girmekte oldukları seçmeli derslerle ilgili olarak hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının dağılımı Tablo 27'de verilmiştir.

Tablo 27: Öğretmenlerin Girmekte Oldukları Seçmeli Derslerle İlgili Hizmet İçi Eğitim İhtiyaçlarıyla İlgili Görüşleri

Branşlar	Frekans/Yüzde	Evet İhtiyaç duyuyorum	Hayır İhtiyaç duymuyorum	Toplam
Sınıf Öğretm.	f	44	66	110
	%	40	60	100
Türkçe	f	7	13	20
	%	35	65	100
Matematik	f	2	10	12
	%	16,7	83,3	100
Fen	f	6	11	17
	%	35,3	64,7	100
Sosyal Bil.	f	7	6	13
	%	53,8	46,2	100
İngilizce	f	2	9	11
	%	18,2	81,8	100
Tek. ve Tas.	f	1	4	5
	%	20	80	100
Müzik	f	4	6	10
	%	40	60	100
Beden Eğit.	f	3	2	5
	%	60	40	100
Görsel san.	f	2	10	12
	%	16,7	83,3	100
Din Kültürü	f	2	4	6
	%	33,3	66,7	100
Bilgisayar	f	1	6	7
	%	14,3	85,7	100
Okul Öncesi	f	0	2	2
	%	0	100	100
Genel Toplam	f	81	149	230
	%	35,2	64,8	100

Tablo 27'ye göre öğretmenlerin branşlar itibarıyla girmekte oldukları seçmeli derslerle ilgili olarak hizmet içi eğitim ihtiyacı duyup duymamalarıyla ilgili görüşleri incelendiğinde; öğretmenlerin %35,2'si böyle bir eğitime ihtiyaç duyduklarını, %64,8'i de hizmet içi eğitim kurslarına ihtiyaç duymadıklarını ifade etmişlerdir. Hizmeti içi eğitim almak isteyen öğretmenlerin branşların başında sosyal bilgiler öğretmenleriyle, sınıf öğretmenleri gelmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin %53,8'i ve sınıf öğretmenlerinin %40'ı hizmet içi eğitime ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Bazı branş öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının düşük oranda olduğu görülmektedir.

4.9. Öğretmen ve Okul Müdürlerinin Seçmeli Derslerin Hangi Sınıf Düzeyinde Başlatılmasıyla İlgili Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Öğretmen ve okul müdürlerinin “Seçmeli derslerin okutulmamasını düşündüğünüz sınıf düzeyi var mı?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı Tablo 28’de verilmiştir.

Tablo 28: Seçmeli Derslerin verilmeye Başlanmasını Düşündükleri Sınıf Düzeyi ile İlgili Öğretmen ve Okul Müdürü Görüşleri

Sınıf Düzeyi	Öğretmen		Okul Müdürü	
	f	%	f	%
Birinci sınıf	10	4,3	-	-
İkinci sınıf	11	4,8	-	-
Üçünü sınıf	25	10,9	-	-
Dördüncü sınıf	46	20,0	4	26,7
Beşinci sınıf	15	6,5	1	6,7
Altıncı sınıf	18	7,8	2	13,3
Yedinci sınıf	1	0,4	-	-
Sekizinci sınıf	-	-	-	-
Tüm Sınıflar	104	45,2	8	53,3
Toplam	230	100	15	100

Tablo 28’den de anlaşıldığı gibi, seçmeli derslerin verilmeye başlanması için en uygun sınıf düzeyi; öğretmenler ve okul müdürlerine göre tüm sınıflarda verilmesidir. Öğretmenler %45,2, okul müdürleri ise %53,3 oranında seçmeli derslerin tüm sınıflarda verilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. İkinci sırada ise dördüncü sınıf düzeyi belirtilmiştir.

4.10. Öğretmenlerin Seçmeli Derslerin Daha İyi İşlenmesine Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin seçmeli derslerin daha iyi işlenmesine yönelik görüşlerinin dağılımı Tablo 29’ da verilmiştir.

Tablo 29: Öğretmenlerin Seçmeli Derslerin Daha İyi İşlenmesine Yönelik Görüşleri

Faktörler	Öğretmen	
	f	%
Seçmeli derslere giren öğretmenlerin yeterliliklerini geliştirmek	28	16,2
Okulun imkânlarını geliştirmek	47	27,3
Seçmeli derslerin programlarını geliştirmek	43	25
Çevrenin imkânlarını geliştirmek	41	23,8
Seçmeli derslerin notla değerlendirilmesi	17	9,8
Diğer	6	3,4

* Katılımcılar birden fazla seçeneğe cevap vermişlerdir.

Tablo 29'a göre; % 27,3'lük oran ile en çok seçilen faktör "okul imkanlarını geliştirmek" olmuştur. En az seçilen seçenek ise diğer seçeneği olmasına rağmen bu faktörün ne olduğu belirtilmemiştir. Diğer seçenek ise seçmeli derslerin notla değerlendirilmesi seçeneğidir. Okulun fiziksel şartları seçmeli dersler için önemli bir faktör olmuştur.

4.11. Seçmeli Derslerin Öğretmen ve Yönetici Görüşlerine Göre Değerlendirilmesinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Seçmeli derslerin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesinin aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine ilişkin veriler Tablo 30'da verilmiştir.

Tablo 30: Seçmeli Derslerin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Anket Maddeleri	$\bar{X}$	SS
1 Seçmeli dersler öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkarmaktadır.	2,37	,91
2 Seçmeli dersler öğrencilerin ilgisini çekmektedir.	2,41	,99
3 Seçmeli dersler için ayrılan ders saatleri yeterlidir.	2,90	1,01
4 Seçmeli ders sayısı artırılmalıdır.	2,45	1,13
5 Öğrenciler seçmeli dersleri zorunlu dersler kadar ciddiye almaktadır.	3,23	1,14
6 Seçmeli dersler verimli yürütülmektedir.	2,99	,99
7 Seçmeli derslerde yeterince uygulama/etkinlik yapılmaktadır.	2,96	1,01
8 Seçmeli derslerde öğrencilerin ön yeterliliğine dikkat edilmektedir	2,91	1,11
9 Öğretmenler dersleri takviye etmek için seçmeli dersler kullanmaktadır	2,73	1,08
10 Seçmeli dersler öğrencilerinin akademik hayatı içinde zemin sağlar	2,66	1,01

Tablo 30 devam								
11	Öğrenciler seçmeli derslerle ilgili kaynaklara kolaylıkla ulaşabilmektedir	2,96	1,06					
12	Seçmeli dersler öğrencilerin meslek seçimlerine katkıda bulunmaktadır	2,71	1,04					
13	Seçmeli dersler hakkında öğrenciler bilgilendirilmektedir.	2,94	1,08					
14	Seçmeli dersler hakkında veliler bilgilendirilmektedir.	3,27	1,15					
15	Seçmeli dersleri öğrenciler önemsemektedir.	2,93	1,07					
16	Seçmeli dersler öğrencilerin bireysel farklılıklarını desteklemektedir.	2,71	,97					
17	Seçmeli dersler öğrencilerin zihinsel gelişimlerini sağlamaktadır.	2,57	,95					
18	Seçmeli dersler öğrencilerin duyuşsal gelişimine katkıda bulunmaktadır.	2,58	,91					
19	Seçmeli dersler öğrenciler arasındaki iş birliğini artırmaktadır.	2,50	,99					
20	Seçmeli dersler öğrencilerin öz disiplin anlayışı geliştirmelerine katkı sağlamaktadır	2,57	,97					
21	Seçmeli dersler öğrencilerin öz güvenlerini artırmaktadır.	2,57	,98					
22	Veliler seçmeli ders hakkında bilinçlidir	3,38	1,11					
23	Birinci kademedeki görev yapan sınıf öğretmenleri hangi seçmeli dersi okutacaklarına kendileri karar verebilmelidir	2,31	1,14					
24	Seçmeli dersler okul yöneticileri tarafından ciddiye alınmaktadır.	2,73	,99					
25	Seçmeli derslerle ilgili olarak etkinlikler/yarışmalar düzenlenmektedir.	3,23	1,10					
26	Seçmeli dersler öğrencilerin ilgili bir alanda uzmanlaşma sağlamaktadır.	2,76	1,05					
27	Seçmeli derslerde daha çok teorik bilgi verilmektedir.	2,81	1,02					
28	Seçmeli derslerin program içerikleri günceldir.	2,85	,94					
29	Öğrenciler istemedikleri seçmeli dersleri almak zorunda kalmaktadır.	2,39	1,07					

Seçmeli derslerin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesinin standart sapma ve aritmetik ortalama değerleri tablosu incelendiğinde Tablo 31’ de açıklandığı gibi bir dağılım gözlenmiştir.

Tablo 31: Öğretmenlerin Anket Maddelerine verdikleri Cevapların Dağılımı

Seçenekler	Sınırlar	Maddeler
Hiç katılmıyorum	1,00-1,79	-
Az katılıyorum	1,80-2,59	1,2,4,17,18,19,20,21,23,29
Orta düzeyde katılıyorum	2,60-3,39	3,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,22,24,25,26,27,28
Oldukça katılıyorum	3,40-4,19	-
Tamamen katılıyorum	4,20-5,00	-

Tablo 31 incelendiğinde öğretmen görüşlerinin 1,2,4,17,18,19,20,21,23,29. maddelerinin “az katılıyorum” düzeyinde; 3,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,22,24,25, 26,27,28. maddelerinin ise “orta düzeyde katılıyorum” şeklinde benimsendiği görülmektedir. Yine tablodan anlaşıldığı gibi en yüksek ortalama değere “*veliler seçmeli ders hakkında bilinçlidir*” anket maddesi olmuştur ($\bar{X}=3,38$). Bu maddeye katılma düzeyinin yüksek çıkması velilerin ders seçiminin öğretmenler tarafından beğenildiğini ve velilerin de öğrencilerine gerçekten fayda sağlayacak dersi seçtiklerinin göstergesi olabilir. Tabloda en düşük ortalama sahip olan madde ise “*Birinci kademedeki görev yapan sınıf öğretmenleri hangi seçmeli dersi okutacaklarına kendileri karar verebilmelidir*” maddesi olmuştur ($\bar{X}=2,31$). “*Öğrenciler seçmeli dersleri zorunlu dersler kadar ciddiye almaktadır*” anket maddesine öğretmenler $X=3,23$ lük bir ortalama ile orta düzeyde katılmışlardır. Bu seçmeli derslerin öneminin, öğrenciler tarafından anlaşılmış olması sebep olabilir. Ayrıca ortalamalara genel olarak bakıldığında öğretmenler hiçbir maddeye uç değerlerde bulunan yani “*tamamen katılıyorum*” veya “*hiç katılmıyorum*” şeklinde görüş belirtmemiştir.

Seçmeli derslerin yönetici görüşlerine göre değerlendirilmesine ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 32’ de verilmiştir.

Tablo 32: Yönetici Görüşlerine Göre Seçmeli Derslerin Değerlendirilmesine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Anket Maddeleri	$\bar{X}$	SS
1 Seçmeli dersler öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkarmaktadır	2,23	,88
2 Seçmeli dersler öğrencilerin ilgisini çekmektedir	2,33	,90
3 Seçmeli dersler için ayrılan ders saatleri yeterlidir	3,27	1,10
4 Seçmeli ders sayısı artırılmalıdır	2,80	1,21
5 Öğrenciler seçmeli dersleri zorunlu dersler kadar ciddiye almaktadır	3,40	,99
6 Seçmeli dersler verimli yürütülmektedir.	3,20	,94
7 Seçmeli derslerde yeterince uygulama/etkinlik yapılmaktadır	3,27	,70
8 Seçmeli derslerde öğrencilerin ön yeterliliğine dikkat edilmektedir	3,07	,80
9 Öğretmenler dersleri tak. etmek için seçmeli dersler kullanmaktadır	2,93	1,10
10 Seçmeli dersler öğrencilerinin akademik hayatı içinde zemin sağlar	2,20	,68

Tablo 32 devam		
11	Öğrenciler seçmeli derslerle ilgili kay. kolaylıkla ulaşabilmektedir	2,87 ,83
12	Seçmeli dersler öğrencilerin meslek seç. katkıda bulunmaktadır	2,60 ,91
13	Seçmeli dersler hakkında öğrenciler bilgilendirilmektedir	2,73 ,80
14	Seçmeli dersler hakkında veliler bilgilendirilmektedir	3,73 ,80
15	Seçmeli dersleri öğrenciler önemsemektedir	3,13 1,06
16	Seçmeli dersler öğrencilerin bireysel farklılıklarını desteklemektedir	2,67 ,62
17	Seçmeli dersler öğrencilerin zihinsel gelişimlerini sağlamaktadır	2,33 ,82
18	Seçmeli dersler öğrencilerin duy. gelişimine katkıda bulunmaktadır	2,67 1,05
19	Seçmeli dersler öğrenciler arasındaki iş birliğini artırmaktadır.	2,47 ,92
20	Seçmeli dersler öğren. öz disiplin anlayışına katkı sağlamaktadır	2,60 ,74
21	Seçmeli dersler öğrencilerin öz güvenlerini artırmaktadır.	2,47 ,74
22	veliler seçmeli ders hakkında bilinçlidir	3,80 1,15
23	Birinci kademedeki görev yapan sınıf öğretmenleri hangi seçmeli dersi okutacaklarına kendileri karar verebilmelidir	1,53 ,83
24	Seçmeli dersler okul yöneticileri tarafından ciddiye alınmaktadır.	2,60 ,83
25	Seçmeli dersle. ilgili olarak etkinlikler/yarışmalar düzenlenmektedir.	3,40 ,91
26	Seçmeli d. öğrencilerin ilgilendikleri alanda uzman. sağlamaktadır.	2,87 1,13
27	Seçmeli derslerde daha çok teorik bilgi verilmektedir.	2,66 1,05
28	Seçmeli derslerin program içerikleri günceldir.	2,73 1,10
29	Öğrenciler istemedikleri seçmeli ders. almak zorunda kalmaktadır.	2,46 1,13

Seçmeli derslerin yönetici görüşlerine göre değerlendirilmesinin standart sapma ve aritmetik ortalama değerleri Tablosu incelendiğinde Tablo 33’ de verildiği gibi bir dağılım gözlenmiştir.

Tablo 33: Yöneticilerin Anket Maddelerine verdikleri Cevapların Dağılımı

Seçenekler	Sınırlar	Maddeler
Hiç katılmıyorum	1,00-1,79	23
Az katılıyorum	1,80-2,59	1,2,10,17,19,21,29
Orta düzeyde katılıyorum	2,60-3,39	3,4,6,7,8,9,11,12,13,15,16,18,20,24,26,27,28,
Oldukça katılıyorum	3,40-4,19	5,14,22,25,
Tamamen katılıyorum	4,20-5,00	-

Yöneticilere yönelik yapılan seçmeli derslerin değerlendirilmesi anketinde yöneticiler maddelerin büyük çoğunluğuna orta düzeyde katılmışlardır. Örneğin

Seçmeli dersler için ayrılan ders saatleri yeterlidir. Görüşüne yöneticiler 3,26 lık bir ortalama ile bu görüşü orta düzeyde kabul ettikleri görülmektedir. Tabloda dikkat çeken husus sadece “Birinci kademede görev yapan sınıf öğretmenleri hangi seçmeli dersi okutacaklarına kendileri karar verebilmelidir” ($\bar{X} = 1,56$) anket maddesinin “hiç katılmıyorum” şeklinde benimsenmesi olmuştur. Bu duruma okul müdürlerinin, ortak karar alınmasının daha yararlı olabileceği düşüncesi etkili olmuş olabilir. Ayrıca Tablodan anlaşılabileceği üzere tamamen katılıyorum şeklinde seçilen anket maddesi hiç olmamıştır. Bu durum görüşlerin genelde orta düzeyde seçilmek istenmesinin bir sonucu olabilmektedir. Çünkü seçmeli dersler bir zorunlu ders gibi etkili olamamaktadır. Ortalamalara dikkat edildiğinde en yüksek ortalamanın 3,80’lik bir ortalama ile “veliler seçmeli ders hakkında bilinçlidir” anket maddesi olduğu göze çarpmaktadır. Velilerin; öğrencileri için faydalı olduklarını düşündükleri dersi seçebildiklerinin de bir göstergesidir denilebilir.

4.12. Seçmeli Derslerin Değerlendirilmesinde Öğretmen Görüşlerinin Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırılması

Öğretmenlerin seçmeli derslere yönelik görüşlerinin cinsiyet değişkeni açısından karşılaştırıldığı Bağımsız Gruplar t Testi sonucu Tablo 34’te verilmiştir.

Tablo 34: Seçmeli Derslerin Değerlendirilmesinde Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	ss	Levene		sd	t	P	η^2
				F	P				
Madde 1: Seçmeli dersler öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkarmaktadır.									
Kadın	119	2,36	,81	5,41	,21	228	,003	,997	0,00004
Erkek	111	2,36	1,09						
Madde 2: Seçmeli dersler öğrencilerin ilgisini çekmektedir.									
Kadın	119	2,34	,97	,003	,953	228	-1,084	,280	0,005
Erkek	111	2,48	1,07						
Madde 3: Seçmeli dersler için ayrılan ders saatleri yeterlidir.									
Kadın	119	2,96	,96	3,03	,083	228	,964	,336	0,004
Erkek	111	2,83	1,05						
Madde 4: Seçmeli ders sayısı artırılmalıdır.									
Kadın	119	2,47	1,03	4,15	,043	228	-	-	0,0006
Erkek	111	2,42	1,23						
Madde 5: Öğrenciler seçmeli dersleri zorunlu dersler kadar ciddiye almaktadır.									
Kadın	119	3,12	1,10	2,99	,086	228	-1,438	,152	0,008
Erkek	111	3,34	1,17						
Madde 6: Seçmeli dersler verimli yürütülmektedir.									
Kadın	119	2,94	,876	5,60	,019	228	-	-	0,002
Erkek	111	3,03	1,09						
Madde 7: Seçmeli derslerde yeterince uygulama/etkinlik yapılmaktadır.									
Kadın	119	2,94	,946	2,06	,152	228	-,175	,861	0,0001
Erkek	111	2,97	1,08						
Madde 8: Seçmeli derslerde öğrencilerin ön yeterliliğine dikkat edilmektedir									
Kadın	119	2,84	1,08	,022	,89	228	-,864	,398	0,003
Erkek	111	2,97	1,15						
Madde 9: Öğretmenler dersleri takviye etmek için seçmeli dersler kullanmaktadır									
Kadın	119	2,77	1,08	,09	,762	228	,555	,580	0,001
Erkek	111	2,69	1,08						
Madde 10: Seçmeli dersler öğrencilerinin akademik hayatı içinde zemin sağlar									
Kadın	119	2,56	,962	1,36	,244	228	-1,519	,130	0,01
Erkek	111	2,76	1,06						

Tablo 34 devam									
Madde:11 : Öğrenciler seçmeli derslerle ilgili kaynaklara kolaylıkla ulaşabilmektedir.									
Kadın	119	2,98	1,02	1,50	,221	228	,330	,741	0,0005
Erkek	111	2,93	1,11						
Madde:12: Seçmeli dersler öğrencilerin meslek seçimlerine katkıda bulunmaktadır									
Kadın	119	2,73	,997	2,23	,136	228	,338	,736	0,0005
Erkek	111	2,68	1,09						
Madde:13: Seçmeli dersler hakkında öğrenciler bilgilendirilmektedir.									
Kadın	119	2,94	1,01	1,62	,204	228	,152	,880	0,0001
Erkek	111	2,92	1,14						
Madde:14: Seçmeli dersler hakkında veliler bilgilendirilmektedir.									
Kadın	119	3,21	1,14	,128	,721	228	-,750	,454	0,002
Erkek	111	3,32	1,16						
Madde:15: Seçmeli dersleri öğrenciler önemsemektedir.									
Kadın	119	2,95	1,02	1,09	,296	228	,339	,735	0,004
Erkek	111	2,90	1,13						
Madde:16: Seçmeli dersler öğrencilerin bireysel farklılıklarını desteklemektedir.									
Kadın	119	2,69	,97	,012	,914	228	-,180	,857	0,0001
Erkek	111	2,72	,97						
Madde:17: Seçmeli dersler öğrencilerin zihinsel gelişimlerini sağlamaktadır.									
Kadın	119	2,56	,91	,584	,445	228	-,179	,858	0,0001
Erkek	111	2,58	,99						
Madde 18: Seçmeli dersler öğrencilerin duyuşsal gelişimine katkıda bulunmaktadır.									
Kadın	119	2,60	,89	,208	,649	228	,386	,700	0,0006
Erkek	111	2,55	,93						
Madde 19: Seçmeli dersler öğrenciler arasındaki iş birliğini artırmaktadır.									
Kadın	119	2,45	1,07	,178	,673	228	-,659	,511	0,002
Erkek	111	2,54	,98						
Madde 20: Seçmeli dersler öğrencilerin özdisiplin anlayı. geliştirmelerine katkı sağlamaktadır									
Kadın	119	2,52	,96	,051	,821	228	-,648	,518	0,002
Erkek	111	2,61	,98						
Madde 21: Seçmeli dersler öğrencilerin öz güvenlerini artırmaktadır.									
Kadın	119	2,66	,94	1,01	,315	228	1,584	,115	0,01
Erkek	111	2,45	1,01						
Madde 22: veliler seçmeli ders hakkında bilinçlidir.									
Kadın	119	3,39	1,01	5,73	,017	228	-	-	0,0002
Erkek	111	3,36	1,23						
Madde 23: 1. kademede görev yapan sınıf öğr. hangi seçmeli d. okutacak. kendileri karar verebilmelidir.									
Kadın	119	2,29	1,11	,109	,742	228	-,261	,794	0,0002
Erkek	111	2,33	1,16						
Madde 24: Seçmeli dersler okul yöneticileri tarafından ciddiye alınmaktadır.									
Kadın	119	2,74	,96	1,90	,170	228	,276	,783	0,0003
Erkek	111	2,71	1,02						
Madde 25: Seçmeli derslerle ilgili olarak etkinlikler/yarışmalar düzenlenmektedir.									
Kadın	119	3,28	1,09	,216	,643	228	,849	,397	0,003
Erkek	111	3,16	1,11						
Madde 26: Seç. ders. öğrencilerin ilgilendikleri bir alanda uzmanl. sağlamaktadır.									
Kadın	119	2,79	1,01	1,17	,281	228	,560	,576	0,001
Erkek	111	2,72	1,08						
Madde 27: Seçmeli derslerde daha çok teorik bilgi verilmektedir.									
Kadın	119	2,84	1,03	,003	,953	228	,480	,632	0,001
Erkek	111	2,78	1,02						
Madde 28: Seçmeli derslerin program içerikleri günceldir.									
Kadın	119	2,87	,91	1,88	,171	228	,361	,719	0,0006
Erkek	111	2,82	,98						
Madde 29: Öğrenciler istemedikleri seçmeli dersleri almak zorunda kalmaktadır.									
Kadın	119	2,43	1,02	,204	,652	228	,733	,464	0,002
Erkek	111	2,33	1,12						

Öğretmen görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlılık düzeyi araştırılmaya çalışıldığı Tablo 34 incelendiğinde herhangi bir anlamlı farklılık gözlenmemiştir. Eta

kare değerleri de Tabloda verildiği gibi çok küçük çıkmıştır. ($\eta^2 \leq .01$) “Seçmeli ders sayısı artırılmalıdır” ($t(228)=.370$ $P<.05$), “Seçmeli dersler verimli yürütülmektedir” ($t(228)=.467$ $P<.05$), “veliler seçmeli ders hakkında bilinçlidir” ($t(228)=.223$ $P<.05$) anket maddelerinde levene testine baktığımızda dağılımın homojen olmadığı görülmektedir ($p \leq .05$). Bu yüzden bu anket maddelerinde Mann Witney U analizi yapılmıştır. Mann Witney U analizinin sonuçları Tablo 35’te belirtilmiştir.

Tablo 35: Mann Witney U Testi Sonuçları

	N	Sıra Ort.	Sıra top.	U	p
Madde 4: Seçmeli ders sayısı artırılmalıdır.					
Kadın	119	119,01	14162,5	6186	,389
Erkek	111	111,73	12402,5		
Madde 6: Seçmeli dersler verimli yürütülmektedir.					
Kadın	119	112,5	13397,0	6257	,462
Erkek	111	118,6	13168,0		
Madde 22: veliler seçmeli ders hakkında bilinçlidir.					
Kadın	119	115,5	13745,5	6603	,998
Erkek	111	115,4	12819,5		

Öğretmen görüşlerinin cinsiyete göre anlamlılık düzeyi araştırılmaya çalışıldığı Mann Whitney U testi sonucuna göre cinsiyet açısından anlamlı fark gözlenmemiştir. “Seçmeli ders sayısı artırılmalıdır”. ($U=6186$, $p>.05$). “Seçmeli dersler verimli yürütülmektedir” ($U=6257$, $p>.05$) “veliler seçmeli ders hakkında bilinçlidir” ($U=6603$, $p>.05$) şeklinde bir bulgu gözlenmiştir.

Araştırmada incelenen bir diğer bağımsız değişken olan okulun bulunduğu il açısından da öğretmen görüşleri karşılaştırılmış ve Tablo 36’daki sonuçlar gözlenmiştir.

Tablo 36: Seçmeli Derslerin Değerlendirilmesinde Öğretmen Görüşlerinin İl Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

	N	$\bar{X}$	SS	Levene		sd	t	P	η^2
				F	P				
Madde 1: Seçmeli dersler öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkarmaktadır.									
Elazığ	75	2,48	,905	,466	,495	228	1,28	,201	0,007
Bingöl	155	2,32	,909						
Madde 2: Seçmeli dersler öğrencilerin ilgisini çekmektedir.									
Elazığ	75	2,30	,955	1,03	,309	228	-1,27	,204	0,007
Bingöl	155	2,47	1,008						
Madde 3: Seçmeli dersler için ayrılan ders saatleri yeterlidir.									
Elazığ	75	2,76	1,05	3,23	,073	228	-1,51	,132	0,01
Bingöl	155	2,98	,986						
Madde 4: Seçmeli ders sayısı artırılmalıdır.									
Elazığ	75	2,62	1,26	3,43	,065	228	1,62	,105	0,01
Bingöl	155	2,36	1,06						

Tablo 36 devam									
Madde 5: Öğrenciler seçmeli dersleri zorunlu dersler kadar ciddiye almaktadır.									
Elazığ	75	3,25	1,14	,000	,987	228	,211	,833	0,0002
Bingöl	155	3,22	1,15						
Madde:6: Seçmeli dersler verimli yürütülmektedir.									
Elazığ	75	3,07	1,03	,368	,352	228	,852	,395	0,003
Bingöl	155	2,95	,965						
Madde:7: Seçmeli derslerde yeterince uygulama/etkinlik yapılmaktadır.									
Elazığ	75	2,88	1,026	,005	,944	228	-,842	,401	0,003
Bingöl	155	3,00	1,006						
Madde:8: Seçmeli derslerde öğrencilerin ön yeterliliğine dikkat edilmektedir									
Elazığ	75	3,00	1,115	,001	,979	228	,866	,387	0,003
Bingöl	155	2,86	1,111						
Madde:9: Öğretmenler dersleri takviye etmek için seçmeli dersler kullanmaktadır									
Elazığ	75	2,92	1,15	,432	,512	228	1,81	,071	0,01
Bingöl	155	2,65	1,03						
Madde 10: Seçmeli dersler öğrencilerinin akademik hayatı içinde zemin sağlar									
Elazığ	75	2,84	1,02	,002	,963	228	1,87	,062	0,01
Bingöl	155	2,57	,999						
Madde:11 : Öğrenciler seçmeli derslerle ilgili kaynaklara kolaylıkla ulaşabilmektedir.									
Elazığ	75	3,17	1,09	,923	,338	228	2,13	,034	0,02
Bingöl	155	2,86	1,02						
Madde:12: Seçmeli dersler öğrencilerin meslek seçimlerine katkıda bulunmaktadır									
Elazığ	75	2,83	1,09	,815	,368	228	1,19	,232	0,006
Bingöl	155	2,65	1,01						
Madde:13: Seçmeli dersler hakkında öğrenciler bilgilendirilmektedir.									
Elazığ	75	3,04	1,01	2,59	,109	228	,985	,326	0,004
Bingöl	155	2,89	1,10						
Madde:14: Seçmeli dersler hakkında veliler bilgilendirilmektedir.									
Elazığ	75	3,37	1,11	,216	,642	228	,989	,324	0,004
Bingöl	155	3,21	1,17						
Madde:15: Seçmeli dersleri öğrenciler önemsemektedir.									
Elazığ	75	3,04	1,10	,145	,704	228	1,03	,302	0,004
Bingöl	155	3,88	1,05						
Madde:16: Seçmeli dersler öğrencilerin bireysel farklılıklarını desteklemektedir.									
Elazığ	75	2,80	1,01	,185	,668	228	,988	,324	0,004
Bingöl	155	2,66	,955						
Madde:17: Seçmeli dersler öğrencilerin zihinsel gelişimlerini sağlamaktadır.									
Elazığ	75	2,67	,949	,033	,857	228	1,02	,306	0,004
Bingöl	155	2,53	,955						
Madde 18: Seçmeli dersler öğrencilerin duyuşsal gelişimine katkıda bulunmaktadır.									
Elazığ	75	2,67	,890	,207	,650	228	,974	,331	0,003
Bingöl	155	2,54	,920						
Madde 19: Seçmeli dersler öğrenciler arasındaki iş birliğini artırmaktadır.									
Elazığ	75	2,59	,973	,000	,993	228	,963	,336	0,003
Bingöl	155	2,45	1,00						
Madde 20: Seçmeli der.öğrencilerin özdisiplin anlayı. gelişt. katkı sağlamaktadır									
Elazığ	75	2,75	,931	,914	,340	228	1,93	,054	0,01
Bingöl	155	2,48	,982						
Madde 21: Seçmeli dersler öğrencilerin öz güvenlerini artırmaktadır.									
Elazığ	75	2,61	,928	,591	,443	228	,516	,606	0,001
Bingöl	155	2,54	1,00						
Madde 22: veliler seçmeli ders hakkında bilinçlidir.									
Elazığ	75	3,57	1,00	2,90	,089	228	1,84	,066	0,01
Bingöl	155	3,28	1,16						
Madde 23: 1. kademedeki görev yapan sınıf öğretmenleri hangi seçmeli dersi okutacaklarına kendileri karar verebilmelidir.									

Tablo 36 devam									
Elazığ	75	2,01	1,05	3,57	,060	228	-2,82	,004	0,03
Bingöl	155	2,46	1,14						
Madde 24: Seçmeli dersler okul yöneticileri tarafından ciddiye alınmaktadır.									
Elazığ	75	2,88	,943	2,22	,138	228	1,59	,112	0,01
Bingöl	155	2,66	1,00						
Madde 25: Seçmeli derslerle ilgili olarak etkinlikler/yarışmalar düzenlenmektedir.									
Elazığ	75	3,61	1,06	,347	,556	228	3,81	,000	0,06
Bingöl	155	3,04	1,07						
Madde 26: Seç. ders. öğrencilerin ilgilendikleri bir alanda uzmanl. sağlamaktadır.									
Elazığ	75	2,88	1,13	2,52	,113	228	1,20	,232	0,006
Bingöl	155	2,70	1,00						
Madde 27: Seçmeli derslerde daha çok teorik bilgi verilmektedir.									
Elazığ	75	3,00	,944	6,65	,011	228	,000	,000	0,01
Bingöl	155	2,73	1,05						
Madde 28: Seçmeli derslerin program içerikleri günceldir.									
Elazığ	75	2,96	,964	,024	,876	228	1,20	,230	0,006
Bingöl	155	2,80	,935						
Madde 29: Öğrenciler istemedikleri seçmeli dersleri almak zorunda kalmaktadır.									
Elazığ	75	2,27	1,03	,317	,574	228	-1,18	,237	0,006
Bingöl	155	2,45	1,08						

Seçmeli derslerin değerlendirilmesinde öğretmen görüşlerinin okulların bulunduğu il değişkenine göre incelendiği bağımsız gruplar t testine göre Tablo 36 incelendiğinde; “1. kademe görev yapan sınıf öğretmenleri hangi seçmeli dersti okutacaklarına kendileri karar verebilmelidir”(t(228)=2,82, p<,05) ve “Seçmeli derslerle ilgili olarak etkinlikler/yarışmalar düzenlenmektedir”(t(228)=3,81, p<,05) anket maddelerinde öğretmen görüşlerinde anlamlı farklılık gözlenmiştir. Ayrıca anket maddelerinden “seçmeli derslerde daha çok teorik bilgi verilmektedir” maddesinde levene testine baktığımızda dağılımın homojen olmadığı görülmektedir (p=<,05). Bundan dolayı bu anket maddesinde Mann Witney U analizi uygulanmıştır.

Tablo 37: Seçmeli Derslerin Değerlendirilmesinde Öğretmen Görüşlerinin Okulların Bulunduğu İl Değişkenine Göre İncelendiği Mann Witney U Testi Sonuçları

	N	Sıra Ort.	Sıra top.	U	p
Madde 27: Seçmeli derslerde daha çok teorik bilgi verilmektedir.					
Elazığ	75	127,2	9546,0	4929,0	,04
Bingöl	155	109,8	17019,0		

Seçmeli dersler öğretmen görüşlerinin okulların bulunduğu il değişkenine göre incelendiği Mann witney U testine göre “Seçmeli derslerde daha çok teorik bilgi verilmektedir” (U=4929,0, p<,05) anket maddesinde anlamlı farklılık görülmüştür.

Araştırmanın bir diğer değişkeni olan okulun öğretim şekli değişkenine yönelik öğretmen görüşleri yapılan ANOVA analizi ile karşılaştırılmış ve çıkan sonuçlar Tablo 38’de verilmiştir.

Tablo 38: Seçmeli Derslerin Değerlendirmesinde Öğretmen Görüşlerinin Okulların Öğretim Şekli Değişkenine Göre Karşılaştırıldığı Anova Analizi Bulguları

	N	$\bar{X}$	Var. Kay.	Kar. Top.	Sd	Kar Ort.	F	p	η^2		
Madde 1: Seçmeli dersler öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkarmaktadır.											
Tekli	56	2,4464	G. arası	,514	2	,257	,309	,735	,002		
İkili	146	2,3356	G. içi	189,073	227	,833					
Yatılı	28	2,3929	Toplam	189,587	229						
Toplam	230	2,3696					Levene(F=,196, p=,822)				
Madde 2: Seçmeli dersler öğrencilerin ilgisini çekmektedir.											
Tekli	56	2,4107	G. arası	,107	2	,054	,054	,947	,0004		
İkili	146	2,4247	G. içi	225,653	227	,994					
Yatılı	28	2,3571	Toplam	225,761	229						
Toplam	230	2,4130					Levene(F=,001, p=,999)				
Madde 3: Seçmeli dersler için ayrılan ders saatleri yeterlidir.											
Tekli	56	2,8929	G. arası	,024	2	,012	,012	,989	,0001		
İkili	146	2,9041	G. içi	233,872	227	1,030					
Yatılı	28	2,9286	Toplam	233,896	229						
Toplam	230	2,9043					Levene(F=4,475, p=,012)				
Madde 4: Seçmeli ders sayısı artırılmalıdır.											
Tekli	56	2,5536	G. arası	,977	2	,489	,377	,686	,003		
İkili	146	2,4041	G. içi	293,997	227	1,295					
Yatılı	28	2,5000	Toplam	294,974	229						
Toplam	230	2,4522					Levene(F=3,915, p=,021)				
Madde 5: Öğrenciler seçmeli dersleri zorunlu dersler kadar ciddiye almaktadır.											
Tekli	56	3,2679	G. arası	,458	2	,229	,174	,840	,0015		
İkili	146	3,1986	G. içi	298,329	227	1,314					
Yatılı	28	3,3214	Toplam	298,787	229						
Toplam	230	3,2304					Levene(F=,200 , p=,819)				
Madde 6: Seçmeli dersler verimli yürütülmektedir.											
Tekli	56	3,1071	G. arası	1,324	2	,662	,678	,509	,006		
İkili	146	2,9315	G. içi	221,636	227	,976					
Yatılı	28	3,0357	Toplam	222,961	229						
Toplam	230	2,9870					Levene(F=,260, p=,771)				
Madde 7: Seçmeli derslerde yeterince uygulama/etkinlik yapılmaktadır.											
Tekli	56	2,8750	G. arası	,565	2	,283	,274	,760	,002		
İkili	146	2,9932	G. içi	234,082	227	1,031					
Yatılı	28	2,9643	Toplam	234,648	229						
Toplam	230	2,9609					Levene(F=,046 , p=,955)				
Madde 8: Seçmeli derslerde öğrencilerin ön yeterliliğine dikkat edilmektedir											
Tekli	56	2,9107	G. arası	,544	2	,272	,219	,804	,002		
İkili	146	2,8836	G. içi	282,538	227	1,245					
Yatılı	28	3,0357	Toplam	283,083	229						
Toplam	230	2,9087					Levene(F=3,831 , p=,023)				
Madde 9: Öğretmenler dersleri takviye etmek için seçmeli dersler kullanmaktadır											
Tekli	56	2,8036	G. arası	,513	2	,256	,217	,805	,002		
İkili	146	2,7260	G. içi	268,309	227	1,182					
Yatılı	28	2,6429	Toplam	268,822	229						
Toplam	230	2,7348					Levene(F=1,544 , p=,216)				
Madde 10: Seçmeli dersler öğrencilerinin akademik hayatı içinde zemin sağlar											
Tekli	56	2,8214	G. arası	1,946	2	,973	,946	,390	,008		
İkili	146	2,6027	G. içi	233,602	227	1,029					
Yatılı	28	2,6429	Toplam	235,548	229						
							Levene(F=3,249, p=,041)				

Tablo 38 devam

Toplam	230	2,6609					
Madde 11 : Öğrenciler seçmeli derslerle ilgili kaynaklara kolaylıkla ulaşabilmektedir.							
Tekli	56	3,0714	G. arası	3,692	2	1,846	
İkili	146	2,8699	G. içi	252,956	227	1,114	1,657 ,193 ,014
Yatılı	28	3,2143	Toplam	256,648	229	Levene(F=,431 , p=,651)	
Toplam	230	2,9609					
Madde 12: Seçmeli dersler öğrencilerin meslek seçimlerine katkıda bulunmaktadır							
Tekli	56	2,9107	G. arası	5,583	2	2,791	
İkili	146	2,8836	G. içi	241,900	227	1,066	2,620 ,075 ,02
Yatılı	28	3,0357	Toplam	247,483	229	Levene(F=,480 , p=,619)	
Toplam	230	2,9087				LSD(1-3)	
Madde 13: Seçmeli dersler hakkında öğrenciler bilgilendirilmektedir.							
Tekli	56	3,0357	G. arası	3,692	2	,617	,527 ,591 ,014
İkili	146	2,8836	G. içi	252,956	227	1,171	
Yatılı	28	3,0357	Toplam	256,648	229	Levene(F=,038 , p=,963)	
Toplam	230	2,9391					
Madde 14: Seçmeli dersler hakkında veliler bilgilendirilmektedir.							
Tekli	56	3,3929	G. arası	8,097	2	4,049	
İkili	146	3,1370	G. içi	296,725	227	1,307	3,097 ,047 ,003
Yatılı	28	3,6786	Toplam	304,822	229	Levene(F=,492 , p=,612)	
Toplam	230	3,2652				LSD(2-3)	
Madde 15: Seçmeli dersleri öğrenciler önemsemektedir.							
Tekli	56	3,0000	G. arası	1,562	2	,781	
İkili	146	2,8767	G. içi	262,459	227	1,156	,676 ,510 ,006
Yatılı	28	3,1071	Toplam	264,022	229	Levene(F=,174 , p=,840)	
Toplam	230	2,9348					
Madde 16: Seçmeli dersler öğrencilerin bireysel farklılıklarını desteklemektedir.							
Tekli	56	2,7321	G. arası	1,267	2	,634	
İkili	146	2,6644	G. içi	216,216	227	,952	,665 ,515 0,006
Yatılı	28	2,8929	Toplam	217,483	229	Levene(F=,824 , p=,440)	
Toplam	230	2,7087					
Madde 17: Seçmeli dersler öğrencilerin zihinsel gelişimlerini sağlamaktadır.							
Tekli	56	2,6607	G. arası	,683	2	,341	
İkili	146	2,5342	G. içi	207,561	227	,914	,373 ,689 ,003
Yatılı	28	2,6071	Toplam	208,243	229	Levene(F=2,065 , p=,129)	
Toplam	230	2,5739					
Madde 18: Seçmeli dersler öğrencilerin duyuşsal gelişimine katkıda bulunmaktadır.							
Tekli	56	2,6071	G. arası	,045	2	,022	
İkili	146	2,5753	G. içi	189,886	227	,837	,027 ,974 ,002
Yatılı	28	2,5714	Toplam	189,930	229	Levene(F=,268 , p=,765)	
Toplam	230	2,5826					
Madde 19: Seçmeli dersler öğrenciler arasındaki iş birliğini artırmaktadır.							
Tekli	56	2,5536	G. arası	,363	2	,182	
İkili	146	2,4658	G. içi	227,132	227	1,001	,182 ,834 ,002
Yatılı	28	2,5357	Toplam	227,496	229	Levene(F=,736 , p=,480)	
Toplam	230	2,4957					
Madde 20: Seçmeli dersler öğrencilerin öz disiplin anlayı. gelişt. katkı sağlamaktadır							
Tekli	56	2,6429	G. arası	,522	2	,261	
İkili	146	2,5342	G. içi	215,864	227	,951	,275 ,760 ,002
Yatılı	28	2,6071	Toplam	216,387	229	Levene(F=,591 , p=,555)	
Toplam	230	2,5696					
Madde 21: Seçmeli dersler öğrencilerin öz güvenlerini artırmaktadır.							
Tekli	56	2,6250	G. arası	,851	2	,426	
İkili	146	2,5205	G. içi	219,670	227	,968	,440 ,675 ,004
Yatılı	28	2,6786	Toplam	220,522	229	Levene(F=3,485 , p=,032)	
Toplam	230	2,5652					
Madde 22: veliler seçmeli ders hakkında bilinçlidir.							
Tekli	56	3,3036	G. arası	2,344	2	1,172	
İkili	146	3,3562	G. içi	285,747	227	1,259	,931 ,396 ,008
Yatılı	28	3,6429	Toplam	288,091	229	Levene(F=,386 , p=,681)	
Toplam	230	3,3783					

. Tablo 38 devam						
Madde 23: 1. kademede görev yapan sınıf ögr. hangi seçmeli dersi okutacak. kendileri karar verebilmelidir						
Tekli	56	2,1964	G. arası	1,752	2	,876
İkili	146	2,3219	G. içi	293,709	227	1,294
Yatılı	28	2,5000	Toplam	295,461	229	Levene(F=,054 , p=,948)
Toplam	230	2,3130				
Madde 24: Seçmeli dersler okul yöneticileri tarafından ciddiye alınmaktadır.						
Tekli	56	2,7500	G. arası	,344	2	,172
İkili	146	2,7055	G. içi	224,943	227	,991
Yatılı	28	2,8214	Toplam	225,287	229	Levene(F=,920 , p=,400)
Toplam	230	2,7304				
Madde 25: Seçmeli derslerle ilgili olarak etkinlikler/yaşamlar düzenlenmektedir.						
Tekli	56	3,2500	G. arası	1,516	2	,758
İkili	146	3,1781	G. içi	276,727	227	1,219
Yatılı	28	3,4286	Toplam	278,243	229	Levene(F=,893 , p=,411)
Toplam	230	3,2261				
Madde 26: Seç. ders. öğrencilerin ilgilendikleri bir alanda uzmanlaşmayı sağlamaktadır.						
Tekli	56	2,8750	G. arası	1,091	2	,545
İkili	146	2,7123	G. içi	250,757	227	1,105
Yatılı	28	2,7857	Toplam	251,848	229	Levene(F=2,045 , p=,132)
Toplam	230	2,7609				
Madde 27: Seçmeli derslerde daha çok teorik bilgi verilmektedir.						
Tekli	56	2,9286	G. arası	1,066	2	,533
İkili	146	2,7945	G. içi	239,264	227	1,054
Yatılı	28	2,7143	Toplam	240,330	229	Levene(F=,568 , p=,567)
Toplam	230	2,8174				
Madde 28: Seçmeli derslerin program içerikleri günceldir.						
Tekli	56	2,8393	G. arası	3,478	2	1,739
İkili	146	2,7945	G. içi	201,496	227	,888
Yatılı	28	3,1786	Toplam	204,974	229	Levene(F=,335 , p=,716)
Toplam	230	2,8522				LSD(2-3)
Madde 29: Öğrenciler istemedikleri seçmeli dersleri almak zorunda kalmaktadır.						
Tekli	56	2,4286	G. arası	,403	2	,201
İkili	146	2,3562	G. içi	262,158	227	1,155
Yatılı	28	2,4643	Toplam	262,561	229	Levene(F=,798 , p=,452)
Toplam	230	2,3870				

Tablo 38’ de görüldüğü gibi seçmeli derslerin değerlendirilmesinde öğretmen görüşlerinin öğretim şekline göre karşılaştırıldığı ANOVA analizi sonuçları incelendiğinde, “*Seçmeli dersler hakkında veliler bilgilendirilmektedir.*” anket maddesinde anlamlı görüş farkı belirlenmiştir ($F=3,097$, $p<,05$). Ayrıca LSD testine göre, bu görüş farkı; ikili ve yatılı öğretimin yapıldığı okullardaki öğretmenler arasındadır. Teste göre ikili öğretim şekli ile yatılı okul öğretim şekli arasındaki fark yatılı okul öğretim şekli lehine gözlenmiştir. Yine “*Seçmeli deriler öğrencilerin meslek seçimlerine katkıda bulunmaktadır*” anket maddesinde LSD testine göre tekli öğretim ile yatılı öğretim arasındaki fark yatılı okul öğretim şekli lehine gözlenmiştir. Tablodaki maddelere ait etakare (η^2) değerlerine baktığımızda maddeler üzerinde öğretim şeklinin etkisinin bütün maddelerde küçük olduğu görülmektedir ($\eta^2<,01$). Ankette yer alan maddelerden 3,4,8,10 ve 21 nolu maddelerde dağılımın homojen biçimde dağılmadığı Levene testi sonuçlarından anlaşılmaktadır. Bu nedenle bu

maddelere yönelik öğretmen görüşlerinin öğretim şekline göre karşılaştırılmasında Kruskal Wallis H testine başvurulmuş ve Tablo 39'daki sonuçlara ulaşılmıştır.

Tablo 39: Okulların Öğretim Şeklinin Öğretmen Görüşlerine Etkisinin Kruskal Walls H Testi Sonuçları

Anket Maddeleri	X ²	Sd	p	Fark
Seçmeli dersler için ayrılan ders saatleri yeterlidir	,004	2	,998	-
Seçmeli ders. öğrencilerin ön yeterliliğine dikkat edilmektedir	,696	2	,706	-
Seçmeli dersler öğrenci. akademik hayatı içinde zemin sağlar	,582	2	,747	-
Seçmeli ders sayısı artırılmalıdır	1,563	2	,458	-
Seçmeli dersler öğrencilerin öz güvenlerini artırmaktadır	,883	2	,643	-

Tablo 39'daki Kruskal Wallis H testi sonuçlarına göre bu maddelere yönelik öğretmen görüşleri öğretim şekline göre Tablodaki gibi farklılaşmaktadır. Tablodan da anlaşıldığı gibi herhangi bir anket maddesinde anlamlı farklılık görülmemiştir.

Seçmeli derslerin değerlendirmesinde öğretmen ve yönetici görüşlerinin birbirine göre karşılaştırıldığı Mann Witney U testi sonuçları Tablo 40' ta verilmiştir.

Tablo 40: Seçmeli Derslerin Değerlendirmesinde Öğretmen ve Yönetici Görüşlerinin Birbirine Göre Karşılaştırıldığı Mann Witney U Testi Sonuçları

	N	Sıra Ort.	Sıra top.	U	p
Madde 1: Seçmeli dersler öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkarmaktadır.					
Öğretmen	230	123,58	28423	1592	,564
Yönetici	15	114,13	1712		
Madde 2: Seçmeli dersler öğrencilerin ilgisini çekmektedir.					
Öğretmen	230	123,33	28367	1648	,791
Yönetici	15	117,87	1768		
Madde 3: Seçmeli dersler için ayrılan ders saatleri yeterlidir.					
Öğretmen	230	121,56	27959,5	1394	,190
Yönetici	15	145,03	2175,5		
Madde 4: Seçmeli ders sayısı artırılmalıdır.					
Öğretmen	230	121,74	28000,5	1435	,258
Yönetici	15	142,30	2134,5		
Madde 5: Öğrenciler seçmeli dersleri zorunlu dersler kadar ciddiye almaktadır.					
Öğretmen	230	122,33	28136,5	1571	,551
Yönetici	15	133,23	1998,5		
Madde 6: Seçmeli dersler verimli yürütülmektedir					
Öğretmen	230	122,31	28130,5	1565	,522
Yönetici	15	133,63	2004,5		
Madde 7: Seçmeli derslerde yeterince uygulama/etkinlik yapılmaktadır.					
Öğretmen	230	121,52	27950,5	1385	,177
Yönetici	15	145,63	2184,5		
Madde 8: Seçmeli derslerde öğrencilerin ön yeterliliğine dikkat edilmektedir					
Öğretmen	230	122,29	28126,0	1561	,523
Yönetici	15	133,93	2009,0		

Tablo 40 devam					
Madde 9: Öğretmenler dersleri takviye etmek için seçmeli dersler kullanmaktadır					
Öğretmen	230	122,29	28126,5		
Yönetici	15	133,90	2008,5	1561	,524
Madde 10: Seçmeli dersler öğrencilerinin akademik hayatı içinde zemin sağlar					
Öğretmen	230	124,97	28743,5		
Yönetici	15	92,77	1391,5	1271	,074
Madde 11: Öğrenciler seçmeli dersl. ilgili kaynaklara kolaylıkla ulaşabilmektedir.					
Öğretmen	230	123,37	28375,5		
Yönetici	15	117,30	1759,5	1639	,736
Madde:12: Seçmeli dersler öğrencilerin meslek seçimlerine katkıda bulunmaktadır					
Öğretmen	230	123,42	28387,5		
Yönetici	15	116,50	1747,5	1627	,702
Madde 13: Seçmeli dersler hakkında öğrenciler bilgilendirilmektedir.					
Öğretmen	230	123,95	28507,5		
Yönetici	15	108,50	1627,5	1507	,396
Madde 14: Seçmeli dersler hakkında veliler bilgilendirilmektedir.					
Öğretmen	230	121,32	27903,5		
Yönetici	15	148,77	2231,5	1338	,132
Madde 15: Seçmeli dersleri öğrenciler önemsemektedir.					
Öğretmen	230	122,27	28122,0		
Yönetici	15	134,20	2013,0	1557	,511
Madde 16: Seçmeli dersler öğrencilerin bireysel farklılıklarını desteklemektedir					
Öğretmen	230	123,11	28314,5		
Yönetici	15	121,37	1820,5	1700	,923
Madde 17: Seçmeli dersler öğrencilerin zihinsel gelişimlerini sağlamaktadır					
Öğretmen	230	123,99	28518,5		
Yönetici	15	107,77	1616,5	1496	,365
Madde 18:Seçmeli dersler öğrencilerin duyuş. gelişimine katkıda bulunmaktadır					
Öğretmen	230	121,23	28196,5		
Yönetici	15	150,10	1938,5	1631	,710
Madde 19: Seçmeli dersler öğrenciler arasındaki iş birliğini artırmaktadır.					
Öğretmen	230	125,98	28296,0		
Yönetici	15	77,33	1839,0	1719	,981
Madde 20: Seçmeli dersler öğrenciler öz disiplin. anla. geliştirme. katkı sağlamaktadır					
Öğretmen	230	123,57	28220,0		
Yönetici	15	114,20	1915,0	1655	,782
Madde 21: Seçmeli dersler öğrencilerin öz güvenlerini artırmaktadır					
Öğretmen	230	123,35	28194,5		
Yönetici	15	117,70	1940,5	1645	,754
Madde 22: veliler seçmeli ders hakkında bilinçlidir					
Öğretmen	230	121,23	28423,0		
Yönetici	15	150,10	1712,0	1318	,113
Madde 23: I. Kademe sınıf öğr. hangi seçmeli dersi okutacak kendileri karar verebilmelidir					
Öğretmen	230	125,98	28466,0		
Yönetici	15	77,33	1669,0	1040	,007
Maddde 24: Seçmeli dersler okul yöneticileri tarafından ciddiye alınmaktadır					
Öğretmen	230	123,57	28199,5		
Yönetici	15	114,20	1935,5	1593	,602
Madde 25: Seçmeli derslerle ilgili olarak etkinlikler/yarışmalar düzenlenmektedir					
Öğretmen	230	122,44	28161,5		
Yönetici	15	131,57	1973,5	1596	,617
Madde 26: Seçmeli dersler öğrencilerin ilgilend. bir alanda uzmanlaşma sağlamaktadır.					

Tablo 40 devam					
Öğretmen	230	122,58	28194,5		
Yönetici	15	129,37	1940,5	1629	,708
Madde 27: Seçmeli derslerde daha çok teorik bilgi verilmektedir.					
Öğretmen	230	123,58	28423,0		
Yönetici	15	114,13	1712,0	1592	,601
Madde 28: Seçmeli derslerin program içerikleri günceldir					
Öğretmen	230	123,77	28466,0		
Yönetici	15	111,27	1669,0	1549	,483
Madde 29: Öğrenciler istemedikleri seçmeli dersleri almak zorunda kalmaktadır.					
Öğretmen	230	122,61	28199,5		
Yönetici	15	129,03	1935,5	1634	,724

Tablo 40'taki sonuçlara göre "*I. Kademedeki sınıf öğretmenleri hangi seçmeli dersi okutacaklarına kendileri karar verebilmelidir*"(U=1040, p<,05) anket maddesinde anlamlı farklılık gözlenmiştir. Bu duruma yöneticilerin öğrenci istekleri ögesinin göz ardı edilmemesinin önemli olduğunu düşünmeleri etkili olmuş olabilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

V. SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlardan yola çıkılarak geliştirilen öneriler yer almaktadır.

5.1. SONUÇLAR

Seçmeli ders: zorunlu dersler dışında kalan, öğrencilerin kendi isteklerine göre tercih yaptıkları ders çeşitliliğidir. Günümüz koşullarına ayak uydurabilecek bireylerin yetiştirilebilmesi ancak kaliteli bir eğitim sistemi ile sağlanır. Eğitim sisteminin en dinamik beşeri bileşenlerini oluşturan öğrenciler ile öğretmen ve okul yöneticilerinin işlevleri oldukça önemlidir (EARGED, 2011).

Taş (2004) yaptığı araştırmada 6,7 ve 8. sınıflarda seçmeli dersleri incelemiştir. Araştırmada öğretmenlerin çoğu branşı dışında seçmeli derslere girdiği, bazı öğretmenlerin hizmet içi eğitime ihtiyaç duyduğu belirlenmiştir. Araştırmada bulunanlar bu araştırma ile paraleldir. Seferoğlu ve Akbıyık (2005) seçmeli bilişim dersi için yaptıkları çalışmada ilköğretim öğretmenlerinin nadiren bilgisayar kullandıkları bulgusuna ulaşmış ve öğretmenlerin daha çok kurslara katılarak bilgisayar öğrendiği belirlenmiştir. Bu öğretmenlerin branşları dışında bilgisayar dersine girdikleri düşünülürse ders veriminin düşeceği ihtimali düşünülebilmektedir. Aypay ve Özbaşı (2008) yaptığı çalışmada öğretmenlerin büyük çoğunluğunun bilişim dersinde yeterli olmadıkları görülmüştür.

“Seçmeli dersler hangi sınıftan itibaren başlamalıdır? Sorusuna öğretmen ve yöneticilerin büyük çoğunluğu “tüm sınıflarda okutulmak üzere seçmeli ders bulunmalıdır” şeklinde cevap vermişlerdir. Örnekleme oluşturan öğretmen görüşlerine göre; cinsiyet değişkeni açısından yapılan karşılaştırmalarda herhangi bir anlamlı farklılık gözlenmemiştir. Okulların öğretim şekli değişkeni açısından yapılan karşılaştırmalarda ise yatılı okul öğretim şekli ve ikili öğretim şekli arasında anlamlı fark görülmüş olup bu anlamlı fark yatılı okul öğretim şekli lehine gözlenmiştir. Öğretmen ve yöneticilere göre, okuldaki araç gereç mekan eksikliği birinci sırada olumsuzluk olarak gösterilmiştir. Bu olumsuzluk Taş’ın (2004) “İlköğretim 6, 7 ve 8.

Sınıflar Seçmeli Ders Programlarının Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi” adlı araştırmada ve EARGED’in (2008) araştırmasında aynı şekilde belirtilmiştir. Öğretmenlerin okullarda seçmeli derslerin belirlenmesinde dikkate alınan faktörlere ilişkin görüşleri incelendiğinde; seçmeli derslerin belirlenmesinde birinci sırada “okulun imkânları” görüşü ağır basmaktadır. Aslında yine aynı olumsuzluktan dolayı bir şekilde bahsedilmiş olup bu sorun, seçmeli ders seçimini de etkilemiştir. Öte yandan gerek öğretmenler gerekse okul müdürleri tarafından derse girecek öğretmen seçiminde neye dikkat edilmelidir? Sorusuna “girilecek dersin öğretmen branşına uygunluğuna dikkat edilmelidir” şeklinde cevap verdikleri görülmüştür. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu girmekte olduğu seçmeli dersin kendi branşına uygun olduğunu düşünürken öğretmenlerin çok az bir kısmı seçmeli derslerde olumsuzluk yaşadığını belirtmiştir. Seçmeli derslerle ilişkili olan; okullarda spor salonu, bilgisayar laboratuvarı, resim odası ve müzik odası bulunma oranları incelendiğinde; okullarda bu dört mekân içinde en yüksek oranın bilgisayar laboratuvarı olduğu görülmüştür. Bu durum bilişim teknolojileri dersinin daha önceden zorunlu ders kapsamında olması; bilgisayar laboratuvarının mekan açısından daha avantajlı olmasını sağlamıştır.

Araştırmaya katılan okul müdürlerinin görev yaptıkları ilköğretim okullarında seçmeli derslerde ek ders ücretiyle çalıştırdıkları uzman usta öğretici sayısının az olduğu görülmüştür. EARGED’in (2008) yaptığı araştırmada da bu şekilde bir sonuç elde edilmiştir. Ayrıca okul müdürlerinin okullarında seçmeli derslerin belirlenmesinde dikkate alınan faktörlere ilişkin görüşleri incelendiğinde; seçmeli derslerin belirlenmesinde birinci sırada “öğrencilerin istekleri” seçeneğinin birinci sırada benimsendiği görülmüştür.

Öğretmenlerin okullarda seçmeli derslerin belirlenmesinde dikkate alınan faktörlere ilişkin görüşleri incelendiğinde; seçmeli derslerin belirlenmesinde birinci sırada “Okulun imkânları” görüşü ağır basmaktadır. Öğretmenlerin okul müdürleriyle aynı kanaatte olmadıkları, araştırmanın örneklemindeki ilköğretim okullarında seçilme oranı en yüksek dersin Bilişim Teknolojisi dersinin olduğu ve örneklem kapsamındaki öğretmenler ve okul müdürlerinin hangi seçmeli derslere girdiklerinin dağılımı incelendiğinde ise öğretmenlerin büyük çoğunluğunun Bilişim Teknolojileri dersine girdikleri görülmektedir. Öğretmenlerin seçmeli derslerle ilgili olarak herhangi bir olumsuzluk yaşayıp yaşamadıkları konusundaki görüşlerinin dağılımı incelendiğinde

öğretmenlerin büyük çoğunluğu sorun yaşanmadığını belirtmiştir. Yine bu bulgularda EARGED' in (2008) araştırmasıyla paraleldir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin okuttukları seçmeli derslerle ilgili olarak yaşadıkları olumsuzluklara ait görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin okuttukları seçmeli derslerle ilgili olarak en çok yaşadıkları olumsuzluğun okuldaki araç, gereç ve mekân eksikliği olduğu görülmektedir. Bu duruma seçmeli derslerin önemsenmemesi ve okulların yapılırken bu derslere göre bir plan çizilmediğini göstermektedir. Öğretmen ve okul müdürlerinin okullarında koşullar nedeniyle açamadıkları dersler hakkındaki görüşlerinin dağılımı incelendiğinde; öğretmen ve okul müdürlerinin görüşlerinin çok yakın olmasa da birbirlerine paralel olduğu görülmektedir. Yine seçmeli derslerin daha iyi işlenmesi için en çok seçilen seçenek okul imkanlarını geliştirmek faktörü olmuş ve bu durumun çözüme kavuşturulmasını gerektirmektedir.

Hizmet içi eğitim konusunda ise, öğretmenlerin çok az bir kısmı hizmet içi eğitime katılmıştır. Bu duruma bu kursların yetersiz olması ve öğretmen isteksizliği sebep olabilmektedir. Aynı sonuca EARGED'in (2008) yaptığı araştırmada da rastlanmıştır. Hizmet içi eğitim avantajlı görünürken bu her zaman avantaj sağlamayabilir. Örneğin Tanataş'ın (2010) araştırmasında hizmet içi eğitim almayan öğretmenler öğretim programına daha çok dikkat ettiği tespit edilmiştir.

Araştırmada seçmeli derslerin notla değerlendirilmesinin başarıyı arttıracığından bahsedilmiş bu durum, Tanataş'ın (2010) araştırmasıyla paraleldir. Ayrıca Seferoğlu (2007) bilişim teknolojileri dersinin eksiklerini sıralarken ders notunun karneye yansıtılamamasını en yaygın sıkıntı olarak değinmiştir. Anlaşıldığı gibi seçmeli derslerin notunun karneye işlenememesi ders disiplinini ve başarıyı etkilemektedir denilebilir. Seçmeli derslerin ilköğretim sınıfları içerisinde verilmeye başlanması için en uygun sınıf düzeyi öğretmenler ve okul müdürlerine göre tüm sınıflarda verilmesidir. Bu durum da EARGED' in (2008) araştırması ile paraleldir. Yine 4. Sınıf düzeyinden itibaren verilmesi de çokça seçilen sınıf düzeyidir. Tüm sınıflarda işlenebilecek seçmeli derslerin olması ilgilerin her sınıf seviyesinde olduğunu ve ders ihtiyacını da belirtmektedir denilebilir.

Ayrıca “veliler seçmeli ders hakkında bilinçlidir” maddesinin “katılıyorum” düzeyinde en yüksek aritmetik ortalama değerine sahip olduğu belirlenmiştir. En düşük ortalama sahip olan madde ise; “Seçmeli dersler öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkarmaktadır” maddesi olmuştur. Bu sonuçlardan anlaşılmaktadır ki veliler seçmeli ders seçiminde karar verirken isabetli olabilmekte ve öğretmenlere göre seçmeli dersler bazı yetenekleri açığa çıkarabilmektedir.

Yine yöneticiler tarafından ölçme aracında bulunan sadece “Birinci kademede görev yapan sınıf öğretmenleri hangi seçmeli dersi okutacaklarına kendileri karar verebilmelidir” maddesi “hiç katılmıyorum” şeklinde belirtilmiştir. Yöneticilerin durumu böyle belirtmelerinin nedeni ortak karar alınmasının daha verimli olabileceği görüşünü benimsemeleri etkili olmuş olabilir.

5.2. Öneriler

Yapılan araştırma neticesinde aşağıdaki öneriler sunulabilir;

- Seçmeli derslerde derse girecek öğretmen ihtiyacının karşılanması için yeterli sayıda öğretmen alınmaya çalışılmalıdır.
- Seçmeli ders seçimini engelleyen “araç ve mekan eksikliği” olumsuzluğu giderilmeye çalışılmalıdır.
- Seçmeli derslere girecek öğretmenler; uygun branşa sahip olmasına veya o alanda bilgi, becerileri olmasına bağlı olarak dikkatle seçilmelidir.
- Yeni yapılacak okullar seçmeli derslerin verimli işlenmesine uygun şekilde planlanmalıdır.
- Seçmeli ders programları gözden geçirilerek daha güncel programlar belirlenmelidir.
- Seçmeli dersler için öğrenci ve veliler bilinçlendirilmeli ve öğrenci isteği ön plana alınmalıdır.
- Bütün kademelerde öğrencilerin ilgisini çekecek ve faydalı olabilecek seçmeli dersler bulundurulmalıdır.
- Seçmeli ders mantığı gerekli şekilde uygulanmalı ve ders seçimi ilgili yönergeye göre yapılmalıdır.

- Diğer derslere göre az seçilen seçmeli dersler, öğrencilere ve velilere anlatılmalıdır.
- Şayet ilgili seçmeli ders branş öğretmenleri eksikliği varsa, gerekli seçmeli derslerin seçilebilmesi için öğretmenlere hizmet içi eğitim kursları açılmalıdır.
- Seçmeli ders programları öğrencilerin yeteneklerini açığa çıkaracak ve geliştirecek şekilde düzenlenmelidir.
- Seçmeli derslerin verimli işlenebilmesi için gerekli kitap materyal sağlanmalıdır.

5.3. Yeni araştırmalar için öneriler

- Yapılan bu araştırma ilköğretim düzeyinde yapılmıştır benzer bir araştırma ortaöğretim düzeyinde yapılabilir.
- Araştırmada seçmeli derslerin değerlendirilmesinde okul yöneticisi ve öğretmen görüşleri alınarak bazı bulgulara ulaşılmıştır. Başka bir araştırma veli ve öğrenci görüşleri alınarak da yapılabilir.
- Bu araştırma ile seçmeli derslere genel olarak bakılmış başka araştırmalarda seçmeli dersler branş bazında ele alınabilir.
- Özellikle 6287 Sayılı Kanun (4+4+4) sonrası yeni getirilen seçmeli dersler yıllar bazında incelenerek genel durumları tespit edilebilir.

KAYNAKLAR

- Akgül, Ö. (2012). *Zeka Oyunları Dersi, Müfredat, Eğitim Oyuncak ve Materyali Hakkında Basın Duyurumuz*. <http://www.kimpsikoloji.Com/2012/07/Zeka-Oyunlari-Dersi-Mufredat-Egitim-ve-Materyali-Hakkinda-Basin-Duyurumuz> (27 Aralık 2012 tarihinde erişilmiştir).
- Akpınar, B., Dönder, A., Yıldırım, B. ve Karahan, O. (2012). Eğitimde 4+4+4 Sisteminin (Modelinin) Karşıt Program Bağlamında Değerlendirilmesi. Marmara Üniversitesi. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. Sayı: 36, Sayfa: 25-39.
- Aldemir, A. (2003). *Bilgiye Erişimde Yeni Yaklaşım: Bilgi Okuryazarlığı: Bilgiye Erişimde Değişen Yollar ve II. Tıbbi Bilgi Yönetimi ve Teknolojileri Sempozyumu*.
<http://kaynak.unak.org.tr/mod/data/view.php?d=1&advanced=1&paging=&page=15>; 15 Şubat 2013 tarihinde erişildi.
- Altun, A. (2007). *Türkiye’de Medya Okuryazarlığı*. 05 Ocak 2012 Tarihinde www.Acikarsiv.Gazi.Edu.Tr/Dosya/Medyaokuryazarligi.Pdf (21 Ağustos 2013 tarihinde erişilmiştir).
- Altun, E. ve Ateş, A . (2008). Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmen Adaylarının Sorunları ve Geleceğe Yönelik Kaygıları. *İlköğretim Online*, 7(3), 680-692.
- Aslantaş, İ. (2011). Ortaöğretim 9.Sınıf Öğrencilerinin Seçmeli Ders Tercihlerine Rehber Öğretmenlerin Etkisinin İncelenmesi. Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Ay, F. (2006). *İlköğretim Okulları Seçmeli Turizm 1-2-3 Derslerinin Verimliliği Üzerine Ankara İlinde Bir Alan Araştırması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Turizm İşletmeciliği Eğitimi Ana Bilim Dalı

- Aykaç, N. (2007). İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim-Öğretim Programına Yönelik Öğretmen Görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. Issn:1304-0278 Güz C.6 S.22 (46-73)
- Aypay, A. ve Özbaşı, D. (2008). Öğretmenlerin Bilgisayara Karşı Tutumlarının İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* Yaz 2008, Sayı 55, ss: 339-362
- Balay, R. (2004). Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Yıl: 2004, Cilt: 37, Sayı: 2, 61-82
- Çelen, F. K.; Çelik, A.; Seferoğlu, S. S. (2011). Türk Eğitim Sistemi ve Pısa Sonuçları. *Akademik Bilişim*, 2-4 Şubat 2011 / İnönü Üniversitesi, Malatya
- Demirbolat, A. O. (1999). Demokrasi ve Demokratik Eğitim. Gazi Üniversitesi. Gazi Eğitim Fakültesi. Ss.229-24 *Hakar Dergisi*. www.Pegem.Net/Dosyalar/.../799-20120221143626-Demirbolat.Pdf (15 Ocak 2012 tarihinde erişilmiştir).
- Deryakulu, D. (2007). Seçmeli Bilgisayar Dersi ve Bilgisayar Öz-Yeterlik Algısının 8. Sınıf Öğrencilerinin Seçmek İstedikleri Mesleklerle İlişkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* Cilt:40 Sayı:2, 1-22
- Dicle Üniversitesi Çalıştay Raporu, (2010). İlköğretim Okulları Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarının Branşlara Göre İncelenmesi Çalıştay Raporu. http://Duabpo.Dicle.Edu.Tr/Oygem/.../Program_Inceleme_Raporu.Pdf (25 Ocak 2012 tarihinde erişilmiştir).
- Dinçer, Ö. (2012). 2013 öğretmenlik kontenjanlarını, seçmeli dersler belirleyecek. <http://www.memurlar.net/haber/282879/> (29 Nisan 2013 tarihinde erişilmiştir).
- EARGED, (2007). *Pısa 2006 Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı*, Ulusal Ön Rapor. Ankara: MEB Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı.
- EARGED, (2008). Seçmeli Derslerin Seçim Kriterlerinin Değerlendirilmesi Araştırması. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı. http://yegitek.meb.gov.tr/tamamlanan/secmeli_dersler_arastirmasi.pdf (20 Mart 2012 tarihinde erişilmiştir).
- EARGED, (2011). 21. Yüzyıl Öğrenci Profili. Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı Millî Eğitim Bakanlığı. Ankara
- Eğitim Bir Sen, (2013). 4+4+4 eğitim reformunu izleme raporu. <http://www.egitimbirsensin.org.tr> 18 Ağustos 2013 tarihinde erişilmiştir).

- Elma, C., Kesten, A., Dicle, A. N., Mercan, E., Çinkır, Ş., Palavan, Ö.(2009). İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Medya ve Medya Okuryazarlığı Dersine İlişkin Tutumları. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 27, 93-113
- Eyidoğan, B. (2009). Bilişim Teknolojileri Dersinin İlköğretimde Seçmeli Ders Olmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı.
- Genç, S. Z. ve Kalafat, T. (2007). Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumları İle Problem Çözme Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Yıl (2) 22. Sayı 10
- Gültekin, M. (2007). Türkiye ve Avrupa Birliği'ne Üye Bazı Ülkelerde Zorunlu Eğitim. Anadolu Üniversitesi Ders Kitabı. www.Anadolu.Edu.Tr/Aos/Kitap/Ioltp/1266/Unite05.Pdf (08 Mart 2013 tarihinde erişilmiştir).
- Gündüz, Ş. ve Odabaşı, F. (2004). Bilgi Çağında Öğretmen Adaylarının Eğitiminde Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme Dersinin Önemi. The Turkish Online Journal Of Educational Technology – Tojet January 2004 Issn: 1303-6521 Volume 3 Issue 1 Article 7
- Gürses, A., Bayrak, R., Yalçın, M., Açıkyıldız, M., Doğan , Ç. (2005). Öğretmenlik Uygulamalarında Mikro Öğretim Yönteminin Etkililiğinin İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi* Mart Cilt:13 No:1 1-10
- Güzel, S. (2011). Medya Okur Yazarlığı Değil Halk Kültürü Dersi. <http://www.Kulturelbellek.Com/Medya-Okur-Yazarligi-Degil-Halk-Kulturu-Dersi>; 10 Şubat 2012 tarihinde erişilmiştir.
- Halıcı, E. (2008). Beyin Kullanılmazsa Körelir. <http://www.Risaleforum.Com/Saglik/29748-Saglik-Olsun-Beyin-Kullanilmazsa-Korelir.Html> (25 Aralık 2012 tarihinde erişilmiştir).
- Hekimoğlu, A. (2006). Çoklu Zekâ Yeni Ufuklar Hakikat, Güzellik ve İyilik'in Yazarı Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş Yeni Baskı
- Hobbs, R. (1998). Medya Okuryazarlığı Hareketinde Yedi Büyük Tartışma. (Çeviren: Melike Türkân Bağlı). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Yıl: 2004, Cilt: 37, Sayı: 1, s.122-140

- <http://www.Haber7.Com/Egitim/Haber/933160-veliler-Secmeli-Dersler-Icin-Ek-Sure-Istiyor> (12 Aralık tarihinde erişilmiştir).
- İnal, M., Altınışık, U., Solak, S. ve Yıldız, U. (2012). Eğitimde Yeniden Yapılanma ve Kalite Sürecinde Elektronik Seçmeli Dersler Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi (Journal Of Research İn Education And Teaching) ;1(2):272-278
- İslam, B. (2010). Eğitim-Düşünme ve Özgürlük.
<http://www.İlkadimdergisi.Net/Node/846>; 11 Şubat 2013 tarihinde erişilmiştir).
- Kalan, Ö. G.(2011). Medya Okuryazarlığı ve Okul Öncesi Çocuk: Ebeveynlerin Medya Okuryazarlığı Bilinci Üzerine Bir Araştırma. İletişim Fakültesi Dergisi İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi
- Kanık, A. (2006) İlköğretim Çağı Çocuğunun Ahlâk Gelişiminde Manevi Değerlerin Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri (Din Psikolojisi) Ana Bilim Dalı
- Karasar, N. (2009). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, S. ve Durmuş, A. (2008). Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlığı ve Araştırma Yaparken İnterneti Kullanma Düzeyleri. 2nd International Computer and Instructional Technologies Symposium (ICITS 2008), 16-18 April, Kuşadası, Turkey.
- Kaymakcan, (2006). Türkiye'de Din Eğitimi Politikaları Üzerine Düşünceler. Ekev Akademi Dergisi Yıl: 10 Sayı: 27 Bahar
- Kemertaş, İ. (2001). Uygulamalı Genel Öğretim Yöntemleri, Birsen Yayınevi, İstanbul
- Kıral, B. ve Kıral, E. (2009). Japonya İlköğretim Sistemi ve Türkiye İlköğretim Sisteminin Karşılaştırılması. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 12 S.61
- Korukcu, A. (2011). İlahiyat Fakültesi Programlarındaki Seçmeli Dersler Üzerine Bir İnceleme. Marifet Dini Araştırmalar Dergisi, 11(3):163-174
- Kurnaz, A. (2009). Türkiye ve Avrupa Birliğine Üye Bazı Ülkelerde Zorunlu Eğitim. 10 Ocak 2012 Tarihinde <http://Adnankurnaz.Blogcu.Com/Turkiye-ve-Avbirligine-Uye-Bazi-Ulkelerde-Zorunlu-Egi-Tim/6129202>
- Kuzgun, K., Sevim, S. A., Ersever, H., Akbalık, G., Pişkin, M. ve Hamamcı, Z. (1997). Öğrencilerin Akademik Danışmanlarından Bekledikleri Görevler ve Danışmanların Görev Algıları. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. 30 (1) 27-43.

- Manak, S. (2007). İlköğretim Okullarında Uygulamaya Konulan Seçmeli Satranç Ders Programının İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi. İlköğretim Anabilim Dalı
- MEB Personeli, (2013). Bilişim Dersleri Zorunlu Olmalı. <http://www.MEBpersoneli.Com.Tr/Guncel/Bilisim-Dersleri-Zorunlu-Olmali-H81039.html> (20 Nisan 2013 tarihinde erişilmiştir).
- MEB, (1961). İlköğretim ve Eğitim Kanunu. Sayı: 10705 Tertip: 4 Cilt: 1 Sayfa: 1460. Tarihinde <http://Mevzuat.MEB.Gov.Tr/Html/24.Html>; 28 Ocak 2012 tarihinde erişilmiştir.
- MEB, (2003). Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. http://Mevzuat.MEB.Gov.Tr/Html/225_0.Html ;12 Şubat 2012 tarihinde erişilmiştir.
- MEB, (2004). Millî Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Kurumlarına Öğretmen Olarak Atanacakların Atamalarına Esas Olan Alanlar İle Mezun Oldukları Yüksek Öğretim Programları ve Aylık Karşılığı Okutacakları Derslere İlişkin Esaslar . 15 Şubat 2012 Tarihinde www.Mevzuat.MEB.Gov.Tr/Html/2513_0.Html
- MEB, (2005). Tebliğler Dergisi 2575 Ağustos. <http://tebligler.meb.gov.tr/index.php/tuem-sayilar/finish/69-2005/195-2575-agustos-2005> 23 Mart 2013 tarihinde erişilmiştir.
- MEB, (2006). İlköğretim Satranç Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu 1- 8. Sınıflar. <http://ttkb.meb.gov.tr/program2.aspx?islem=1&kno=37>; 25 Ağustos 2013 tarihinde erişilmiştir.
- MEB, (2007). Yeni Uygulamaya Konulan İlköğretim Kurumları Derslerine Ait Öğretim Programları ve Haftalık Ders Saatleri Çizelgesine İlişkin Hususlar.13 Şubat 2012 Tarihinde Mevzuat.meb.Gov.Tr/Html/26378_0.Html
- MEB, (2008). Seçmeli Derslerin Seçim kriterlerinin değerlendirilmesi Araştırması . www.meb.gov.tr; 15 Şubat 2012 Tarihinde erişilmiştir.
- MEB, (2011). İlköğretimde Arapça Seçmeli Ders Oldu. <http://www.Ensonhaber.Com/Ilkogretimde-Arapca-Secmeli-Ders-Oldu-2011-10-03.Html>, 10 Şubat 2012 Tarihinde erişilmiştir.
- Memurlar Net, (2013). Ortaokulda bilişim dersi zorunlu oldu. <http://www.memurlar.net/haber/377404/>; 30 haziran 2013 tarihinde erişilmiştir.

- Milliyet, 2012. *Zorunlu seçmeli ders*. <http://gundem.milliyet.com.tr/zorunlu-secmeli-ders/gundem/gundemdetay/27.04.2012/1533461/default.htm>; 29 Nisan 2013 tarihinde erişilmiştir.
- Ökmen A. S., Erdemir, İ. ve Tekin, H. A. (2009). Beden Eğitimi, Resim ve Müzik Seçmeli Dersi Alan Öğrencilerin Toplumsallaşma Düzeylerinin Karşılaştırılması. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* Cilt 12 Sayı 21 Haziran 2009 Ss.1-6
- Över, D. R. (2006). *8. Sınıf Öğrencilerinin Zorunlu 2. Yabancı Dil Dersine Karşı Tutumları*. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Fransızca Öğretmenliği Programı. İzmir. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi .
- Özben, K. (1997). *Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasında Karşılaşılan Sorunlar*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi . Pamukkale üniversitesi. Denizli.
- Özkan, H. H. (2009). Bilgi Toplumu Eğitim Programları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* Yıl: 2009/2, Sayı: 10
- Özmen, H. (2004). Fen Öğretiminde Öğrenme Teorileri ve Teknoloji Destekli Yapılandırmacı(Constructivist) Öğrenme. *The Turkish Online Journal Of Educational Technology – Tojet* January 2004 Issn: 1303-6521 Volume 3 Issue 1 Article 14
- Öztürk, B. K. (2008). *Altıncı Sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programı Okuma Alanının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana
- Potter, W. J. (1998). Media Literacy. California: Sage Publications.
- Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı, (2007). *Gelişmiş Ülkelerin Mesleki Eğitim Sistemleri ve Türkiye*. http://www.abdigm.meb.gov.tr/projeler/archive/bitene_Proje_ciktilari/MEGEP/2.pdf; 04 Şubat 2012 tarihinde erişilmiştir.
- Rtük, (2006). İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu. Milli Eğitim Bakanlığı. Ankara
- Sabah Gazetesi, (2013).Matematik Seçmeli Ders Şampiyonu. <http://www.Sabah.Com.Tr/Egitim/2013/02/27/Matematik-Secmeli-Ders-Sampiyonu>; 02 Mart 2013 Tarihinde erişilmiştir.

- Sabah, (2012).Zorunlu Eğitim Resmi Gazete'de.
<http://www.Sabah.Com.Tr/Egitim/2012/04/11/Zorunlu-Egitim-Resmi-Gazetede>; 07 Mart 2013 Tarihinde erişilmiştir.
- Sabah, (2013). Türkçe, bu ülkede seçmeli ders oluyor.
<http://www.timeturk.com/tr/2013/09/10/turkce-bu-ulkede-secmeli-ders-oldu.html> ; 23 haziran 2013 tarihinde erişilmiştir.
- Saltık, Ö. D. (2012). Zorunlu Seçmeli Dersler Ülkesi.
<http://www.Avanosgazetesi.Com/Yazar/Oemer-Durmu-Saltk-/8307-Zorunlu-Secmeli-Dersler-Uelkesi.Html> 25 Şubat 2013 tarihinde erişilmiştir.
- Saraç, C. (2008). Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmen Adaylarının Alanlarına Yönelik Lisans Programlarında Yer Almasını İstedikleri Seçmeli Dersler. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* Cilt:8 Sayı:2 Aralık .
- Sarıgöz İ. H. (2009). Eğitimde Çoklu Mantık Kurgusu ve Kitlelere Yansıtılması: Yöntemsel Bir Bakış. *Journal Of Language And Linguistic Studies* Vol.5, No.1, April
- Savcı, S. (2011). Seçmeli Ders: Düşünme Eğitimi.
<http://www.Corumhaber.Net/Index.Php/Yonetim/Resim/Bresim/Index.Php> 10 Şubat 2012 tarihinde erişilmiştir.
- Seferoğlu, S. S. (2007). İlköğretim Bilgisayar Dersi Öğretim Programı: Eleştirel Bir Bakış ve Uygulamada Yaşanan Sorunlar. *Eurasian Journal Of Educational Research*, 29, Pp, 99-111
- Seferoğlu, S. S. ve Akbıyık, C. (2005). İlköğretim öğretmenlerinin bilgisayara yönelik öz-yeterlik algıları üzerine bir çalışma. *Eğitim Araştırmaları-Eurasian Journal of Educational Research*,19, s. 89-101.
- Sırt, T. (2012). Yeni Neslin Bilgi ve Eğlence Kaynağı İnternet.
<http://www.Sabah.Com.Tr/Teknoloji/Haber/2012/06/03/Yeni-Neslin-Bilgi-ve-Eglence-Kaynagi-İnternet> 25 Nisan 2013 tarihinde erişilmiştir.
- Soner, O. (2007). *Türkiye’de Yabancı Dil Eğitiminin Dünü Bugünü*. Öneri.C.7.S.28. Haziran. 397-404
- Sümbül, M., Gül, E. V. (2007). *Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Okullarında Sanat Etkinlikleri Adı Altında Okutulan Derslerin Adana Örneğinde İncelenmesi*. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi Bildirileri 18-20 Haziran Adana. Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları Basımevi,2009. Sayfa: 267-270)

- Şahin, Ö. (2009). *Eleştirel Düşünme Becerilerinde Ölçmeyi Amaçlayan İki Testin Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı. Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Bilim Dalı
- Tamer, M. G. (2011). Okulların Demokratik ve Katılımcı Öğrenim Ortamlarına Dönüştürülmesi Güz 2011 Yıl 40 Sayı: 192 *Milli Eğitim Dergisi*
- Tan, Ş., Kayabaşı, Y ve Erdoğan, A. (2002). *Öğretimi Planlama ve Değerlendirme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Taş, B. S. (2004). *Seçmeli Ders Programlarının Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi.
- Taşmektepligil, Y., Kılıçgil, E., Yılmaz, Ç., İmamoğlu, O. (2006). İlköğretim Okullarında Beden Eğitimi Ders Hedeflerinin Gerçekleşme Düzeyi. *Spor metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2006, 139-147
- Terzi, A. R. (2003). Bilgi Toplumunda Eğitim ve Okul. *Manas Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 3, Sayı 5
- Thoman, E. (2003). "Skills And Strategies For Media Education." [Online] Retrieved On 28-February-2006,
- TTKB, (1974). IX. Milli Eğitim Şurası.
ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_06/06021628_9_sura.pdf; 25 Mayıs 2013 tarihinde erişilmiştir.
- TTKB, (1996). XV. Milli Eğitim Şurası.
ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_06/06021410_15_sura.pdf; 25 mayıs 2013 tarihinde erişilmiştir.
- TTKB, (1999). XVI. Milli Eğitim Şurası.
ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_06/06021410_16_sura.pdf; 25 mayıs 2013 tarihinde erişilmiştir.
- TTKB, (2005). Millî Eğitim Bakanlığı Fen Liseleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik. *Tebliğler Dergisi*. Cilt: 68 Nisan 2005 Sayı: 2571 Karar Sayısı : 9
- TTKB, (2006). XVII. Milli Eğitim Şurası.
ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_06/06021410_17_sura.pdf; 25 mayıs 2013 tarihinde erişilmiştir.

- TTKB, (2010). XVIII. Milli Eğitim Şurası.
ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_06/06021410_18_sura.pdf; 25 Mayıs 2013 tarihinde erişilmiştir.
- TTKB, (2010a). İlköğretim Okulları Haftalık Ders Çizelgesi.
http://ttkb.meb.gov.tr/Ogretmen/Modules.php?Name=Dowloads&D_Op=Getit&Lid=802; 08 Şubat 2012 tarihinde erişilmiştir.
- TTKB, (2012). Haftalık Ders Çizelgeleri. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
<http://ttkb.meb.gov.tr/www/Haftalik-Ders-Cizelgeleri/Kategori/7>; 17 Mart 2013 tarihinde erişilmiştir.
- TTKB, (2012a). Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Zekâ Oyunları Dersi (5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı
ttkb.meb.gov.tr/Dosyalar/Programlar/Ilkogretim/Zekaoyunlari.Pdf; 04 Mart 2013 tarihinde erişilmiştir.
- TTKB, (2013). Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumlarına Öğretmen Olarak Atanacakların Atamalarına Esas Olan Alanlar İle Mezun Oldukları Yükseköğretim Programları ve Aylık Karşılığı Okutacakları Derslere İlişkin Esaslar. tarihinde <http://ttkb.meb.gov.tr/www/80-sayili-karar/icerik/19>; 25 Ağustos 2013 tarihinde erişilmiştir.
- Tuncer, M. ve Balcı, K. (2013). Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlık Özyeterliliklerinin Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırılması. *International Journal of Social Science*. Volume 6 Issue 5, p. 719-737, May
- Türkoğlu, N. (2006). Medya Okuryazarlığı` Dersi İletişim Mezunlarınca verilmeli. www.Medyaokuryazarligi.Org.Tr/.../Moy_Dersi_Iletisim_Mezunlarına_verilme li; 12 Ekim 2012 Tarihinde erişilmiştir.
- Ünal, S. Coştu, B. Karataş, F. Ö. (2004). Türkiye’de Fen Bilimleri Eğitimi Alanındaki Program Geliştirme Çalışmalarına Genel Bir Bakış. Gazi Üniversitesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 24, Sayı2 (2004) 183-202
- Vikipedi, (2011). Türkiye’de Eğitim ve Öğretim Sistemi.
http://Tr.Wikipedia.Org/Wiki/Türkiye'de_Eğitim_ve_Öğretim_Sistemi; 25 Mart 2013 tarihinde erişilmiştir.
- Yavuz, R. İ. (2012). *Türkçe eğitimi programlarındaki değiştirilebilir zorunlu derslerle seçmeli derslerin Devlet üniversiteleri ölçeğinde değerlendirilmesi*. Erciyes

Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü / Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı /
Türkçe Eğitimi Bilim Dalı. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi.

Yılmaz, Ö. (2008). *İşletme Mezunlarının İş Hayatındaki Yeri ve İşletme Eğitimi Arasındaki İlişkinin Analizi: 1000 Büyük Sanayi Kuruluşunun İşletme Mezunlarından Beklentileri Üzerine Araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı

Yukuş, A. (2012). Türkçe Öğretmeni Kürtçe Seçmeli Ders verecek!.
<http://www.Haberturk.Com/Gundem/Haber/777298-Turkce-Ogretmeni-Kurtce-Secmeli-Ders-verecek>; 14 Mart 2013 tarihinde erişilmiştir.

Zaman Gazetesi, (2012). Veliler Seçmeli Dersler İçin Ek Süre İstiyor. Özel Gazete Haberi. http://www.zaman.com.tr/gundem_veliler-secmeli-dersler-icin-ek-sure-istiyor_1350840.html; 02 ocak 2012 tarihinde erişilmiştir.

ÖZGEÇMİŞ

Aytaç ÖZÜT,

1988 yılında Elazığ/Karakoçan ilçesinde doğdu. İlköğretimi Karakoçan’ da, Ortaöğretimi ise Elazığ merkezde tamamladı. 2006 yılında Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümünde lisans eğitimine başladı. 2010 yılında lisans eğitimini başarı ile tamamlayarak 2010-2011 eğitim-öğretim yılında Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı’nda yüksek lisans eğitimine başladı. Daha sonra 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Bingöl ili Genç ilçesi Şehit Serkan Gençer Ortaokulunda fen bilgisi öğretmeni olarak göreve başladı şu anda ise Genç ilçesi İnönü Ortaokulunda görev yapmaktadır.

Aytaç ÖZÜT

Elazığ/2014